

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN
ÖZERKLİĞİ: ŞANLIURFA İLÇE BELEDİYELERİ
ÖRNEĞİ**

Adile TAŞ

ŞANLIURFA - 2019

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN
ÖZERKLİĞİ: ŞANLIURFA İLÇE BELEDİYELERİ
ÖRNEĞİ**

Adile TAŞ

Danışman

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK

ŞANLIURFA - 2019

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı 155232005 numaralı Adile TAŞ'ın hazırladığı “**Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Özerkliği: Şanlıurfa İlçe Belediyeleri Örneği**” konulu **yüksek lisans** tezi ile ilgili tez savunması, 14/06/2019 tarihinde, saat 13.00'te yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/~~oy çokluğu~~ ile karar verilmiştir.

14/06/2019

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	Kanaati	İmzası
Danışman	Prof. Dr. Abdullah ÇELİK	Kabul	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Abdulvahap ULUÇ	Kabul	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SARITÜRK	Kabul	

Bu tezin Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

08.06/2019

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORUVE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı : Adile TAŞ
Öğrenci Numarası : 155232005
Enstitü Anabilim Dalı : Kamu Yönetimi
Programı : Tezli Yüksek Lisans
Başlık (Türkçe) : Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Özerkliği: Şanlıurfa İlçe Belediyeleri Örneği

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 234 sayfalık kısmına ilişkin, 13/05/2019 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 25'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntılarım bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

13/05/2019
Adile TAŞ
Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanım doğruluğunu onaylarım. 13/05/2019

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
(İmzası)

ÖZET

BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ: ŞANLIURFA İLÇE BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

TAŞ, Adile

Yüksek Lisans Tezi

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr Abdullah ÇELİK

Mayıs, 2019, 215 sayfa

Türkiye’de büyükşehir belediye yönetim modeli, diğer ülkelerde büyük şehirlerde uygulanan büyükşehir yönetim modellerinden farklıdır. Türkiye’de belediye yönetimi adına uygulanan iki farklı yönetim mevcuttur. Bir yanda metropoliten kentlere özgü olan büyükşehir belediye yönetimi uygulanırken bir yandan da diğer şehirlerde normal belediye yönetimi uygulanmaktadır. Bu iki farklı yapının varlığı yönetimde bazı sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Büyükşehir belediye sınırları dâhilinde yer alan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyelerine dönüştürülmüştür. İl genelinde büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin ayrı tüzel kişiliklere sahip olmaları, büyükşehir belediyelerinin hizmet alanlarının il mülki sınırları olarak belirlenmesi, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında bazı konularda bir takım sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan bu sorunları tespit edebilmek ve ilçe belediyelerinin özerkliklerini de göz önünde bulundurarak ortaya çıkan sorunlara çözüm önerilerinde bulunabilmek için büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki vesayet, görev ve yetki paylaşımı ve imar konularının çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda hazırlanmış olan bu çalışma, teorik ve alan araştırması olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Teorik bölümde öncelikle; yerinden yönetim ve özerklik ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Daha sonra Türkiye’de belediye yönetimi, büyükşehir belediye yönetimi anlatılarak büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri; vesayet, görev ve yetki paylaşımı, imar uygulama ve denetleme konuları özerklik bağlamında incelenmiştir. Şanlıurfa ili alan çalışması kapsamında ise; ilçe

belediyelerinin büyükşehir ile ilişkilerini özerklik bağlamında irdelemek amacıyla hazırlanan ve uygulanan bir anket çalışmasına yer verilmiştir. Bu anket sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek ilçe belediyelerinin özerkliği hususunda yaşanan sorunlar ve bunların çözümüne yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir İlçe Belediyesi, Özerklik, Yerel Özerklik, Yerinden Yönetim, Vesayet.

ABSTRACT

THE SELF- GOVERNMENT OF METROPOLITAN SUB- PROVINCIAL MUNICIPALITIES: THE SAMPLE OF ŞANLIURFA'S SUB- PROVINCIAL MUNICIPALITIES

TAŞ, Adile

Master Thesis

Public Administration

Advisor: Prof. Dr. Abdullah ÇELİK

May, 2019, 215 pages

The management model of metropolitan municipality in Turkey is different from the management models of metropolitan which are applied in the metropolitans in the other countries. There are two different managements which are applied for the management of municipality in Turkey. While the management model of metropolitan municipality specific to the metropolitan cities are applied, the normal municipality management is applied in the other cities. The existence of these different structure causes that some problems are seen. The sub-provincial municipalities in the border of a metropolitan municipality have been turned into the metropolitan sub-provincial municipalities. The matters that the metropolitan municipalities and the sub-provincial municipalities across the province have the separate legal entities and the service areas of metropolitan municipalities are determined as the provincial administrative boundaries cause that a set of problems is seen about some issues between the metropolitan municipality and sub-provincial municipalities. Thus, it is necessary to analyze the matters about the guardianship, duty and authority sharing and zoning between the metropolitan municipality and sub-provincial municipalities in order to determined these revealed problems and to provide the solution suggestions related to the revealed problems in consideration with the autarchy of sub-provincial municipalities.

This study which was made in that context consists of two main sections as the theoretical and field researches. Firstly in the theoretical section; the

decentralization and self-government were considered in details. Then, the subjects related to the sharing of guardianship, duty and authority, the execution of zoning and audit for the metropolitan municipality and sub-provincial municipalities were reviewed in terms of self-government, as the municipality management and the metropolitan municipality management in Turkey were told. Within the scope of field study related to Şanlıurfa; a survey study which was prepared and applied in the purpose of reviewing the relationship between its sub-provincial municipalities and metropolitan municipality in the context of self-governmnet was included. As the data which was obtained as a result of the survey was evaluated, the suggestions were provided for the problems which were seen in the self-governmnet of sub-provincial municipalities and for their solutions.

Key Words: Metropolitan Municipality, Metropolitan Sub-Provincial Municipality, Self-Government, Local Autarchy, Decentralization, Guardianship.

BÜYÜLŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ: ŞANLIURFA İLÇE BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	III
Orijinallik Raporu ve Beyan Belgesi.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XIV
TABLolar LİSTESİ.....	XV
EKLER LİSTESİ	XXIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YERİNDEN YÖNETİM VE YEREL ÖZERKLİK

1.1.YERİNDEN YÖNETİM	3
1.2.YERİNDEN YÖNETİM TÜRLERİ	5
1.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim.....	5
1.2.2. İdari Yerinden Yönetim.....	6
1.2.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim	7
1.2.2.2.Yer Yönünden Yerinden Yönetim	7
1.2.2.2.1. İl Özel İdaresi	8
1.2.2.2.2. Belediyeler.....	10
1.2.2.2.3. Köyler.....	10
1.3.YERİNDEN YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ.....	11
1.3.1. İdari Nedenler	12
1.3.2. Toplumsal Nedenler.....	13
1.3.3. Siyasal Nedenler	13
1.4.YEREL ÖZERKLİK.....	14
1.4.1. Özerklik	14

1.4.2 Yerel Özerklik	16
1.4.3. Özerklik Türleri	18
1.4.3.1. Mali Özerklik	18
1.4.3.2. İdari Özerklik	21
1.4.3.3. Siyasi Özerklik	23
1.5. AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI ve TÜRKİYE AÇISINDAN DURUMU	24
1.5.1. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi	24
1.5.2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	24
1.5.3. Türkiye Tarafından Şart'ın Bağlayıcılığı	26
1.5.4. Türkiye Tarafından Şart'a Konan Çekinceler	30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN

ÖZERKLİĞİ

2.1. BELEDİYELER	32
2.1.1. Belediyelerin Kurulması	34
2.1.2. Birleşme ve Katılma	35
2.1.3. Sınırların Saptanması	35
2.1.4. Sınırların Kesinleşmesi	35
2.1.5. Uyuşmazlıkların Çözülmesi	36
2.1.6. Belediyelerin Kaldırılması	36
2.2. BELEDİYELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ	36
2.2.1. Osmanlı Döneminde Belediyeler (Klasik Dönem)	37
2.2.1.1. Tanzimat'a Kadar Olan Dönem	37
2.2.1.1.1. Kadılık Müessesesi	39
2.2.1.1.2. Loncalar ve Vakıflar	40
2.2.1.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem	42
2.2.2 Cumhuriyet Döneminde Belediyeler	44
2.3. BELEDİYE ORGANLARI	47
2.3.1. Belediye Başkanı	48

2.3.1.1. Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri.....	49
2.3.1.2. Belediye Başkanının Görevinin Sona Ermesi	50
2.3.2. Belediye Meclisi.....	51
2.3.2.1. Belediye Meclisinin Görevleri	53
2.3.2.2. Belediye Meclisinin Karar ve Toplantıları.....	53
2.3.2.3. Belediye Meclisinin Görevinin Sona Ermesi	55
2.3.2.4. Belediye Meclisi Bilgi Edinme ve Denetim.....	55
2.3.3. Belediye Encümeni.....	57
2.4. BELEDİYELERİN MALİ YAPISI	58
2.4.1 Belediyelerin Gelirleri.....	58
2.4.1.1. Devlet Vergi Gelirlerinden Belediyelere Ayrılan Paylar	58
2.4.1.2. Belediyelerin Öz Gelirleri	59
2.4.1.2.1. Emlak Vergisinden Elde Edilen Gelirler.....	59
2.4.1.2.2. Vergiler	60
2.5. TÜRKİYE’DE BELEDİYELERİN ÖZERKLİĞİ.....	62
2.6. TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	64
2.6.1. Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Tarihsel Süreci.....	65
2.6.1.1. 1930 – 1960 Yılları Arası Dönem.....	66
2.6.1.2. 1960 – 1984 Yılları Arası Dönem.....	67
2.6.1.3. 1984 – 2012 Yılları Arası Dönem.....	68
2.6.1.4. 2012 Sonrası Dönem.....	71
2.6.2. Büyükşehir Belediyesi Tanımı.....	73
2.6.3. Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri.....	75
2.6.3.1. Büyükşehir Belediyelerinin Görev ve Yetkileri.....	75
2.6.3.2. İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri	77
2.6.4. Büyükşehir Belediyesi Organları	78
2.6.4.1. Büyükşehir Belediye Meclisi	78

2.6.4.2. Büyükşehir Belediye Encümeni	81
2.6.4.3. Büyükşehir Belediye Başkanı	81
2.6.5. Büyükşehir Belediyesinin Mali Yapısı	83
2.6.5.1. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri	83
2.6.5.2. Büyükşehir Belediyelerinin Giderleri	85
2.6.6. Büyükşehir Belediyelerinde İlçe Belediyelerinin Özerkliği	86
2.6.6.1. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerinde Denetim Yetkisi	88
2.6.6.2. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar Denetimi	90
2.6.6.3. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerinde Bütçe Denetimi	92
2.6.6.4. Büyükşehir Belediyeleri ile İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetki Paylaşımı	93
2.6.6.5. Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişkinin Niteliği ...	94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ/ YÖNTEMİ	97
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN ve ÖRNEKLEMİ	98
3.3. BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI, ÖLÇME ARACININ HAZIRLANMASI ve GELİŞTİRİLMESİ	100
3.4. ÖLÇME ARAÇLARININ UYGULANMASI ve VERİLERİN TOPLANMASI	100
3.5. VERİLERİN ANALİZ TEKNİĞİ	100

3.6. BULGULAR: BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN İLÇE, SİYASİ PARTİ ve GÖREV DURUMU İLE ÖZERKLİĞİ NASIL YORUMLADIKLARINA GÖRE Kİ KARE ANALİZİ	101
3.6.1. İlçe Değişkenine Göre.....	114
3.6.2. Siyasi Parti Değişkenine Göre	155
3.6.3. Görev Değişkenine Göre.....	181
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	206
KAYNAKÇA.....	211

KISALTMALAR LİSTESİ

- AYKOME:** Alt Yapı Koordinasyon Merkezi
AYYÖŞ: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
BBK: Büyükşehir Belediye Kanunu
BK: Belediye Kanun
KAYA: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
MEHTAP: Merkezi Hükümet Araştırma Projesi
SPSS: Statistical Package for Social Sciences
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
UKOME: Ulaşım Koordinasyon Merkezi

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo: 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları.....	101
Tablo: 2. Katılımcıların İfadelere Verdiği Cevaplara Göre Dağılımları.....	104
Tablo: 3. “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem de İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	114
Tablo: 4. “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	116
Tablo: 5. “Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyelerinin Serbest Karar Almasını Sınırlamaktadır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	118
Tablo: 6. “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerinde Vesayet Yetkisi Olmalıdır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	119
Tablo: 7. “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	121
Tablo: 8. “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetkiler Net Bir Şekilde Tanımlanmamıştır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	122
Tablo: 9. “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir” İfadesi, ile İlçe Arasındaki İlişkisi.....	123
Tablo: 10. “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar İle İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast – Üst İlişkisinin Varlığından Söz Edilebilir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	125
Tablo: 11. “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast – Üst Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	127

Tablo: 12. “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	129
Tablo: 13. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafında Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	131
Tablo: 14. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	133
Tablo: 15. “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açısından Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır” İfadesi ile İlçe Arasındaki.....	135
Tablo: 16. “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır” İfadesi, ile İlçe Arasındaki İlişki.....	136
Tablo: 17. “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	138
Tablo: 18. “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	139
Tablo: 19. “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararlarında İlçe Belediyelerinin Çıkarlarını Gözetir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	141
Tablo: 20. “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstediginde, Meclisin Kararlarında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli ve Yerinde Buluyorum” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	142

Tablo: 21. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermişir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	144
Tablo: 22. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	146
Tablo: 23. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	148
Tablo: 24. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	149
Tablo: 25. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	151
Tablo: 26. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı Ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkan Verecektir” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	152
Tablo: 27. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerinde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır” İfadesi ile İlçe Arasındaki İlişki.....	154
Tablo: 28. “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem de İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	155
Tablo: 29. “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	156

Tablo: 30. “Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyelerinin Serbest Karar Almasını Sınırlamaktadır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	158
Tablo: 31. “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerinde Vesayet Yetkisi Olmalıdır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	159
Tablo: 32. “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	160
Tablo: 33. “Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetkiler Net Bir Şekilde Tanımlanmamıştır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	161
Tablo: 34. “Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişkisi.....	162
Tablo: 35. “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar ile İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast – Üst İlişkisinin Varlığından Söz Edilebilir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	163
Tablo: 36. “Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast – Üst Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	164
Tablo: 37. “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	165
Tablo: 38. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafında Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	166
Tablo: 39. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	167

Tablo: 40. “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açıdan Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki.....	168
Tablo: 41. “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	169
Tablo: 42. “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	170
Tablo: 43. “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	171
Tablo: 44. “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararlarında İlçe Belediyelerinin Çıkarlarını Gözetir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	172
Tablo: 45. “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstedğinde, Meclisin Kararlarında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli ve Yerinde Buluyorum” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	173
Tablo: 46. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermiştir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	174
Tablo: 47. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	175
Tablo: 48. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların(İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	176

Tablo: 49. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	177
Tablo: 50. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	178
Tablo: 51. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkan Verecektir” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	179
Tablo: 52. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerinde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır” İfadesi ile Siyasi Parti Arasındaki İlişki.....	180
Tablo: 53. “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem de İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	181
Tablo: 54. “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	182
Tablo: 55. “Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyelerinin Serbest Karar Almasını Sınırlamaktadır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	183
Tablo: 56. “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerinde Vesayet Yetkisi Olmalıdır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	184
Tablo: 57. “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	185
Tablo: 58. “Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetkiler Net Bir Şekilde Tanımlanmamıştır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	186

Tablo: 59. Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir İfadesi İle Görev Arasındaki İlişkisi.....	187
Tablo: 60. “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar ile İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast – Üst İlişkisinin Varlığından Söz Edilebilir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	188
Tablo: 61. “Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast – Üst Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	189
Tablo: 62. “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	190
Tablo: 63. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafında Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	191
Tablo: 64. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Planına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	192
Tablo: 65. “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açısından Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	193
Tablo: 66. “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	194
Tablo: 67. “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	195
Tablo: 68. Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır İfadesi İle Görev Arasındaki İlişki.....	196

Tablo: 69. “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararlarında İlçe Belediyelerinin Çıkarlarını Gözetir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	197
Tablo: 70. “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstedğinde, Meclisin Kararlarında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli ve Yerde Buluyorum” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	198
Tablo: 71. “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermiştir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	199
Tablo: 72. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	200
Tablo: 73. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	201
Tablo: 74. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	202
Tablo: 75. “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girmesi Daha Doğrudur” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	203
Tablo: 76. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkan Verecektir” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	204
Tablo: 77. “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Bir Takım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır” İfadesi ile Görev Arasındaki İlişki.....	205

EKLER LİSTESİ

Sayfa

Ek- 1: Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Özerkliği: Şanlıurfa İlçe Belediyeleri Örneği Anket Formu.....	220

GİRİŞ

İnsanların bir arada yaşamalarının bir gereği olarak ortaya çıkan kentler, sanayi devrimiyle birlikte hızlı bir dönüşüm ve gelişim yaşamıştır. Yaşanan tüm bu gelişmeler neticesinde kentler hızlıca büyümeye başlamıştır. Özellikle kentlerde, tarım dışında birçok alanda üretim yapılması kentleri cazibe merkezi haline getirmiş, kırsal alandaki geleneksel yapı çözülerek, kentsel alana kaymaya başlamıştır (Alıcı, 2012, s. 1). Yaşanan bu gelişmeler sonucunda kırsal alanlardan kentlere özellikle büyük kentlere plansız ve yığılma halinde göç başlamıştır. Bu plansız yerleşmeler neticesinde belediye yönetiminin kent içerisinde vatandaşların ihtiyaç ve gereksinimlerine cevap verememesine sebep olmuştur. Gerek dış dinamikler, (küreselleşme, bilgi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler); gerekse iç dinamikler (tarımda makineleşme, kırsal alandan büyük kentlere yapılan göçler) olsun büyükşehirlerde yeni yönetim modelleri arayışlarına gidilmesine sebep olmuştur. Özellikle büyükşehirlere yönelik olarak büyükşehir belediye yönetimi ile ilgili pek çok kanun çıkarılmıştır. Büyükşehirlerde sorunların çözümü amacıyla ilk olarak 3030 sayılı Kanun daha sonra 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun ile belediyelerin idari ve mali özerkliğine değinilmiştir. Ayrıca bu kanun ile büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev yetki ve sorumluluklarına da yer verilmiştir.

2012 yılında 6360 sayılı On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile daha önce 16 olan büyükşehir belediyesi sayısı 30'a çıkarılmıştır. Yeni kanun ile büyükşehir statüsüne kavuşan iller; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Van ve Şanlıurfa olmuştur. 2014 yerel seçimleri ile birlikte büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşan Şanlıurfa ili tezin çalışma alanıdır. Tezin çalışma alanı olan Şanlıurfa ilinde, 2014 yerel seçimlerinden sonra ilçe belediyesi statüsüne kavuşan ilçe belediyelerine yönelik, ilçe belediyelerinin özerkliğinin ne boyutta olduğu yapılan anket çalışması ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda tezin ilk bölümünde, yerinden yönetim kavramının tanımı yapılarak, yerinden yönetim türleri ve varlık sebepleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Konunun özünü oluşturan belediyeleri anlamak için önce yerinden yönetimin ne olduğunu, niçin varlığına ihtiyaç duyulduğunun anlaşılması gerekmektedir. Merkezi yönetimin yanında yerinden yönetime ihtiyaç duyulması bu konuda yerinden yönetimin önemini de ortaya koymaktadır. Daha sonra yerel özerklik, özerklik, özerklik türleri hakkında bilgi verilmiştir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı hakkında geniş bilgi verilerek Türkiye'nin AYYÖŞ açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu anlamda Türkiye'de yerel yönetim birimlerinin özerkliği hakkında bilgi verilmiş ve konu detaylı tartışılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde ise, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin teşkilat yapısı ve ilişkileri yasal çerçevede ele alınmıştır. Belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin tarihsel süreci ve bu süreçte yaşananlar ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında kararların alınıp uygulanması hususunda ilçe belediyelerinin rolü, sorumluluğu ve özerkliği detaylı bir şekilde incelenmiştir. Belediyeler, büyükşehir belediyelerinin görev yetki ve sorumlulukları yasal çerçevede anlatılmıştır. Ayrıca büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerinde; denetim yetkisi, imar denetimi, büyükşehir ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetki paylaşımı ve büyükşehir belediyesi ile aralarındaki ilişkilerin niteliği özerklik bağlamında ele alınarak ikinci bölüm bitirilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde ise, "Büyükşehir İlçe Belediyeleri Özerkliği Üzerine Bir Alan Araştırması", başlıklı bir alan araştırması yapılarak konu daha somut bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda büyükşehir belediye meclis üyelerine ve ilçe belediye meclis üyelerine; büyükşehir ilçe belediyelerinin özerkliğini ortaya koyacak bir anket hazırlanmıştır. Daha sonrasında ilçe belediye meclis üyeleri ve büyükşehir belediye meclis üyelerine yönelik 25 sorudan oluşan bir anket yapılmıştır. Bu anketin uygulanması sonucunda elde edilen veriler bu bölümde ayrıntılı anlatılmış olup, büyükşehir ilçe belediyelerinin büyükşehir belediyesi karşısında; ilçe, siyasi parti ve görev değişkeni baz alınarak özerklik açısından irdelenmiştir. Bu bölüme sonuç ve değerlendirme kısmı ile son verilmiştir

BİRİNCİ BÖLÜM

YERİNDEN YÖNETİM VE YEREL ÖZERKLİK

Asgari homojenlik gerektiren ve faydası tüm ülkeye yayılan hizmetler merkezi yönetim tarafından yapılmaktadır. Ancak, ülkenin çeşitli yerleşim birimlerinde farklı isteklerin de olabileceği unutulmamalıdır. İdari organizasyon bu talepleri de dikkate alarak oluşturulmalıdır. Yönetimde birliğin sağlanması merkeziyetçilik ile olur iken yerel ihtiyaçların yerine getirilmesi ise yerinden yönetim ile olur (Şengül, 2016, s.4). Ayrıca küreselleşme ve buna bağlı olarak değişen dünya düzeni ile yerinden yönetimin her geçen gün önemi daha da artmaktadır (İşçioğlu, 2017 s. 50). Bu da yerinden yönetimin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu amaçla yerinden yönetimin tanımı, türleri ve varlık nedenleri açıklanmıştır.

1.1. YERİNDEN YÖNETİM

Yerinden yönetim, yönetim bilimi çalışmalarında adem- i merkeziyet olarak bilinen bir kavramdır (Biol, 2017, s. 89). 1961 ve 1982 Anayasalarında “yerinden yönetim” olarak ifade edilen adem- i merkeziyet, merkeziyetin yani merkezden yönetimin tam karşıtıdır. Yerinden yönetim, yerel nitelikteki kamusal hizmetlerin devlet tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişilerinca gerçekleştirilmesi için bir kısım kamu güçlerinin daha az yetkili bir otoriteye aktarılması amacıyla merkezi otoriteden geri çekilmesini ifade eder. Bir başka deyişle, yerinden yönetim topluma sunulacak bazı hizmetlerin devlet merkezinden ve tek elden değil, merkezi yönetim teşkilatı içinde yer almayan ve merkezi yönetim hiyerarşisine dahil kamu tüzel kişilikleri tarafından yürütülmesidir(Bayrakçı, 2011, s.8).Merkezin dışında yönetim iki farklı şekilde ele alınabilir. Bunlardan ilki, yetki genişliğidir. Ancak yetki göçerimi olarak da anılmaktadır. Yetki genişliğinde merkezdeki kuruluşlar, merkezden uzakta bulunan bir örgüte belli görevleri yapabilecek kadar veya daha fazla yetkiyi kendi aralarında kullanılması amacıyla devrederler. Merkeziyetçiliği yumuşatmak ve dezavantajlarını hafifletmek için kullanılır. Buna adem-i temerküz de denilmektedir. Merkeze yığılma ortadan kaldırılmaktadır. Adem- i merkeziyet ise tam anlamıyla bir yerinden yönetimdir. Yerinden yönetim, yasalar gereğince oluşturulmuş yönetim

organlarının, yasaların belirttiği veya merkeze bırakılmış alanların dışındaki görevleri yapabilmeleri için tüzel, siyasal ve akçal benzeri yetkilere sahip olmalarıdır (Keleş, 2016, s. 27).

Başka bir tanıma göre yerinden yönetim, merkezi idareden ve onun organlarından ayrı olarak, kendi organları, bağımsız kişiliği, personeli olan ve belli bir alanda ikamet eden insanları ilgilendiren, hizmetleri yerine getiren, organları seçimle işbaşına gelen, ülkenin yönetsel bütünlüğü içerisinde yer alan demokratik kurumlardır. Avrupa'da yerel yönetimler uzun bir süreçten geçerek gelişen tüzel kişilikler iken Osmanlıda 19. yüzyıla kadar yönetimin başında bulunanlar halkın taşrada yönetime katıldığı, demokratik ve özgürlükçü bir yerel yönetim düşünmemişlerdir. Yerel yönetimler açısından da zaten böyle bir talep ve mücadele de olmamıştır (Arslan, 2009, s.1).Diğer bir tanım ise, kamu hizmetlerinin yönetiminin merkezi yönetimden ayrı özerk kamu hukuku tüzel kişilerine verilmesidir. Başka bir tanıma göre yerinden yönetim, yetki ve görevlerin merkezi idareden, işlem ve eylemlerinin devlet tarafından denetlendiği bölgesel ve yerel idarelere devrini sağlayan bir metot olarak tanımlanabilir (Sezer, 2008, s. 77).

Yerinden yönetim olarak bilinen özerk yerel yönetim, yerel halkın kendi eliyle seçtiği organlarca yönetilmesini anlatan bir dizgenin adıdır. Bir başka ifadeyle bir yönetim şeklidir. Her ne kadar kendine özgü bir yönetim şekli olsa da merkezden bağımsız değildir. Gerek yetki devrine dayanan birimler olsun gerekse yerinden yönetim birimleri olsun yetkilerini merkezin izni ve isteği doğrultusunda devralmışlardır (Keleş, 2016, s. 28). 2003 yılından bu yana yerel yönetimlerle ilgili çok sayıda düzenleme ve reform yapılmıştır. Kamu yönetimi anlayışında yaşanan değişikliklere bağlı olarak yapılan reformlarda yerel düzeyde hizmet sunumu, katılımcılık ve adem-i merkeziyetçi yapının benimsenmesinin yer aldığı söylenebilir (Efe ve Gül, 2017, s. 174).

Yerinden yönetimin, Yönetim Bilimi alanında iki türünden bahsedilir. Bunlardan ilki siyasal yerinden yönetimdir. Bu yönetim daha çok federal devletlerde, anayasalarca ulusal kimliği olmayan yerel birimlere tanınmış olan özerk veya yarı özerk statüye dayanan bir yönetim şeklidir. İkincisi ise; idari yerinden yönetimdir. Bu yönetim şeklinde yasama ve yargı erkleri merkezin elinde toplanmıştır. Burada

yerel yönetimlerin sadece yürütmeye yönelik bazı yetkileri vardır ve bu yetkilerin durumuna göre, hizmet yönünden yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim olmak üzere iki türü vardır. Hizmet yönünden yerinden yönetime bakıldığı zaman; bazı kamu işlevlerinin merkezin dışında bağımsız bir örgüt tarafından yerine getirilmesidir. Yer yönünden yerinden yönetim ise; belli bir alanda yaşayanlara ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını gereğince karşılamak ve bunları kendi organları aracılığıyla gerçekleştirebilmek için özerklik tanınması söz konusudur (Keleş, 2016, s. 28 – 29).

1.2. YERİNDEN YÖNETİM TÜRLERİ

Yerel yönetimler, uygulandıkları ülkelere ve sahip oldukları demokrasi kültürüne göre değişiklik gösterir. ABD ve Almanya gibi ülkelerde yerel yönetimler daha özerk iken Türkiye ve Fransa gibi ülkelerde yerel yönetimler merkezin sıkı kontrolündedir (Çukurçayır, 2010, s.111). Yerinden yönetim türleri, siyasal yerinden yönetim ve yönetsel yerinden yönetim olmak üzere iki kısma ayrılır. Türkiye yönetsel yerinden yönetime tabiidir. Bu amaçla her iki tür açıklanmış ve özellikle Türkiye yönetsel yerinden yönetime tabi olduğundan yönetsel yerinden yönetim daha detaylı anlatılmıştır.

1.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Özerk veya yarı özerk statüye sahip olan, ulusal kimliği bulunmayan federal ülkelerde görülen yönetim şeklidir. Federe devlet niteliğinde olup federe yönetimlerin genel yönetimler gibi yasama ve yürütme erklerine sahip oldukları sistemler, siyasal yerinden yönetim olarak tanımlanır. Bu yönetimler geniş bir özerkliğe sahiptir ve merkezi yönetim, yerel yönetimlerin isteği dışında bu yönetimlerin yetkilerinde herhangi bir değişiklik yapamaz (Çukurçayır, 2010, s. 111).

Siyasal yerinden yönetim; bir toplumsal veya siyasal yapının oluşmasını sağlayan farklı birimlerin varlıklarını ve kimliklerini koruyarak bir araya getirilmesini sağlayan bir örgütlenme ilkesi olarak tanımlanabilir. Siyasal yerinden yönetim, siyasi gücün merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaşılması demektir (Selçuk, 2014, s. 8 – 9).

Siyasal yerinden yönetim sisteminde yerel yönetim birimleri kendi bölgeleri dahilinde büyük bir hareket serbestliğine sahiptirler. Özellikle yürütme alanında kendini gösteren bu serbestlik, belirli kısıtlamalarla yasama ve yargı alanlarında varlığını sürdürür. Bu yönetim sisteminde yerinden yönetim birimlerine kendi iç işlerinde büyük oranda serbestlik tanınırken, dış işlerinde aynı durum söz konusu değildir (Çiftçi, 2008,s. 22). Başka bir tanıma göre ise siyasal yerinden yönetim; siyasi gücün merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaşılmasıdır. Başka bir ifadeyle bu sistemde siyasi otorite merkezde toplanmamış ve farklı birimler arasında paylaşılmıştır (Kalko, 2010, s. 16).

1.2.2. İdari Yerinden Yönetim

Bu yönetim şeklinde yargı ve yasama yetkilerinin tamamı merkezin elinde bulunmaktadır. Yerel yönetimler yürütmeye ilgili bazı yetkileri kullanır (Bayrakçı, 2010, s. 11). İdari yerinden yönetim,yerel nitelikteki kamu hizmetleri ile teknik donanımını gerektiren, ticari amaçlı veya kültürel nitelikli kamu hizmetlerinin merkezi yönetimin hiyerarşik yapısından ayrı olarak teşkilatlanmış ve yerel özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri tarafından yapılması şeklinde tanımlanır. İdari yerinden yönetim sisteminde yasama, yürütme ve yargı merkezin elindedir(Çiftçi, 2008, s. 22).

İdari yerinden yönetim kurumları, kamu tüzel kişiliğine sahiptirler. Yürütme ve karar alma ile ilgili bir takım yetkileri vardır. Yasalar neticesinde sahip oldukları yetkileri kullanırlar. Kendilerine ait bütçeleri ve belirli sayıda kaynakları bulunmaktadır. Merkezi yönetime karşı yerel özerklikten faydalanmaktadırlar. Ancak kaynaklarının büyük bir kısmının merkezi yönetim tarafından karşılanması yerel özerkliğin sınırlanmasına ve yerel yönetimlerin merkeze bağımlı hale gelmesine neden olmuştur(Çiftçi, 2008, s. 24).

Türkiye yönetsel yerinden yönetime tabi olduğundan konuya açıklık getirmek ve anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla yönetsel yerinden yönetim türleri açıklanmıştır.

1.2.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim

Hizmet yönünden yerinden yönetimin temeli; belli bir kamu hizmetinin merkezin dışında merkezin hiyerarşisine dahil olmayan özerk bir yönetime bırakılmasıdır. Bu yönetim şekline eğitim kurumları, TRT ve üniversiteler örnek olarak gösterilir. Hizmet yönünden yerel yönetim kuruluşlarının oluşmasında siyasi gelişmelerine etkisi olmuştur. Çünkü devletin üstlenmiş olduğu görevler belirli sayıdaydı. Klasik devlet bu hizmetleri yerine getirecek güce sahipti; ancak sosyal devlet ilkesinin benimsenmeye başlanmasıyla birlikte devletin üzerindeki bu sorumluluk arttı. Bu hizmetleri yerine getirebilmek için özel bir teknik bilgi ve uzmanlık gerekiyordu. Bu hizmetlerin tamamının merkez tarafından yapılması mümkün değildi. Bunun için bazı hizmetler merkezin dışında tüzel kişiliğe sahip olan ve belli bir hizmeti yerine getirmekle yükümlü olan özerk kuruluşlara verildi. Bu özerk kuruluşların durumu hizmet yönünden yerinden yönetimi ifade etmektedir (Bayrakçı, 2011, s. 11). Başka bir tanıma göre hizmet yönünden yerinden yönetim, belirli bazı işlerin merkezi idareden alınarak teknik, siyasi ve idari gibi nedenlerle özerk kurumlara verilmesidir. Burada belli bazı kamusal hizmetler özerk bir konuma getirilerek buna uygun örgütler oluşturulmaktadır (Bütün Sula, 2017, s. 13).

Hizmet yönünden yerinden yönetimde, özellikle yoğunlaşan kamu hizmetleri ve artan çeşitlilik karşısında ve bunun sonucunda da bu hizmetlerin özel ve teknik bir uzmanlık gerektirmesi neticesinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu kuruluşlar merkezi hiyerarşi dışında olup kendilerine verilmiş olan kamu hizmetleriyle alakalı yürütme yetkisine sahiptirler. Ayrıca bu kurumların tüzel kişilikleri ve kendilerine ait bütçeleri de bulunmaktadır. Bu yönetim kurumları ülkemizde; idari, sosyal, bilimsel ve ekonomik alanlarda yer alır (Çiftçi, 2008, s. 23).

1.2.2.2. Yer Yönünden Yerinden Yönetim

Mahalli bakımdan yerel yönetimin temeli, bir bölgede yaşayan insanlara, o bölgedeki yerel ve ortak kamu hizmetlerini yerine getirmek ve topluluğun genel çıkarlarını korumak noktasında sözü geçen bu kamu hizmetlerinin ve ortak çıkarları kendi oluşturacakları organlar aracılığıyla belirlemek ve gereğini yapmak noktasında özerklik verilmesidir. İdari bakımından yerel yönetimler insanların bir arada

yaşamaya başlamasıyla ortaya çıkan yerel müşterek ihtiyaçları yerine getirmek amacıyla kurulmuştur. Bugün belli bir alanda yaşayan insanların bir arada yaşamaktan ortaya çıkan sorunlarının, ihtiyaçlarının merkezi yönetim tarafından yerine getirilmesi zor ve isabetsizdir. Bazı önemli sorunların merkez tarafından yerine getirilmesi gerekir. Asayişin sağlanması, adaletin sağlanması gibi sorunlar. Bunların dışında yerelin bazı ihtiyaçlarının yerine getirilmesinde ortaya çıkaracağı sorunlar; gecikme, aksama gibi sorunların oluşmasını önlemek için, bu tür ihtiyaçları karşılamak için yerel kamu hizmetlerini yürütecek kamu tüzel kişileri oluşturulmaktadır (Bayrakçı, 2011, s. 12). Bunun yanında yerel yönetimlere ait görevlerin merkezi idare tarafından yapılması yerel yönetimler için önemli sorunlar oluşturur (Kızılboğa ve Alıcı, 2017, 317). Konuda bütünlüğü sağlamak amacıyla, il özel idareleri, belediyeler ve köyler kısaca anlatılmıştır. Konu geneli itibariyle değerlendirildiğinde, birbiriyle uyumlu bütünün ayrı parçalarıdır. Dolayısıyla konuya değinmemek konunun eksik kalmasına neden olacaktır.

1.2.2.2.1. İl Özel İdaresi

Bir yerleşim yerinin kanunla il olarak düzenlenmesine bağlı olarak orada il özel idaresi kurulur. İlin kaldırılması halinde il özel idaresinin tüzel kişiliği sona erer. 5302 sayılı Kanuna göre il özel idaresi ‘‘İl halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi’’ olarak tanımlanır.

İl özel idareleri varlığı Anayasa ile kabul edilmiş, tüzel kişiliğe sahip kamu kuruluşudur. 1982 Anayasasının 127. maddesine göre il, belediye ve köyler mahalli idare kuruluşu olarak sayılmış ve bunların genel karar organlarının halk tarafından seçileceği belirtilmiştir.

İl özel idaresi bir anayasa kuruluşudur. Anayasa değişikliğine bağlı olarak kaldırılabilir. Bu idarelerinin gelir kaynaklarının yetersiz olması sebebiyle bir kesim tarafından kaldırılması savunulmuştur. Ancak bu kuruluşlar, demokratik ve mahalli hizmetleri merkezi yönetimden daha iyi yönetebilecek kuruluşlardır. İl özel

idarelerinin, aksaklıklarının belirlenip düzeltilerek, il özel idarelerinin yararı ve önemi ortaya çıkacaktır (Tortop, 1991, s. 86).

İl özel idarelerinin görevleriyle ilgili düzenlemeler 5302 sayılı Kanunun 6. maddesinde geçmektedir. Kanunda il özel idarelerinin görevlerinin bir bölümü il sınırları içerisine dahil iken diğer bölümü ise belediye sınırları dışındadır: Sağlık, gençlik ve spor, tarım, sanayi, ticaret, bayındırlık, iskan, toprağın korunması gibi hizmetleri il sınırları içinde yaparken; imar, yol, su, kanalizasyon, çevre, katı atık, acil yardım gibi hizmetleri ise belediye sınırları dışında yapar (Şengül, 2016, s. 60 – 61).

3360 sayılı eski il özel idaresi kanununa göre, il özel idarelerinin; il genel meclisi, il daimi encümeni ve vali olmak üzere üç organı bulunmaktadır. İl genel meclisi ve il daimi encümeni karar organı iken vali yürütme organıdır. Yeni yasa üçlü organ modelini devam ettirmiştir. Sadece il daimi encümenini, il encümeni olarak değiştirmiştir. Yani 5302 sayılı Kanuna göre il özel idaresinin organları: il genel meclisi, il encümeni ve validen oluşur (Parlak ve Ökmen, 2010, s. 169).

Buna göre vali, Cumhurbaşkanı kararı ile atanmış merkezi idarenin ildeki mülki idare amiridir. Bu sıfatıyla mahalli idare olan il özel idaresinin başı ve yürütme organıdır (Tortop, 1991, s. 89 – 90). İl encümeni, il özel idaresinin bir diğer organı olup eski kanunda il daimi encümeni olan ismi daha sonra çıkarılan kanunla il encümeni olarak değiştirilmiştir. İl encümeni vali başkanlığında genel sekreter ile genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur, il genel meclisi ise, il özel idaresinin karar organıdır (Şengül, 2016, s. 62- 70).

Muvakkat olarak düzenlenmesine rağmen uzun yıllar yürürlükte kalan İdare – i Umumiye – i Vilayet Kanununun 80. maddesine göre il özel idaresinin gelirleri şöyle belirtilmiştir: Özel kanunlara göre alınan vergiler, resim ve harç gelirleri, para cezaları ve harçlar, hizmet karşılığı alınacak hizmetler ve diğer gelirlerdir (Tortop, 1991, ss. 87 – 88).

6360 sayılı Kanunu'nun gelmesi ile bir takım değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliklerden bir kısmı da il özel idareleri ile ilgilidir. Bu Kanuna göre,

büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşan ve sınırları il mülki sınırları olarak saptanan illerde il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak il özel idarelerinin varlığına son verilmiştir.

Ülke nüfusunun % 76'sını geçen bölümünü teşkil eden 30 ilde, kırsal alanlarda yaklaşık 150 yıldır il özel idarelerince yerine getirilen yerel hizmetler artık büyükşehir belediyesine devredilmiştir. Ülkenin geri kalan kısmında ise eski yapı varlığını devam ettirmektedir. (Erbay, 2017, s. 127). Ayrıca büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin kaldırılmasına bağlı olarak oluşabilecek sorunları azaltmak amacıyla valiliğe bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur (6360 / m.34). İl özel idarelerinin kaldırıldığı illerde vali hem merkezi yönetimin temsilcisi hem de il özel idaresinin başı olduğundan kendisine kanunda verilen görev ve yetkileri yerine getirmekte zorlanmıştır (Erbay, 2017, s. 128). Dolayısıyla valinin kendisine verilen görev ve yetkileri daha rahat yerine getirmesi açısından Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının kurulması yerinde bir karar olmuştur.

1.2.2.2.2. Belediyeler

Çalışmanın ana konusu ilçe belediyelerinde yerel özerklik olduğundan bu konu ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

1.2.2.2.3. Köyler

Köy Kanununun 2. maddesine göre köy: 'Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla bir köy teşkil eder' şeklinde tanımlanmıştır.

Geleneksel bir yerleşim birimi olan köyün insanlık tarihi kadar eski bir geçmişi vardır. Köy insanların bir arada bulunduğu en küçük yerleşim birimidir. İnsanlık tarihinin gelişmesine bağlı olarak köylerin önemi gittikçe azalmıştır. Günümüzde gelişmişliğin ölçütü olarak; köylerdeki nüfus miktarı olarak kabul edilir. Buna göre toplumsal kalkınma ve modernleşmenin ölçütü; köylerde yaşayan nüfusun azalması olarak değerlendirilir (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006).

Köy yönetiminin görevlerine bakıldığında; kanun görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olarak ikiye ayırır. İsteğe bağlı işlerin zorunlu hale getirilmesine köy derneği tarafından karar verilir. Zorunlu işlerin yapılmaması durumunda köylü cezalandırılırken, isteğe bağlı işlerde böyle bir durum söz konusu değildir. Köyün zorunlu görevleri Kanunun 3. maddesine göre; köydeki su birikintilerini kurutmak, çeşme yapmak, köye kapalı yoldan su getirmek gibi görevleri vardır (Şengül, 2016, s. 148).

Köy idaresinin organları; köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve muhtardan oluşur. Muhtar köyün yürütme organı iken, ihtiyar meclisi ve köy derneği danışma ve karar organıdır (Ökmen ve Parlak, 2010, s. 279). Köy derneği, muhtar ve ihtiyar heyeti köyün yararına olan kuruluşlardır. Köy dernekleri, günümüz itibariyle işlemez bir kuruluştur. Dernek kadın ve erkek köy seçmeni toplamından oluşur (Tortop, 1991, s. 67). Köy ihtiyar meclisi ise; seçilmiş ve doğal olmak üzere iki üyeden oluşur. Seçimle gelen üyeler 5 yıllığına tek dereceli ve çoğunluk sistemine göre seçilir. Muhtar köy yönetiminin başıdır. Kanuna göre muhtar devlet memuru niteliğindedir. Muhtar köylü seçmenler tarafından 5 yıllığına seçilir ve ihtiyar meclisinin kararlarını yürütür (Şengül, 2016, s. 153).

Köy gelirleri, 442 sayılı Köy Kanununda 15-19 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Buna göre köy gelirleri imece ve salmadan oluşur. İmece: Köyün işleri için köy halkının bir araya gelerek çalışmasıdır. Buna göre, kimlerin nerede ve ne iş yapacağına ihtiyar meclisi tarafından karar verilir. Salma ise: aile vergisidir. İhtiyar meclisi tarafından belirlenir ve belirlenirken ailelerin maddi durumu göz önünde bulundurulur. Köyde ikamet edenlerden hane başına alınır. Ayrıca köylü olmayıp köyle maddi ilişkisi olandan da alınabilir (Parlak ve Ökmen, 2010, s. 281).

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki sınırları haline getirilmiştir. Bu illerin ve bağlı ilçelerinin mülki sınırları içindeki köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği sona ermiş, köyler mahalleye dönüşmüştür.

1.3.YERİNDEN YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ

15 Mart 2004'te yerel yönetim dergilerinden birisine verdiği mülakatta İngiliz yerel yönetimler Bakanı Rick Raynsford yerel yönetimlerin varlık nedenlerini şöyle

açıklar: “Yerel yönetimler, yerel halka karşı demokratik olarak sorumludur. Yerel yönetimler, yerel bölgenin ve yerelliğin önemini kavrayabilen tek örgüttür. Yerel yönetimler, yerel hizmetlerin geniş alana yayılmasını sağlayabilecek ve bu konuda yerel ortaklıkları yerine getirebilecek yeteneğe sahiptir” demiştir(Ertan K. ve Ertan B, 2013, s. 303). Ayrıca yerel yönetimler, merkezi yönetime oranla kendi bölgelerindeki ihtiyaçların neler olduğunu ve onların miktarlarını daha akılcı bir şekilde belirleyecektir. Böylece ciddi anlamda kaynak israfı önlenmiş olacaktır (İnci, 2007, s. 47).

Yerel yönetimlerin yerel halkın ihtiyaç ve beklentilerini saptamak, sorunlara gerçekçi çözümler bulmak, çözüm süreçlerinde yerel halkın katılım ve desteğini almak ve demokratik bir yönetim biçimi olmak gibi özellikleri vardır(Ertan K. ve Ertan B, 2013, s. 304). Bu açıdan bakıldığında; yerel yönetimlerin oldukça fazla sorumluluğu vardır ve bu sorumlulukları yerine getirir. Buda yerel yönetimlerin varlık nedenlerinin önemini ortaya koyar. Bu amaçla yerel yönetimlerin varlık nedenleri idari,siyasi ve toplumsal nedenler olarak ayrı ayrı ele alınarak anlatılmıştır.

1.3.1. İdari Nedenler

Yerel yönetimlerin var oluş sebepleri içerisinde yönetsel nitelik taşıyanların payı büyüktür. Küçük ülkeler haricinde bütün kamu hizmetlerinin merkez tarafından yerine getirilmesi imkansızdır. Vatikan, Monoko, San Marino gibi şehir devletleri dışında sorun, gerçekte yerel yönetimin var olup olmaması sorunu değil, bunların ne ölçüde geliştirileceği görev alanlarının ne kadar geniş tutulacağı sorunudur(Keleş, 2016, ss. 30). Yerel yönetimlerde idari nedenin olmasının başında, kamu hizmetlerinin merkez tarafından yerine getirilmesinin zor olması gelmektedir. Şehir devletleri dışında tüm hizmetlerin merkez tarafından yerine getirilmesi imkansızdır. Ayrıca yerel nitelikteki bir kamu hizmetinin merkez tarafından yapılması merkezin zarar etmesine neden olacaktır. Özellikle otopark, taşıma, yol yapımı gibi yerelin bizzat içinde olduğu ve yereli ilgilendiren hizmetlerin yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi daha uygun olacaktır (Bayrakçı, 2010, s. 15).

Toplumsal ihtiyaçların hangilerinin merkezin, hangilerinin yerel yönetimler tarafından karşılanacağı sorunu ülkeden ülkeye ve her ülkede değişik zamanlarda

farklı olabilir. Ayrıca bu durum merkezi otoritenin güçlendirilmesi yolunda duyulacak ihtiyaçlara, kentlerin ve bölgelerin ekonomik güçlerine ve hizmetlerin teknik özelliklerine göre değişebilir (Bayrakçı, 2010, s. 15).

Yerel yönetimlerde etkinlik üç yoldan arttırılmaya çalışılmıştır. Bu yollardan ilki; en uygun hizmet alanının büyüklüğünün ve sınırlarının gözden geçirilmesidir. İkincisi; yerel yönetim birimlerinin sayısının azaltılması ve böylelikle para ve kaynak israfının önlenmesi. Üçüncüsü ise; yerel yönetim birimlerine yapabilecekleri en iyi işlerin verilmesidir (Keleş, 2016, s. 30).

1.3.2. Toplumsal Nedenler

Toplumsal gelişme, yerel yönetimlerin varlığı ve gelişme düzeyi ile yakından ilgilidir. Bir ülkenin gelişmesi, sanayileşmesi ve hızla kentleşmesi beraberinde yerel yönetimlerin de gelişmesine katkı sağlayabilir. Çünkü gelişim süreci bir bütündür ve onu parçalara ayırmak imkansızdır. Öte yandan, belli bir yöre halkının demokratik, eşitlik sever, katılımcı ya da herhangi bir koşula, sınırlamaya bağlı olmayan eğilimlere sahip olması da yerel yönetimlerin gelişmesini etkiler. Nüfus yoğunluğunun az olduğu ülkelerde komünler az sayıda ve büyük olmadıkça, ekonomik açıdan verimli çalışmazlar. Nüfus, yoğunluğu fazla olan ülkelerde tam tersi doğrudur. Fransa'da 36. 000 komünün % 78,4'ü nün nüfuslarının 1000'in altında olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise belediyelerin % 80 kadarının nüfusu 10. 000'nin altındadır. Sadece nüfus ölçütünü kullanan tanıma göre, bu birimler 'kent' bile sayılmaz (Keleş, 2016, s. 32- 33).

1.3.3. Siyasal Nedenler

Yerel yönetimlerin varoluşunun siyasal sebeplerinin temelinde demokrasi inancı vardır. Bu nedenle yerel yönetimler eskiden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak görülmüştür. İnsanlar demokratik ilkelere ve davranışlara alışkanlığı yerel yönetimlerde elde ederler. Bu sebeple yerel yönetimlere "demokratik terbiye" kuruluşları da denilebilir. Bu açıdan mahalli idarelerin başarısı demokratik hayatın ölçütü sayılır. Mahalli düzeyde en iyi yöneticilerini seçmeyi öğrenen halk, ulusal düzeyde temsilcilerini de aynı şekilde seçme olanağı bulmuş olacaktır. Ayrıca bir ülkenin siyasal birliğinin sağlanmasıyla yerel yönetimlerin büyük ilgisi vardır.

Birlik ve beraberliğin sağlam olmadığı bir yerde, merkezi yönetimin güçlendirilmesi ve mahalli idare kuruluşlarının etkinliğinin azaltılmak istenmesi normaldir. Mahalli idarenin varlığına, sadece merkezi yönetimi güçlendirdikleri, ulusal birliğin ve bütünlüğün sağlandığı ölçüde yer verilir (Bayrakçı, 2010,s. 14-15).

1.4.YEREL ÖZERKLİK

Muhtariyet (autonomie) sözcüğünün tam karşılığı olarak kullanılan özerklik, bir toplumda demokratik hükümet etmenin gerçekleşmesinde, insan hak ve hürriyetlerinin korunmasında bazı kurumlar için temel bir unsur sayılmakta ve bazı hizmetlerin bu kurumlar tarafından yerine getirilmesi ülke çıkarları itibariyle yarar görmektedir (Tortop, 1991, s. 18). Bu anlamda özerkliğin yararlı olacağı açıktır. Özerklik farklı tanımları ile net bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır. Özerklik yerel özerklik başlığı altında yerel özerkliği daha iyi anlatmak amacıyla, yerel özerkliğe geçmeden önce açıklanmıştır.

1.4.1. Özerklik

Özerklik; merkezden yönetimin ve bürokratik yönetimin olumsuz yönlerini azaltmak amacıyla düşünülen bir yönetim şeklidir. Yetkilerin tek elde toplanması, kararların üst düzeylerde merkez organlar tarafından alınması, yürütmeyi geciktirip aynı zamanda hizmetlerin aksamasına sebep olmaktadır (Tortop, 1996, s. 3). Başka bir tanıma göre muhtariyet, kavramının karşılığı olarak kullanılan özerklik, kurumların kendi öz sorumlulukları altında ve ülke yararı doğrultusunda kendi hizmetlerini düzenleme haklarını ifade eder (Coşkun, 1996, s. 39). Diğer bir tanıma göre ise; Fransızca autonomie karşılığı olan özerklik, sosyal bir topluluğun veya tüzel kişilerin, kendisini idare eden kuralların bütününe veya bir bölümünü bizzat saptayabilmek veya devletçe konulan kanunların çizdiği sınırlar dahilinde hareket serbestliği yetkisi olarak tanımlanabilir (Meriç, 1992, s. 57). Diğer bir tanımı ise; özerklik (otonomi) sözlük kelimesi itibariyle; bireylerin, gurupların, örgütlerin, bölgelerin ve devletlerin, gerçek ve tüzel kişilerin haklarını ihlal etmeden ulusal ve uluslararası hukuk kuralları içerisinde kendilerini ilgilendiren alanlarda hedefler belirleyerek karar oluşturma yetkisi olarak tanımlanır (Çelik V. , Çelik F. ve Usta,2008). Ayrıca özerklik, merkezden yönetimin bazı sakıncalarını gidermek veya

azaltmak için düşünölen bir yönetim şeklidir. Yetkilerin tek elde toplanması, kararların üst düzey merkez organları tarafından alınması yürütmeyi geciktirmekte, uzmanlar ve işten anlayan kişilerin görüş ve düşüncelerinin yansımısını ve doğru kararlar alınmasını zorlaştırmaktadır (Kestane, 1996, s. 14).

Özerkliğin bazı şartları vardır. Bunlar:

Kesin karar alma yetkisi: Özerk kuruluşlar kesin karar alabilmelidir. Alınan kararlar üst makamların ön iznine ve onayına tabi olmamalıdır (Çelik ‘vd’. 2008). Gerçek anlamda bir özerklikten bahsedebilmek için yerel yönetimlerin karar alma ve uygulama serbestliğinin tanınmış olması gerekir (Coşkun, 1996, s. 42).

Organların bağımsızlığı: Özerk yönetimlerin organlarının seçimle iş başına gelmesidir (Çelik, v.d. , 1996). Özerkliğin önemli şartlarından en önemlisi organların seçimle iş başına gelmesidir. Merkezi yönetim karşısında yerel yönetimlerin bağımsızlığını sağlayacak olan unsurdur. Demokratik ölkelerde, yerel yönetim organları seçimle iş başına gelir, gerçek bir yerinden yönetim sisteminin temel ilkesidir (Tortop, 1991, s. 23).

Yeterli mali kaynaklara sahip olması: Yerel yönetimlerin, merkezi yönetim tarafından kendilerine verilen görev ve yetkileri olduğu gibi eksiksiz bir şekilde yapabilmesi için gerekli mali kaynaklara sahip olması gerekir. Yeterli gelir kaynakları olmadan hiçbir çalışma yapılamaz ve bu durum özerklik adına tehlike oluşturur. Yerel yönetimler sahip olduğu mali kaynaklar ölçüsünde özerk sayılır (Coşkun, 1996, s. 43).

Özerk kuruluşların karar alma ve aldıkları kararları uygulama hakkı vardır. Karar alan makamlar dışarıdan herhangi bir baskı olmadan karar organlarını oluştururlar. Karar alma özgürlüğünün olabilmesi için karar organlarının serbest olması gerekir. Ancak özerk kuruluşlar için tek başına bu yeterli değildir, özerk kuruluşların aynı zamanda mali özerkliğe de sahip olması gerekir. Yani yapmış olduğu harcamalarda merkezi idarenin baskısı olmadan gerekli harcamayı yapabilme yetkisi olmalıdır (Tortop, 1996, s. 3).

Yerel yönetimlerin özerkliği, çağdaş yerel yönetimler açısından önemlidir. Zira çağdaş yerel yönetim düşüncesi özerklik düşüncesi ile örtüşmekte ve bu temel üzerine inşa edilmektedir. Merkeze bağımlı ve merkezin taşradaki ajanı gibi davranan yerel yönetimlerin demokratik rejimin bir parçası olduğu söylenemez (Karacaarslan, 2007, s. 18).

Özerklik, özerklik tanınan yönetimlerin daha etkili kararlar almak ve ülke yararına hizmet sağlamak amacı ile verilmiştir. Genel çıkarlar ve yasaların belirlediği sınırların dışına çıkmaması gerekir. Özerklik hizmetlerde üretkenliği ve verimliliği gerçekleştiren bir araçtır. Etkinlik ve verimliliği sağlamak adına yapılan tüm düzenlemeler özerklik ile bağdaşır. Yapılan bu girişimlerin zorlayıcı yollar ile değil de benimsetici yollarla yapılması gerekir, aksi halde; yapılan girişimlerin ileriye dönük olduğu söylenemez (Tortop, 1996, s. 3). Özerkliğin boyutları, anayasa ve yasaların belirlediği sınırlar içerisindedir. Yasaların olumsuz yorumlanıp ülke çıkarlarıyla bağdaşmayan kararlar alınması, bu yönde uygulanması özerkliğe ters düşer. Özerklik hizmetlerin daha iyi yapılması amacıyla tanınmıştır. Özerkliğin amacı, kişilere kişisel çıkar sağlamak değildir (Tortop, 1991, s. 19). Ayrıca bazı makam ve kişilere nüfus sağlamak değildir. Hizmetlerin etkili bir şekilde, hızlı, basit ve daha iyi yapılması için kullanılan bir araçtır. Özerklik hizmetlerin basit, ucuz ve etkin bir şekilde yapılmasını sağlar. Dışarıdan gelebilecek olası bir politik baskı ve engellemeyi önler (Tortop, 1991, s. 19). Ancak, özerkliğin belirlenen sınırlar dışında kullanılması halinde özerklikten yarar sağlanmaz aksine olumsuz sonuçlar verir. Politik baskılardan daha kötü sonuçlar alınabilir, özerk kurumlar keyfi hareket tutum ve davranış sergileyebilir, kaynak israfı olabilir, gereksiz personel çalıştırılması ve aynı zamanda malzeme israfı gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşılabilir (Tortop, 1996, s. 4).

1.4.2. Yerel Özerklik

Yerel özerklik kavramı ile yerel yönetimler arasında vazgeçilmez bir ilişki bulunmaktadır. Yerel özerkliğin olmadığı birimlerin yerelde olması nedeniyle yerel yönetim olarak adlandırılması mümkün değildir. Eğer bütün yetkiler merkezi yönetim tarafından sıkı biçimde denetleniyor ve yerel yönetimlerin yerel halkın mahalli ve ortak ihtiyaçlarını karşılamaları hususunda özerklikleri bulunmuyorsa,

bunun adına yerel yönetimlerden çok yetki genişliği veya yerinden yönetimin bir başka türü olarak adlandırılması gerekir(Ertan K. ve Ertan B. , 2013, s. 302-303). Yerel özerklik yerel yönetimin ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla birinin olmadığı yerde diğersinin varlığından bahsetmek mümkün değildir.

Yerel özerklik; yerel yönetimlere herhangi bir devlet veya merkezi yönetimin müdahalesi olmadan kendi yapısını, örgütünü ve işlerini düzenleyebilme konusunda tanınan kapsamlı yetkidir (Coşkun, 1996, s. 39).

Bir başka tanıma göre yerel özerklik; yerel nitelikteki hizmetlerinin daha iyi görülmesi, katılımcı demokrasinin yaşama geçirilmesi doğrultusunda, yerel toplulukların, yerel nitelikteki işlerin kendi sorumlulukları altında özgürce seçerek oluşturdukları organlar aracılığıyla buna uygun kaynaklara kavuşabilmeleri durumudur(Alodalı, Özcan, Çelik ve Usta, 2007). Bir başka tanım ise; özerk yerel yönetim, politik yönetsel sistemin mekansal olarak sınırlandırılmış parçalarının alternatifler arasından seçilerek zorunlu kararları hazırlamak, bunları karara bağlamak ve uygulamasını gerçekleştirmek için harekete geçen eylemler olarak tanımlanır(Çelik, vd. 2008).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki yerel özerklik tanımı: "Özerk yerel yönetim kavramı, yerel makamların kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı" olarak tanımlanmıştır. Yerel özerklik, tarihsel gelişim süreci bazında yerel yönetimlere merkezi yönetim tarafından verilmiş bir hak olmaktan ziyade; yerel yönetimlerin uzun ve zorlu mücadeleler sonucunda elde ettikleri bir haktır. Bu hak, yerel yönetimlere sadece yerel niteliğe sahip hizmetleri daha iyi bir şekilde yapmasına yardımcı olması için değil, aynı zamanda yerel toplumun kendi kendini yönetme yeteneğini geliştirmek, katılımcı ve demokratik bir yaşam şeklini kurmak ve zenginleştirmek için kullanır (Koç, 2015, s. 127).

Yerel özerkliğin iki durumu vardır: Bunlardan ilki, yerel yönetimlerin merkezi yönetimle olan ilişkileri ile alakalıdır. Yerel yönetimler bu ilişkilerinde merkezi yönetimden tamamen bağımsız olması söz konusu değildir. Bağımsızlık

özerklikten farklı bir kavramdır. Önemli olan yerel birimlerin merkezi yönetimin bir müdahalesi olmadan kendi işlerini kendi kendilerine yapabilmeleridir. Kapsamlı bir özerklikten faydalanmaları gerekir. İkincisi ise; yerel yönetimlerle yerel halkın ilişkisidir. Halk tarafından seçilme yerel organların halkı gereği gibi temsil edebilmelerine, temsil yönetiminin bu nitelikte kişilerin seçilmesine elverişli olmasıdır (Keleş, 2016, s. 57).

Yerel yönetim yapılanmasında etkili bir yerel özerklik olması için yerel halkın her düzey ve şekilde katılmasıyla gerçekleşir. Yerel yönetimlerin, özerk yerel yönetim olarak adlandırılabilmesi için; kendi yönetim alanında kamu gücüne sahip olması, kendi örgütlenmesini gerçekleştirmesi, kendi personelini seçebilmesi ve mali kaynaklara sahip olması gerekir. Yerel yönetimlerin özerkliği bakımından, yerel yönetim biriminin demografik yapısı ve coğrafi büyüklüğünün de etkisi vardır. Kamu yönetimi birimi içinde küçük olan bir yerel yönetim dışarıdan güçsüz ve zayıf görünecek ve aynı zamanda dışarıdan yönetilmeye uygun hale gelecektir. Ancak; büyük bir yerel yönetim birimi daha güçlü ve yapısal görünümü açısından daha nitelik kazanacaktır (Çelik, vd. 2008).

1.4.3. Özerklik Türleri

Özerklik, tarihi süreç bakımından merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında gelişen ve değişen ilişkilere bağlı olarak yerel yönetimler tarafından merkezi yönetimden alınmış bir hak durumundadır (Alıcı, 2013, s. 130). Kuşkusuz yerel yönetimler için özerklik önemlidir. Bu anlamda özerkliğin iyi anlaşılması gerekmektedir. Özerkliğin sahip olduğu türleri, bunların tanımları, ülkemizde ne derece uygulandıkları bu anlamda ele alınıp incelenmiştir. Özerkliğin mali, siyasi ve idari olmak üzere üç türü vardır. Özerklik konusunu daha iyi anlamak ve ileriki konularda belediyelerde özerklik konusunun daha iyi anlaşılması için özerkliğini ayrıntılı bir şekilde ele alınmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

1.4.3.1. Mali Özerklik

Mali özerklik: yerel yönetimlerde etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, idarelerin görevlerini yapabilecek kadar mali kaynağa sahip olması ile mümkündür. Yerel yönetimlerde mali kaynak eksikliği özerkliğin sınırlanmasına ve merkezi

yönetimin daha çok müdahalesine sebep olur. Yerel yönetimlerde mali yetersizlik; devlet tarafından yapacağı eylemlerin engellenmesine veya yavaşlatılmasına sebep olan bir zeminin oluşmasına neden olabilmektedir. Bu anlamda gerekli mali kaynaklara sahip olmayan yerel yönetimler kendi hizmet alanlarında olan bazı görevleri merkezi yönetime aktarma eğilimine gidebilmektedir. Özellikle eğitim, sağlık ve kolluk hizmetleri bu alanda yer almaktadır (Tortop, 1996, s. 7).

Bir başka tanıma göre mali özerklik; özerk kuruluşların, merkezi yönetime bağlı kalmadan kendilerine verilen görevleri ve sorumlulukları yerine getirmeleri, ayrı mal varlığına ve gelir kaynaklarına sahip olmaları ve kanunların belirlediği şekilde kendi karar organlarına dayanarak harcama yapabilmeleri durumudur. Siyasi, mali ve idari özerklik, özerkliği bütünleştiren özelliğidir. Bunlardan biri olmadan diğerlerinin varlığından söz edilemez. Özerk bir idarenin sadece serbest karar alabilen organlarının olması yeterli değildir; aynı zamanda mali kaynaklarının olması ve bunların oran ve miktarını da belirleme yetkisine sahip olması gerekir (Akdemir ve Ulusoy, 2009, s. 263).

Diğer bir tanım ise; yerel idarelerin merkezin müdahalesi olmadan yerel idarelerin harcama önceliklerini belirleyebilmesi, gelirlerini arttırabilme yetkisi ya da yerel yönetimlerin dışarıdan herhangi bir baskı olmadan vergi oranını ve vergi matrahını belirlemesi ve yerel halkın talepleri doğrultusunda mal ve hizmet üretmeleri olarak tanımlanır (Ulusoy ve Akdemir, 2009, s. 264). Kısaca mali özerklik; yerel yönetimlerin merkezi yönetime muhtaç olmadan kendisine verilen görev ve yetkileri yapabilecek kadar serbest bir şekilde harçayabileceği yeterli gelir kaynaklarının olmasıdır (Koç, 2015, s. 137).

Yerel yönetimlerin merkezi idareden farklı ve ayrı gelir kaynaklarının bulunması, kendilerine ait özel bütçelerinin olması özerk bir kuruluş olmalarının sonucudur. Mali özerklikten bahsedebilmek için; yerel yönetimlerin kendi sınırları dahilinde vergilendirme, harcama yapma, bütçe hazırlama, borçlanma ve yerel kamu hizmetlerini sunmak gibi yetkilere sahip olması gerekir. Belediyelerin vatandaşlara etkin, kaliteli, ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunması sahip olduğu gelir kaynakları ile yakından ilgilidir. Mali özerkliğin göstergesi olarak, belediyelerin gelirleri ve bu gelirlerin birleşimi gösterilmektedir (Çelik, 2013, s. 22).

Yerel yönetimlerin hem kendi varlığını sürdürmesi hem de görevlerini yapabilmesi için düzenli mali kaynaklarının olması gerekir. Ancak pek çok ülkede verimli ve yüksek gelir artışı kaynakları merkezi idarenin elindedir. Yerel idarelere ise; vergi matrahı dar, toplanması zor, verimliliği düşük, kendi hizmetlerini karşılayamayacak düzeyde yetersiz gelir kaynakları kalmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin yetersiz gelir kaynaklarına sahip olması demek; bu birimlerin görevlerinin yavaş yapılması veya hiç yapılamaması durumudur. Böylece yerel yönetimlerin merkezden gelecek olan kaynak aktarımına bağımlı hale gelmesine neden olur. Bu durum yerel yönetimlerin kendi organları aracılığıyla aldığı kararları uygulayabilmelerini ve merkezden bağımsız hareket etmelerini ciddi anlamda sınırlandırır (Akdemir ve Ulusoy, 2009, s. 264).

Mali açıdan karar alabilme düzeyine ulaşamamış, bütçesini kaynak yönünden geliştirme özerkliğine sahip olmayan yerel yönetimler, merkezi yönetime bağılıdır. Böyle bir yapıda mali özerklikten beklenen ölçüt sağlanamaz. Mali özerkliğin sağlanması için yerel yönetimlere kendi gelirlerini belirleme yetkisi verilmelidir. Üniter devletlerde; yerel yönetimlerce yapılan hizmetlerde kullanılan gelir kaynakları merkezi yönetim tarafından yasa ile belirlenmektedir. Üniter devletlerde vergilendirme yetkisi genellikle merkezi yönetim tarafından yapılır. Buna göre vergilerin ve oranların belirlenmesinde yerel yönetimlerin çok fazla yetkisi olduğu söylenemez. Buna bağlı olarak sınırlı mali özerklik durumu oluşur. Sınırlı mali özerklik; vergilendirme konusunda yasama yetkisinin devletin elinde olan ve bunun sadece vergilerin tarh, tahakkuk ve tahsilini yerel yönetimlere bırakmasıdır. Böylece yerel yönetimler merkeze bağımlı hale gelir. Bu tür sistemlerde özerklik zayıf düzeydedir. Yerel yönetimlerin merkezin müdahalesi dışında faaliyette bulunması zordur. Türkiye’de sınırlı mali özerkliği yönetimde söz konusudur (Egeli ve Diril, 2012, s. 27-32).

Mali özerkliğin sağlanması durumunda, yerel yönetim hizmetlerine merkezin müdahalesi olmadan yöre halkının talepleri doğrultusunda halkın önceliklerine önem verileceğinden bireyler istedikleri gibi hizmet alan belediye sınırında ikamet etmeye devam edecektir. Bu da yerel yönetim ile merkezi yönetim arasında daha kaliteli, taleplere uygun hizmet sunma rekabeti oluşturacaktır. Bu rekabet sonucunda,

kaynaklar daha etkin dağıtılacağından toplumun refahı açısından olumlu sonuçları olacaktır (Akdemir ve Ulusoy, 2009, s. 264). Yerel yönetimlere mali özerkliğin sağlanması önemlidir. Nitekim AYYÖŞ (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı) 9. maddesinin birinci bendinde ‘‘ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır’’ ifadesi ve yine aynı maddenin üçüncü bendinde ‘‘yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü, kanuni sınırlar çerçevesinde oranlarının kendilerinin belirleyeceği yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır’’ ifadesiyle yerel yönetimlerin mali özerkliğinin gerekli olduğunu vurgulamıştır (Öztürk, 2018, s. 53).

1.4.3.2. İdari Özerklik

İdari özerklik; özerk kuruluşların karar organlarını seçimle iş başına getirebilmelerini, kendi organları aracılığı ile serbestçe karar alabilmelerini, işlerini dışarıdan herhangi bir müdahale olmadan kendi organları vasıtasıyla serbest karar alabilmelerini ve tüzel kişiliğe sahip olma durumunu ifade eder. Bu anlamda idari özerklik yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle iş başına gelmeleri, bu organların serbestçe karar alıp uygulayabilmeleri ve yerel yönetimlerin tüzel kişiliğe sahip olmaları durumudur (Akdemir ve Ulusoy, 2009, s. 263).

İdari özerklik, yerel yönetimlerin kendi seçilmiş organları aracılığıyla, merkezi yönetimin müdahalesi olmadan özgürce karar alıp uygulayabilmesidir. Bu anlamda idari özerkliğin sahip olduğu iki önemli koşul bulunmaktadır. Birincisi, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan yerel yönetim organlarının seçimle iş başına gelmesi; ikincisi ise bu organların dışarıdan herhangi bir müdahale olmadan karar alıp uygulayabilmeleridir. Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin halka en yakın birimler olan belediyeler tarafından yapılması, hem demokrasiye uygun hem de belediyelerin sahip olduğu idari ve mali özerklik açısından önemlidir. Yapılan hizmetleri daha önceden belirlenmiş yasal çerçevede kamu yararına yapması ve bu süreçte belediyelerin kendi karar organını seçimle kurması, vesayet denetimi ile sadece alınan kararların hukukilik denetimine tabi olması gerekir. Aksi halde belediyelerde idari özerkliğin varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır (Alıcı, 2013, s. 136).

5216 sayılı Kanununun 14. maddesinde düzenlenen belediye meclisi kararlarının kesinleşmesi ile ilgilidir. Bu maddeye göre ilçe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olan kararlar haricindeki kararları gerekçeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilmekteydi. Belediye başkanı da yedi gün gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararı tekrar görüşülmek üzere gönderebiliyordu; Ancak meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu kararında ısrar etmesi durumunda ilgili karar kesinleşip yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderiliyordu. Belediye başkanı da kesinleşen karar için 10 gün içerisinde yargıya başvurabiliyordu. Yerel özerklik ve kanunun temel amacına uymayan bu düzenleme 06 / 03 / 2008 tarih ve 5747 sayılı Kanununun 3. maddesi ile son bulmuştur. Kanunun aynı maddesi büyükşehir belediye meclisi ile ilçe belediyesinin kararlarının kesinleştiği tarihten itibaren en geç 7 gün içerisinde mülki idare amirine gönderileceği ve mülki idare amirine gönderilmeyen kararlarında gerçekleşmeyeceği hükmü 5216 sayılı Kanununun 14. maddesine eklenmiştir. Buna göre ilçe belediye meclislerinin aldığı kararlar bütçe ve imar ile ilgili olanlar hariç, bu kararların onaylanmasında büyükşehir belediye başkanının görevine son verilmiştir. İlçe belediye meclisi kararlarının mahalli en büyük mülki amirine gönderilmesi bu suretle yürürlüğe girmesi hususu düzenlenmiştir. İmar ve bütçe ile ilgili kararlar hariç ilçe belediye meclis kararlarının başka bir tüzel kişiliğe sahip oluşumun onayına bırakılması şeklindeki uygulama bulan bu işleyişe son verilmesi özellikle idari ve mali özerklik söylemi açısından son derece önemli ve olumlu bir gelişmedir (Alıcı, 2013, s. 137).

Bir idareye özerklik sağlanmasının temelinde o idarenin etkin kararlar almasını ve topluma yararlı, daha faydalı hizmetler sunmak yatar. Yerel yönetimler toplumun ihtiyaçları dahilinde etkin hizmet sunması idari ve mali özerlikle yakından ilgilidir. İdari özerklik ile kamu hizmetlerinin sunumu ile ilgili sorumluluk halka daha yakın olan idarelere verileceğinden o bölgede yaşayan vatandaşların demokratik haklarını kullanma konusunda daha fazla serbestliği olacaktır. Yöre halkının kendisini ilgilendiren konularda söz sahibi olması hizmetleri yapan görevlilerin yakından denetlenmesini sağlayacak ve yerel yönetimlerin daha sorumlu davranmasına neden olacaktır (Ulusoy ve Akdemir, 2009, s. 264).

1.4.3.3. Siyasi Özerklik

Yerel toplumun kendilerini ilgilendiren konularda yasa çıkarma yetkisine sahip olmasına ve dilediği gibi bağımsız davranmasına olanak tanıyan bir yapıdır. Siyasi özerkliğin var olduğu ülkelerde eyalet yönetimleri kimi siyasal kararlar almak ve yasa çıkarmak gibi yetkilere sahip olmakla birlikte, egemenlik yetkisi federal devletin elinde bulunmaktadır (Akdemir ve Ulusoy, 2009, s. 263).

Siyasi özerklik; uygulamada daha çok siyasal yerinden yönetim olarak görülen, yerinden yönetim türlerinden biri olarak varlığını gösterir. Siyasi özerklik, genellikle federal devletlerde ve anayasalarında ulusal kimliğe kavuşamamış, yerel yönetim birimlerine verilmiş olan özerk veya yarı özerk yönetim şeklidir. Bu yönetim ülkelere göre farklılık gösterip; eyalet, federe devlet, land ve cumhuriyet olarak farklı adlandırılmıştır. Federal ülkelerde, eyaletler yasama ve yargı konularında bağımsız oldukları halde, üniter devletlerde yerel yönetimlerin böyle bir hakkı ve yetkisi yoktur. Sadece kamu tüzel kişiliği statüsü vardır. Yerel özerklik, yerel demokrasi ve siyasi özerklik bu erklere ulaşmak için kullanılan önemli araçlardır. Federalizmde yerellik ilkesi ve yerel özerklik gibi çok katmanlı ve bileşenli siyasi yapı öngörmekte olup devletin tekliğine ve tek dizeliğine karşı çıkmıştır. Çoğulcu yapılarda alt birimlerin önceliğini savunan yerellik ilkesinden farklı olarak siyasi özerklik, yetkilerin öncelikli olarak alt düzeyde bulunmasını zorunlu olarak gerekli görmemektedir. Federalizm ve yerellik ilkesi birbirlerini zorunlu olarak gerektirmemelerine karşın birbirlerinin hayata geçirilmesine kolaylık sağlar. Bu anlamda yerellik ilkesi için, federal bir yapının ön koşulu olduğunu ileri sürenler de vardır. Türkiye, siyasal yerinden yönetim ilkesine göre değil, yönetsel yerinden yönetim ilkesini öngörerek kurulmuş üniter bir devlettir. Kuruluşunu hazırlayan tarihsel ve toplumsal koşulları, güçlü bir merkezi otoriteye bağımlı yerel yönetimleri öngörmüştür (Çevikbaş, 2012, s. 44 – 45).

Siyasi özerklik, daha çok federal devletlerde, anayasalar tarafından ulusal kimliği bulunmayan yerel birimlere tanınmış olan özerk bir yönetim şeklidir. Bu yönetim şeklinde yerel halk kendisini ilgilendiren konularda kanun çıkarma hakkı vardır. Siyasi özerklik demek, bağımsızlık demek değildir. Siyasi özerkliğe sahip

yönetimler sadece kendi bölgeleri için karar alıp uygulama hakkına sahiptirler(Koç, 2015, s. 141).

1.5. AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI ve TÜRKİYE AÇISINDAN DURUMU

AYYÖŞ konunun geneli itibariyle ve önemli olması sebebiyle, konuda anlamsal bütünlüğü sağlamak amacıyla; Türkiye açısından ele alınmıştır. Bu anlamda konunun net bir şekilde anlaşılması ve açıklanması amacıyla ayrı bölümler ve farklı başlıklar halinde ele alınmıştır. İlk olarak; Avrupa Konseyi, sonra Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, ardından Türkiye tarafından bağlayıcılığı ve son olarak da Türkiye'nin Şart'a çekince koyduğu maddeler anlatılmıştır.

2.5.1. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın hazırlanmasında Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi önemli bir rol oynamıştır. Bu Kongrenin çalışmaları birbirini tamamlayan 10 düzenlemeyi ortaya çıkarmıştır. Bunların önemlilerinden bir tanesi de Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'dır. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, bütün üye devletlerin, temsilcilerinden oluşmaktadır. Biri yerel yönetimleri diğeri de bölgesel yönetimleri temsil eden iki meclise bölünmüştür. Yılda bir defa Strazburg'da genel toplantısını yapmaktadır. Amacı taban düzeyinde, özellikle Doğu Avrupa'daki yeni demokrasilerde demokratik yapıları güçlendirmektir. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Avrupa Konseyi içinde yerel yönetimlerle ilgili özel bir kurumdur. 1994 yılına kadar daimi konferans statüsünde olan Kongre, 14 Ocak 1994'te Bakanlar Komitesinde alınan bir karar ile Avrupa Yerel ve Bölgesel Komitesi adını almıştır. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Kongresi'nin en önemli kararı 15 Ekim 1985 tarihinde hazırladığı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı olmuştur(Ertan K. ve Ertan B. , 2013 s. 307- 309).

2.5.2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile ilgili çalışmalar ilk olarak 1980'li yıllarda başlanmıştır. Avrupa Konseyinde daha önce tartışılan konu, sonradan yerel

özerklikle ilgili hazırlanan taslak 8-10 Kasım 1984 tarihinde Roma’da yapılan Altıncı Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansında gündeme gelmiş ve böylece Şart’ın ilk aşaması olan kabul aşamasına geçilmiştir. Daha sonra Avrupa Konseyi Komitesi’nde Haziran 1985 yılında bir sonraki aşama olan Şart’ın resmen benimsenip imzalanmasına geçilmiştir (Alodalı, vd, 2007).

Bu Şart 8-10 Kasım 1984 yılında Roma Konferansı’nda tartışılmış ve Şart’ın yaptırım gücü konusunda bir fikir ayrılığı yaşanmıştır. Kimi ülkeler yaptırım gücünün ‘tavsiye kararı’ niteliğinde olmasını savunurken (Türkiye’de dahil), kimi ülkeler de ‘sözleşme’ (birçok Avrupa devleti) şeklinde yürürlüğe girmesini savunmuştur. Sonuçta bu Şart 15 Ekim 1985 yılında üye ülkelerin imzasına sunulmuştur (Alodalı, vd, 2007). Avrupa Konseyi’nin kendi içerisinde yer alan bir uzmanlar komitesi tarafından hazırlanan Şart, 15 Ekim 1985 tarihinde üye ülkelerin imzasına sözleşme olarak açılmıştır. Şart’ın 15. maddesine göre, yürürlüğe girmesi için, en az 4 üye ülke tarafından onaylanması yeterli görülmüş ve bu sayıda ülkenin onaylaması üzerine Şart 1 Eylül 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Ünal ve İnanç, 2007, s. 3).

Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, giriş bölümü ve uygulamaya dayalı hükümler haricinde 11 maddeden oluşmaktadır. 11 maddenin ilk maddesinin de Şart’ın hükümlerine uyma zorunluluğu bulunduğu Şartın 10 madde ile yerel özerkliği düzenlediği söylenebilir. Şart toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Özerklik ile ilgili temel metin Avrupa Konseyi’nin Yerel Yönetimlerden sorumlu Avrupa Bakanlar Konferansı’nda, 1985 yılında kesinleşmiş olan Avrupa Yerel Özerklik Şartı’dır. AYYÖŞ’a göre özerkliğin esasları şu şekilde sıralanabilir:

- Özerklikten anlaşılması gereken, yerel yönetimlerin, yasalar çerçevesinde, kendi sorumlulukları altında yerel halkın hizmet gereksinimlerini karşılayacak kamu etkinliklerinin önemli bir bölümünü düzenleme hak ve olanağına sahip buldukları; yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan ve başka yönetimlere verilmemiş olan her konuda yerel yönetimlerin tam bir takdir hakkına sahip olmalarının da özerkliğin ayrılmaz bir parçası

olduğudur. Bu yetkiler, yasalarla belirtilenler dışında, merkezi ya da bölgesel nitelikli başka yönetimlerle zayıflatılamaz.

- Akçal kaynakları konusunda desteklenmeli, oranlarını yasal kaynaklar içinde yerel yönetimler tarafından tespit edilmelidir.
- Yönetimsel denetim ancak anayasa ve yasalarda belirtilen durumlarda ve yöntemlerde kullanılabilir. Denetim, kanuni olmalı ayrıca yerindelik denetimi yapılmamalıdır.
- Yerel yönetimlerin kendi ortak çıkarlarını koruyup geliştirmek için yerel yönetimlerin aralarında birlik kurma ve uluslararası işbirliği yapma hakları tanınmalıdır.
- Yerel yönetimler, özerklik ilkelerine saygı gösterilmesi için yargı organlarına başvurma hakkına sahip olmalıdırlar (Şat, 2013, s. 569-570).

AYYÖŞ üç bölümden oluşur. İlk bölümde; yerel özerk kurumların sahip oldukları ilkelere yer verilmiştir. Buna göre seçilen yöneticilerin çalışma şartları, yönetsel denetimin niteliği ve sınırı, yerel yönetimin kaynak özerkliği, bunların yerel yönetimler ile merkezi yönetimler arasındaki iş birliği ve dayanışmanın esasları ve yargısal denetimin sağlanması gibi konular yer alır. İkinci bölümde, Şartı onaylayan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almıştır. Şart'ın son bölümünde ise, uygulama ve yürürlükle ilgili kurallar yer almıştır (Alodalı, vd, 2007, s. 3-4).

AYYÖŞ bir önsöz ve 18 maddeden oluşmaktadır. Önsöz 1. madde bir bölüm olarak düzenlenmemiş, 2. maddeden 11. maddeye kadar birinci bölüm, 12. 13. 14. maddeler 2. bölüm, 15. madde ve sonrası 3. bölüm olarak düzenlenmiştir. Şart'ın 1. ve 12. maddesine göre Şart'ı imzalayan devletler 1. bölümde bulunan paragrafta en az 20 tanesini kabul edecektir. Yani Şart'ı kabul eden ve imzalayan devletler önsöz 1. madde ile 2. ve 3. bölümlerin tamamı ve Şart'ın ilk bölümünde bulunan paragraflardan en az 20 tanesine bağlı kalacaktır (Muratoğlu, 2011, s. 741).

2.5.3. Türkiye Tarafından Şart'ın Bağlayıcılığı

Türk hukuk sisteminde bütün yasaların Anayasaya uygun olması gerekir. Anayasa altında hukuk sistemine yön veren kurallar yasalardır. Bununla birlikte

kanun hükmünde kararnameler de hukuk sisteminde yasalar gibi bağlayıcı niteliktedir. Anayasa, yasa, altında ise, yönetmelikler ve diğer düzenlemeler yer alır. Anayasanın 11. maddesine göre, ‘Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idareyi ve diğer kuruluş ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. “Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” şeklindedir. Yine Anayasanın 123. maddesine göre, idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

Böylece hukuk sisteminde yasaların yeri belirlenmiştir (Ertan ve Ertan, 2013, s. 313). Buna göre Türkiye açısından Şartın uygulanabilmesi için kanunlara uygun olması gerekiyordu.

AYYÖŞ 15 Ekim 1985 yılında imzaya açılmasına rağmen, Türkiye Şartın sözleşme olarak imzalanmasını istemediği için, belirtilen tarihten üç yıl sonra imzalamıştır. Türkiye Şartın yaptırımını tavsiye kararı şeklinde olmasını savunuyordu. Türkiye’nin çekindiği durum; Şart’ta bulunan ilkelerle Anayasa ve yerel yönetimleri düzenleyen yasalar arasında; örgüt yapısı, görev, yetki ve merkezi idare ile olan ilişkilerde çelişki olduğu düşüncesi idi (Alodalı, vd, 2007, s. 5).

Türkiye Şartı imzalamadan önce Anayasa ve yerel yönetimlerini düzenleyen yasalar arasında temelde çelişkili durumlar olup olmadığını ve mevzuat ile Şart arasında bir çelişkinin ortaya çıkıp çıkmadığı ortaya koymaya çalışmıştır. İl özel idaresi, belediye ve köy kanunları üzerinde teknik çalışmalardaki izlenimler, Şart ile milli mevzuat arasında çelişkili bir durumun söz konusu olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda Şart 21 Kasım 1988 tarihinde sözleşme olarak Türkiye’nin Avrupa Konseyi Nezdindeki Daimi Temsilcisi tarafından imzalanmıştır. Daha sonra bu Şart Türkiye tarafından 3727 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onaylanmasına uygun bulunduğu dair kanunla onaylamıştır. Onaylama sırasında yasada belirtilen çekincelere yer vermiştir. Daha sonra 6 Ağustos 1992 tarihinde (Bakanlar Kurulu) tarafından yeniden onaylanmıştır (Ünal ve İnanç, 2007, s. 5).

AYYÖŞ, 1988 yılında Fransa’nın Strazburg kentinde Türkiye tarafından imzalandı. Anayasanın 90. maddesine göre, Şartın Türkiye açısından bağlayıcı

olabilmesi için Şartın TBMM'nin çıkaracağı bir kanun ile uygun bulunması gerekiyordu. TBMM, 8 Mayıs 1991 tarih ve 3732 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Onaylamaya Uygun Bulduğuna Dair Kanun ile uygunluğunu onaylamıştır. Bakanlar Kurulu Şartı 3723 sayılı Kanun gereğince 3 Ekim 1992 tarihinde 92/ 3398 sayılı karar ile onaylamış, karar 3 Ekim 1992 tarih ve 21364 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Şart'ın 15. madde ve 3. fıkra gereğince 1 Nisan 1993 tarihinde Türkiye tarafından yürürlüğe konulmuştur (Muratoğlu, 2011, s. 740). Türkiye tarafından Şartın kabul edilen madde ve fıkralardaki hükümler kısaca şu şekildedir:

- Özerk yerel yönetimler ilkesi ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacaktır.
- Özerk yerel yönetim kavramı yerel yönetimlerin, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır. Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır.
- Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir. Böylece yerel yönetimlere kanunlar çerçevesinde belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesi açısından karşılaşılabilecek engeller kalkmış olacaktır.
- Yerel yönetimler, kanunlar ile belirlenen sınırlar dahilinde, yetki alanlarının dışında olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak anlamında tam takdir hakkına sahiptir.
- Kamu sorumlulukları genel itibariyle vatandaşlara yakın olan makamlarca kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesi dahilinde görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomik gereklerine bakılmalıdır.

- Yerel yönetimlere verilen yetkiler tam ve yerel yönetimlere özgüdür. Kanunda belirtilen durumlar haricinde bu yetkiler öteki merkezi veya başka makamlarca zayıflatılamaz, sınırlandırılmaz.
- Yerel mercilerin merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda bu yetkilerin yerel koşullara uygun bir şekilde kullanılmasında yerel makamlara olanaklar dahilinde takdir hakkı verilecektir.
- Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuata uygun ve referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara daha önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.
- Yerel yönetimlerde görevlilerin çalışma şartları liyakat ve yeteneğe göre yüksek nitelikli eleman istihdamına uygun olmalıdır.
- Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev ve koşulları görevlerini rahatça yapabilecek olanaklar sağlanabilmelidir
- Görev koşulları söz konusu görevin yürütülmesi sırasında masrafların uygun biçimde mali olarak karşılanması, uygunsa, kazanç kaybının giderilmesine imkan sağlanacaktır.
- Yerel yönetimlerin her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasada belirlendiği yöntemlerle yapılabilir.
- Yerel yönetimlerin idari denetimi kanun ve anayasal ilkelere uygunluğu sağlamak amacıyla yapılır.
- Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel yönetimlere kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanacakları yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır.
- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının bir bölümü oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde, belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır.
- Mali bakımdan zayıf olan yerel yönetimlerin korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin ve buna benzer önlemler alınmasını gerektirir.
- Yerel yönetimler sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar çerçevesinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir (Can, 2013, s. 103 – 104).

2.5.4. Türkiye Tarafından Şarta Konulan Çekinceler

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Avrupa Konseyi üye ülkelerinden Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 31'i Şartın bazı maddelerine çekince koymuştur. Buna göre Türkiye tarafından Şarta çekince konulan maddeler:

Madde 1: Taraflar, bu Şart'ın 12 maddesinde belirtilen şekil ve ölçüde kendilerini aşağıdaki maddelerle bağlı kalacaklarını taahhüt ederler.

Madde 4, Fıkra 6: Yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde yerel makamlara danışılacaktır.

Madde 6, Fıkra 1: Yasayla düzenlenmiş daha genel hükümlere aykırı olmamak koşuluyla, yerel makamlar, kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlar ile uyumlu kılmak ve etkin yönetim sağlamak amacıyla, kendileri özgürce kararlaştırabilecektir.

Madde 7, Fıkra 3: Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işler ve faaliyetler, kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenir.

Madde 8, Fıkra 3: Yerel yönetimlerin yönetsel denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin, korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır.

Madde 9- Yerel yönetimlerin mali kaynakları - Fıkralar 4, 6. ve 7: Fıkra 4: Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca karşılanmasına olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik ve esneklik taşımalıdır. Fıkra 6- Yeniden dağıtılan kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, yerel yönetimlere uygun bir biçimde danışılacaktır. Fıkra 7- Yerel yönetimlere yapılan hibeler, mümkün olduğu ölçüde belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi, yerel yönetimlerin kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine aykırı olmayacaktır.

Madde 10 – Fıkra 2 ve Fıkra 3. Her devlet, yerel yönetimlerin ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel yönetim birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır. 3 – Yerel yönetimler, yasalarla öngörülen şartlarda, başka devletlerin yerel yönetimleriyle işbirliği yapabilirler.

Madde 11: Yerel yönetimler, kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa ya da ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine uygunluğun sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaktır (Ertan ve Ertan, 2013, s. 313 – 316).

Türkiye'nin bu maddelere çekince koyması “mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması”(Anayasa 127m) açıklamasına uygun olsa da Türkiye tarafından çekince konulan maddelerin bir kısmı Türk yerel yönetim mevzuatında görülmektedir. Çünkü 127. madde yerel yönetimlerin özerkliği yerine merkezi hükümetin daha da merkezileşmesi olarak yorumlanabilir. Bunun nedeni Türkiye'nin AYYÖŞ'na çekince koyduğu maddeler yerel yönetimlerin özerkliğine sınırlama getirmektedir ve böylece merkezi yapı korunmaya devam edilmektedir. Bununla beraber, Türkiye tarafından Şart'a çekince konulan maddeler genel olarak değerlendirildiğinde; AYYÖŞ'na konulan bazı çekincelerin 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile anlamını yitirdiği görülmektedir. Türkiye'de yapılan bu reformlarla Şart'a daha önce konulan çekincelerde yer alan prensipler büyük oranda iç hukukun bir parçası haline getirilmiş ve sonuç olarak da çekinceler fiili olarak kaldırılmıştır. Bu anlamda Şart'a konulan çekincelerle ilgili durum yeniden değerlendirilmeli ve fiili durum hukuki durum ile uyumlu hale getirilmelidir (Küçük ve Alan, 2017, s. 36 – 41).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ

Bu bölümde belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyelerinde ilçe belediyelerinin özerkliği konusu ele alınmıştır. İlk olarak belediyeler geniş bir çerçevede incelenmiştir. Belediyenin tanımı, tarihsel süreci, organları ve mali yapıları da anlatılarak belediye konusu detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Ardından büyükşehir belediyesi konusuna geçilmiş ve kavramsal açıklamalarla birlikte tarihsel süreci, organları, görev ve yetkileri, mali yapısı anlatılmıştır. Ayrıca bu çalışma için önem arz eden ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyelerinde ilçe belediyelerinin özerkliği konularına da ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

2.1. BELEDİYELER

Belediye, kelime olarak ilk defa 1789 Fransız Kurucu Meclisinde kullanılmıştır. Belediye tüzel kişilikleri ise 1835 yılında İngiltere’ de gerçekleştirilen düzeltmelerden sonra kurulmuştur (Türkoğlu, 2009, s. 77). İlk olarak 1855 yılında İstanbul’da ‘Şehremaneti’ daha sonra 1857 yılında Beyoğlu ve Galata semtlerinde ‘Altıncı Daire’ adıyla kurulan belediye teşkilatı, 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu ve son olarak 2005 yılında düzenlenen 5393 sayılı Belediye Kanunu ile düzenlenmiştir (Selçuk, 2014 s. 34).

5393 sayılı Belediye Kanununun üçüncü maddesine belediye “Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır. Belediyeler genel olarak; yerel mahalli ihtiyaçları karşılamak amacıyla kurulmuş yerel yönetim birimleridir. Yerel yönetimler denilince ilk olarak akla belediyeler gelir. Türkiye’de halka en yakın kuruluşlar belediyelerdir. Belediye başkanları seçimle iş başına geldiklerinden dolayı belediyeleri halka yakınlaştırır (Selçuk, 2014, s. 35). Ayrıca 2012 yılı itibariyle büyükşehir belediye sayısının artması (30) ve sınırlarının il mülki idare sınırı

olmasına bağlı olarak ülke nüfusunun % 90'ından fazlası belediye sınırları dahilinde ikamet eder hale gelmiştir (Eryılmaz, 2018, s. 203).

Cumhuriyet döneminde belediyeler ilk olarak 1930 yılında kabul edilmiş olan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile düzenlenmiş ve uzun yıllar bu kanunla idare edilmiştir. Daha sonra 3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen ve 13 Temmuz 2005 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyeler günün şartlarına göre yeniden düzenlenmeye çalışılmıştır (Türkoğlu, 2009, s. 77). 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Kanun tek parti döneminde çıkarılmış olduğu için belediyeler merkezi yönetimin sıkı denetimi altında olmuştur (Ekinci, 2013, s. 22).

Osmanlı döneminde Cumhuriyet döneminde kadar olan dönemde oluşan belediye sayısı 389'dur. 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanununun kabul edildiği yıl belediye sayısı 505'tir. Yıllara göre belediye sayısı 1950 yılında 628, 1960 yılında 995, 1970 yılında 1303, 1980 yılında 1727, 1992 yılında 2270 olmuştur. 2008 yılında 5747 sayılı Kanunla belediyelerin birleştirilmesiyle belediye sayısında değişiklikler olmuştur. Buna göre, 100 ilçe belediye tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye, 283 ilk belediyesinde 35'i ilçe belediyesine, 8'i büyükşehir dışına çıkararak belde belediyesine, 239'u bağlı oldukları ilçe belediyesine bağlanarak mahalleye biri büyükşehir dışına çıkarılarak köye dönüştürülmüş ve 240 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır (Selçuk, 2014, s. 36).

Yerel yönetim kuruluşları arasında, belediyeler önemli bir yere sahiptir. 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre ülke nüfusunun yaklaşık % 83' belediye sınırları içerisinde ikamet etmektedir. Belediyeler halka en yakın kuruluşlardır, nk belediyelerin üstlenmiş oldukları görevler halkın günlük yaşantısıyla ilgilidir. Ülkemizde iki tür belediye vardır. Bunlardan ilki; 5393 sayılı Belediye Kanununa göre kurulan ve faaliyet gösteren belediyeler; ikincisi ise sadece büyük kentlerde faaliyet gösteren ve farklı statüye sahip olan büyükşehir belediyeleridir (Bayrakçı, 2011, s. 89). 5393 sayılı Belediye Kanunu genel kanun olup Türkiye'deki tüm belediyelerde uygulanabilirken, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ise özel kanun hükmünde olup sadece büyükşehirlerde ve bu şehirlerde yer alan büyükşehir ilçe belediyelerinde uygulanan kanundur (Gözler, 2018, s. 187).

2.1.1. Belediyelerin Kurulması

5393 sayılı Belediye Kanununa göre bir yerde belediye kurulabilmesi için o yerin nüfusunun 5000 olması gerekir. 1580 sayılı eski Belediye Kanununun uygulandığı dönemde bu rakam 2000 idi. Bu anlamda belediye kurma kriterinin değişmiş olmasını olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirmek gerekir. Çünkü sosyo ekonomik olarak belirli bir gelişmişlik seviyesinde olmayan ve gerekli nüfus kriterine ulaşmamış yerlerin sadece siyasi çıkar amaçlı belediye kurmalarını engellemiştir (Yavuzdoğan, 2006, s. 205). 5393 sayılı Kanunun dördüncü maddesine göre belediye kuruluşu;

- Nüfusu 5000'nin üzerinde olan beldelerde belediye kurulabilir.
- Ayrıca nüfusa bakılmaksızın tüm il ve ilçelerde belediye kurulması zorunludur.
- İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskun sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5000 metreden daha yakın olan yerleşim alanlarında belediye kurulamaz.
- Nüfusu 5000'den fazla olan birden fazla köyün bir araya gelerek tek bir belediye kurabilmeleri için köylerin meskun sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskun sahasına azami 5000 metre mesafede olması gerekir.
- Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskun sahalarının merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskun sahasına uzaklığı 5000 metre mesafesinde ve toplam nüfuslarının 5000'nin üstünde olması gerekir.

Köy veya muhtelif köy kısımlarının belediye kurabilmeleri için; bir veya birden fazla köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi halinde valinin bildirimine üzerine, mahalli seçim kurulları, 15 gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu tutanakla valiliğe bildirir. İşlem dosyası valinin görüşü ile birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Cumhurbaşkanı kararı ile o yerde belediye kurulur. (5393 s. Belediye Kanunu, m. 4/4). Yapılan bu değişiklik ile birlikte bir yerde

belediye kurulabilmesi için aranan Danıştay görüşü ve İçişleri Bakanlığının teklifte bulunması şartına son verilerek bir yerde belediye kurulması yetkisi sadece ve doğrudan Cumhurbaşkanına verilmiştir (Gözler, 2018, s. 190).

2.1.2. Birleşme ve Katılma

Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskun sahasının, komşu beldenin birleşmesi veya bu sahalar arasındaki mesafenin 500 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu belgeye katılmak için başvurması halinde katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması halinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılacak olan belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren 30 gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi halinde katılım gerçekleşir. Büyükşehirlerde katılma ve birleşme işlemleri, katılacak ilçe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında 6'ncı maddeye göre işlem yapılır ve sonuç Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilir (5393 s. BK, m7/ 8).

2.1.3. Sınırların Saptanması

Belediyelerin etkinlikte bulunacakları alanın sınırlarının belirlenmesi hem ekonomik hem hukuk hem de yönetim açılarından önemlidir. Belediyeler, ancak sınırları içerisinde bulunan yerlere hizmet verirler (Keleş, 2016, s. 253).

5393 sayılı Kanunun 5. maddesine göre belediye sınırları, daha önceden oraya ait bağ, bahçe, mera, belediye sınırı içine alınır. Ayrıca çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kağıdına yazılır.

2.1.4. Sınırların Kesinleşmesi

Belediye sınırları 5393 sayılı Kanunun 6. maddesine göre, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir. Kesinleşen sınır kararı ile dayanağı olan belgelerin birer örneği, belediyesine, mahallin tapu idaresine, il özel idaresine ve o yerin mülki idare amirine gönderilir.

Kesinleşen sınırlar zorunlu bir neden olmadığı sürece beş yıldan önce değiştirilemezler.

2.1.5. Uyuşmazlıkların Çözülmesi

5393 sayılı Kanununun 7. maddesine göre sınır uyuşmazlıkları bir il dahilindeki beldeler veya köyler arasında sınır uyuşmazlığı çıkması halinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri 30 gün süre verilerek istenir. Bu görüşler vali tarafından değerlendirilerek sınır uyuşmazlığı karara bağlanır. Sınır uyuşmazlığı bir büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri arasında ise; büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır.

2.1.6. Belediyelerin Kaldırılması

Nüfusu 2.000'nin altına düşen belediyeler, Cumhurbaşkanı kararı ile köye dönüştürülür (BK, m. 11/2). Belediye sınırları veya meskun sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği, genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Cumhurbaşkanı kararı ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan bu belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye geçer (5393 s. BK, m. 11/ 1).

2.2. BELEDİYELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Belediye konusunu iyi bir şekilde kavrayabilmek için tarihsel süreçte belediyecilik adına yaşanan gelişmelerin bilinmesi gerekir. Bu bağlamda belediyecilik sürecinin nasıl işlediğine, toplumun bu süreçteki katkısına, devletin rolüne, ülkenin coğrafi yapısına, kentsel ve kırsal nüfusa ve ülkenin yönetim şekline bakılması gerekmektedir. Aksi takdirde konu tam olarak anlaşılmayacaktır. Konunun iyi anlaşılabilmesi için bu başlık altında tarihsel süreçte belediyecilik alanında yaşanmış gelişmeler anlatılmıştır.

2.2.1. Osmanlı Döneminde Belediyeler (Klasik Dönem)

2.2.1.1. Tanzimat'a Kadar Olan Dönem

Osmanlı'da klasik dönem olarak nitelendirilen Tanzimat'tan önce; Batılı anlamda bir belediye yönetiminin varlığından bahsetmek mümkün değildir. Kent ve kasabaların ayrı bir hukuksal varlığa ve kişiliğe sahip olduğu söylenemez. Bu dönemde topluluklara ilişkin kamu hizmetleri, devletin görev alanı dışında kalmış özel kuruluş ve örgütler tarafından yerine getirilmiştir (Bayrakçı, 2011, s. 89). Buna bağlı olarak insanların mahalli ihtiyaçlarıyla ilgili olan çoğu hizmetlerin toplumun kendi eliyle oluşturduğu esnaf teşkilatları (loncalar), vakıflar, azınlıklar ve mahalle sakinlerinin şahsi ve ortak çabalarıyla yapılırken, geriye kalan hizmetler de devlet teşkilatı içerisinde bulunan kadılık müessesesince yapılmaktaydı (Türkoğlu, 2009, s. 78). Batı'da yerel yönetimler tarafından yapılan bazı kent hizmetlerinin o dönemde esnaflar, vakıflar tarafından yapılmış olduğu bilinmektedir. Osmanlı imparatorluğunda ve Batı'da yerel yönetimlerin nasıl geliştiği doğru ve açık bir şekilde o dönemde İstanbul'da uzun yıllar mektupçuluk görevi yapan Osman Nuri Ergin'in yapıtlarında görmek mümkündür. Ergin Osmanlı İmparatorluğunda; Batılı anlamda belediyeler kuruluncaya kadar belediye işlerinin vakıflar tarafından yapıldığını hatta belediyeler kurulduktan sonra bile İkinci Meşrutiyetin ilanına kadar bir diğer belediye olan Evkaf Nezareti'nin kalmasına izin verildiğini belirtmiştir (Keleş, 2016, s. 155).

Tanzimat dönemine kadar, kentte ikamet eden vatandaşların ortak sorunlarını çözmek amacıyla kadı ve vakıf müesseselerinin var olduğu bilinmektedir. Belediye hizmetleri, imar işleri ve diğer bütün sorunlar kadının sorumluluğundaydı. Tanzimat'a kadar kadılar kentte en büyük yetkili sıfatına sahiptiler. Belediye işleri, yargıçlık gibi görevlerinin yanı sıra vakıfların teftişi de kadılar tarafından yapılmaktaydı. Günümüzdeki belediye görevleri bakımından; o dönemde kadının görevi fiyat denetimi, şikayetler gibi konulara bakan zabıtalardan görevlerini andırmaktadır (Beyazyıldız, 2010, s. 23).

Osmanlı İmparatorluğunda yerel yönetimlerin kuruluşu bizzat devletin kendi isteği sonucunda oluşurken; bu durum Avrupa'da tam tersi bir şekilde olmuştur.

Avrupa’da yerel yönetimler halkın isteği ve baskısı sonucu oluşan sivil toplum kuruluşu niteliğinde olmuştur. Bu sebeple Osmanlı’da yerel yönetimlerin toplumsal koşulların oluşturduğu bir kurum olduğu söylenemez (Türkoğlu, 2009, s. 69). Bununla birlikte kimi tarihçiler Osmanlı İmparatorluğunda resmileşmiş bir yerel yönetim statüsünün ancak merkeziyetçilik sisteminin yerleşme gereği ve özellikle azınlık unsurlarının siyasal katılması ve etnik haklarını elde etmeleri yönünde bu devletlerin yaptığı baskıların sonucunda ortaya çıktığını belirtirler(Keleş, 2016, s. 155).

Bu düşünceyle birlikte Osmanlı İmparatorluğunda yerel hizmetler ilk belediye teşkilatı kuruluncaya kadar klasik kurumlar tarafından yerine getirilmiştir. Klasik kurumların merkezi hükümet karşısında özerkliği bulunmamaktaydı (Çiçek, 2014, s. 56). Osmanlı İmparatorluğunda bu klasik kurumların arasında; vali, kadı, vakıf ve loncalar vardı. Osmanlı devlet sistemine göre kadı; belirli bir kaza veya sancak bölgesine tayin edilir ve her iki halde de kendisine ait olan görevleri bu bölge dahilinde; şehir, kasaba, nahiye ve köylerde yerine getirmekle görevliydi. Aynı zamanda kadının şehrin yönetimi, asayiş, esnaf loncalarının denetimi, pazar yerlerinin kontrolü, narh ve fiyat kontrolü, vakıfların denetimi, imar nizamı gibi oldukça geniş görevleri bulunmaktaydı (Ünal,2011, s. 242).Zamanla değişen ve gelişen kentin kadı tarafından denetlenememesi, vakıflar tarafından yapılması gereken alt yapı hizmetlerinin gereği gibi yerine getirilememesi, loncalar aracılığıyla verilmesi gereken hizmetlerin verilememesi, İhtisap Nezaretinin yetersiz kalması ve Osmanlıda yaşayan azınlıkların yerel yönetimlerde temsilini ve etnik haklarını elde etmelerini isteyen dış devletlerin baskıları nedeniyle Osmanlıda belediye idaresi oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak Osmanlı da belediyelerin kuruluşu ile ilgili olarak bir özentiden ziyade bir zorunluluk neticesinde ortaya çıktığı söylenebilir (Kaya, 2013, s. 20).

Günümüzdeki anlamı ile yerel yönetim hizmetleri o zamanlar kadılık müessesesi, loncalar ve vakıflar tarafından karşılanıyordu. Dolayısıyla tarihsel süreçte bu hizmetlerin geçmişte hangi kuruluşlar aracılığıyla yapıldığı ve günümüzde kimler tarafından yerine getirildiğinin karşılaştırmasının yapılması, geçmişi ve günümüzü

bu bağlamda daha kolay anlama ve değerlendirebilmek açısından önem arz etmektedir.

2.2.1.1.1. Kadılık Müessesesi

Osmanlı devlet sisteminde her kadı belli bir kaza ve sancak bölgesine tayin edilir ve bu bölgeler dahilindeki şehir, kasaba, nahiye ve köylerde kendisine verilen görevleri yerine getirmekle sorumlu tutulurdu (Ünal, 2011, s. 242). Ayrıca kadının yargı görevlerinin yanı sıra şehrin yönetimi, asayiş, esnaf loncalarının denetimi, üretimin pazar yerlerinin kontrolü, imar nizamı, temizlik ve alt yapı gibi geniş çapta görevleri de vardı (Ünal, 2011, s. 242).

Tanzimat öncesinde yargı ve yönetim ayrılmamış olduğundan merkezi yönetimin temsilcisi ve adalet işlerinden kadılar sorumluydu. (Türkoğlu, 2009, s. 79) Osmanlı İmparatorluğunun kaza denen yerleşim biriminde şeri ve hukuki hükümleri ve devlet emirlerini yerine getiren görevli sıfatıyla kadılık Osmanlı İmparatorluğu yönetiminde hukuki olduğu kadar idari bir memuriyet işlevine de sahipti. Ancak kadı tüm bu faaliyetleri tek başına yapmamaktaydı. Bu fonksiyonları yürüten kadının, subaşı, naib, imam, mimarbaşı, çöplük subaşı gibi yardımcıları vardı (Yörükoğlu, 2009, s. 1). Kadıya bağlı kişilerden subaşının şehrin güvenliği açısından kadıya karşı sorumluluğu bulunmaktaydı. Naib; hem yargı işlerinde kadının yardımcısı görevinde hem de kadının yetki alanları içerisinde olup kadının ulaşamadığı yerlerde kadı adına hüküm verme gibi görevleri vardı. Asesler; geceleri çarşı ve pazar yerlerini bekleme görevindeydi. Çöplük subaşı; genel temizlik ve intizamdan kendine bağlı personelle birlikte sorumlu olmuştur. Mimarbaşılar; şehrin imar düzenlemesinin denetlenmesi konusunda kadının başyardımcısı görevinde idi. Kadının mahallelerdeki görevi ise mahalle imamları tarafından yapılıyordu (Akyol, 2012, s. 23).

Kadıların genel olarak; mahallin dirlik ve düzenini temin etmek, çevre temizliğini sağlamak, emir ve yasaklara uymayanları cezalandırmak, tenbih, tedbir ve yasaklar koymak gibi görevleri de bulunmaktaydı (Bayrakçı, 2011, s. 90). Bu dönemde kadıların idaresi altında bulunan şehirlerdeki bu uygulamalar İstanbul'un fethine kadar devam etmiştir. Kadı Tanzimat öncesi dönemde adli, beledi ve mülki

fonksiyonları yöneten kişi konumundadır. Kadı görevi itibariyle sadece şehrin değil, aynı zamanda civardaki köy ve nahiyelerinde mülki amiri ve yargıcı idi. Merkez bürokrasinin üyesi olan kadı belirli bir süre içinde tayin edildiği bölgede yargının kolluk işlerinin, mali görevlerin ve şehir yönetiminin sorumlusu idi (Arslan, 2009, s. 7).

1826 yılında yapılan idari bir düzenlemeyle İhtisap Nazırlığı'nın kurulması kadılık kurumunun buldukları bölgedeki hakimiyetini etkilemiştir. Çünkü daha önce kadının emrinde çalışan muhtesibin görev ve yetkileri taşradaki ihtisap müdürlüklerine devredilmişti. Muhtesipliğin kadılık kurumundan ayrılması, kadının fonksiyonunun azalması sebep olmuştur (Yörükoğlu, 2009, s. 3). Ayrıca 1836 yılında Evkaf Nazırlığı'nın kurulmasından sonra kadı, alt yapı tesisleri ve tesisler üzerindeki yönetim ve denetim fonksiyonunu kaybederek tamamen bir yargı organı haline gelmiştir. Kadı Tanzimat'tan sonra Nizami Mahkemelerinin kurulmasıyla sadece Şer'i yargıçlar haline gelmiştir (Ünal, 2011, s. 242).

Bu durum, belediye teşkilatı kuruluncaya kadar devam etmiştir. Osmanlı yerel yönetim kurumu, kadılıktan İhtisap Nezareti'ne oradan da Şehremanetine doğru bir gelişim çizgisi izlemiştir (Yörükoğlu, 2009, s. 2).

2.2.1.1.2. Loncalar ve Vakıflar

Osmanlı'da şehir hizmetlerinin yerine getirilmesinde, kadılık kurumunun yanı sıra vakıfların da önemli bir rolü vardı. Osmanlı toplumunda okul, kütüphane, hastane, misafirhane ve sosyal yardım gibi hizmetler geleneksel olarak eskiden beri vakıflar tarafından yapılmaktaydı ve belediye hizmetleri tümüyle vakıf esasına dayanmaktaydı. Modern anlamda belediye kurulmasından sonra da bazı yerel hizmetler vakıflar tarafından yapılmaya devam etmiştir (Ünal, 2011, s. 243). Ayrıca sağlık, eğitim, kültürel ve ticari bazı sosyal hizmetler; padişahlar, vezirler ve diğer devlet idarecileri ile zengin kimseler tarafından yaptırılarak toplumun yararına sunulan medreseler, çeşmeler, hanlar, kervansaraylar, genel hamamlar gibi işler vakıflarca yapılmıştır (Türkoğlu, 2009, s. 79). Bireylerin yardımlaşma içgüdüleriyle, taşınır veya taşınmaz mallarını kendi istekleri doğrultusunda özel mülkiyetinden çıkararak, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dini hayrının yanında sosyal

ve ekonomik bir amaca hizmet etmek amacıyla ortaya çıkmış bir müessese olarak tanımlanır (Akyol, 2012, s. 24 – 25).

Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu itibariyle, her şehrin fethinden sonra, diğer devlet adamları ve servet sahiplerinin bu şehirlerde vakıf olarak; birçok yeni cami, medrese, tekke, çeşme, sebil, hastane gibi ortak ihtiyaçlara yönelik tesisleri yaptıkları bilinmektedir (Hatipoğlu, 2007, s. 64).

Kuruluşu itibariyle vakıf; servetini vakfeden kişinin bu servetin miktarını, kullanım amaçlarını ve kullanım şeklini gösteren bir vakfiye düzenleyerek bunu şahitler huzurunda imzalaması ve belgenin mahallin kadısı tarafından onaylatılması şeklinde oluyordu. İşlevi açısından vakıf ise; vakfeden tarafın, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla toplumun belirli bazı hizmetlerini yerine getirmek şartıyla gerçekleşmiştir(Yörükoğlu, 2009, s. 3). Ayrıca vakıflar sosyal güvenlik ile ilgili olduğu kadar yapmış olduğu hizmetler itibariyle; sağlık ve sosyal yardım hizmetleri, eğitim ve öğretim hizmetleri, bayındırlık ve alt yapı gibi hizmetleri de yürütmekteydiler. Şehir dahilindeki beledi hizmetlerinin önemli bir kısmı vakıflarca yapılırken; devlet sadece yapılan hizmetlerin denetimiyle sınırlı kalmıştır. Bu denetim ve gözetim kadı tarafından yapılmaktaydı. Daha sonra 1826 yılında Evkaf Nezareti'nin kurulmasıyla, artık vakıf malları bu kurum tarafından idare edilmiş ve böylece kadının vakıf malları üzerindeki denetimi ortadan kalkmıştır (Yörükoğlu, 2009, s. 3).

Osmanlı'da kent hizmetlerinin yerine getirilmesinde bir diğer kurum ise lonca teşkilatıydı. Loncalar hiyerarşik bir yapıda örgütlenmiş esnaf birlikleridir. Loncalar üyelerinin mesleki etkinliklerini denetlemek ve üyeleri arasında anlaşmazlıkları çözümlenmek yanında merkezi yönetimle halk arasında aracılık rolü oynamışlar; hükümet emirlerini halka iletmiş ve bu kurallara uyulup uyulmadığını izleyerek merkezi taşra teşkilatına yardımcı olmuşlardır (Ünal, 2011, s. 243). Bir başka ifadeyle, Osmanlı kentlerinde güçlü ve düzenli bir esnaf teşkilatı olan loncalar; bir yandan kentlerin iktisadi hayatını yönlendirirken bir yandan da üretimi denetleyici ve tüketiciyi koruyucu yerel nitelikteki hizmetleri yapmaktaydılar (Türkoğlu, 2009, s. 78).

Loncalar bir yandan mesleklerini icra ettikleri çarşılar sayesinde ekonomik hayatı düzenlemiş bir yandan da bu mekanlarda beledi hizmetlerin bir kısmını yerine getirmişlerdir. Çarşı yollarının yapımı, temizliği, aydınlatılması gibi görevleri kurmuş oldukları organizasyonlar sayesinde çözmüşlerdir. Loncalar aracılığıyla yapılan bu hizmetler kendi içerisinde oluşturdukları sosyal yardımlaşma görevi gören Avarız Sandıkları tarafından karşılanıyordu (Akyol, 2012, s. 29).

Osmanlı şehir yönetimi; başta kadılık kurumu olmak üzere esnaf kuruluşları ve vakıflar tarafından yapılmaktaydı. Aynı bir bütçesi, organları ve görevlileri olan yerel yönetimler, Türk yönetim sistemine Tanzimat'tan sonra girmiştir. Yerel yönetimler tarafından yapılan hizmetler Tanzimat'tan önce kadı, vakıf ve loncalar tarafından yapılmıştır (Ünal, 2011, s. 243).

2.2.1.2. Tanzimat'tan Sonraki Dönem

Türk yönetimi tarihi süreç bakımından incelendiğinde, modern anlamda yerel yönetimlerin başlangıcı Tanzimat dönemine rastlar (Ertaş, 2016, s. 88). Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerel yönetim birimi olarak günümüzdeki anlamıyla ilk belediye yönetiminin kurulması çalışmaları Tanzimat'ı izleyen ilk yıllarda ve özellikle 1854-1856 Kırım Savaşı sırasında Batı ülkeleriyle artan ilişkiler sonucunda başlamış, Fransız komün idareleri örnek alınarak ilk defa belediye kuruluşu denemesine gidilmiştir (Ünal, 2011, s. 243). O dönemde İstanbul'da yaşayan yabancı azınlıklar ve Avrupalı devletler daha temiz ve bakımlı bir yerde yaşamak istiyordu. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde 1855 yılında İstanbul'da ilk kez belediye kurulmuştur. Kurulan belediyenin (şehremaneti) karar ve yürütme organları; şehremini ve şehir meclisinden oluşmaktaydı. Şehremanetinin şehrin zorunlu ihtiyaçlarını sağlamak, narh koymak ve uygulatmak, yol ve kaldırım yaptırıp onarmak gibi görevleri vardı. Şehremanetinin başında merkezi hükümet tarafından atanan şehremini bulunmaktaydı (Çiçek, 2014, s. 57). Aynı zamanda bu örgütün 12 kişilik bir meclisi vardı. Meclise şehremini başkanlık ediyordu. Şehremininin iki yardımcısı vardı ve bunlarda şehir meclisinin doğal üyesi konumundaydılar (Keleş, 2016, s. 156).

Modern anlamda ilk belediye yönetimin kurulması Kırım Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğa müttefiklerin etkisiyle olmuştur (Ünal, 2011, s. 243). O yıllarda Galata ve Beyoğlu'nda yaşayan Avrupalıların sayısı artmış, bunların parasal güç ve ticari ilişkilerinin artmasına bağlı olarak, Avrupa kentlerinde olduğu gibi İstanbul'da da belediye örgüt ve hizmetlerin yapılması istenmeye başlanmıştır (Türkoğlu, 2009, s. 79). Kurulan bu şehremanetinin başında merkezi hükümet tarafından atanan şehremini vardı. Şehreminin yanında merkezi hükümetin seçimi ve padişahın tayini ile görevlendirilen üyelerden kurulu bir şehremaneti meclisi vardı. Şehremaneti gerek mali yetersizlikler ve gerekse personel eksikliği nedeniyle modern belediyecilik başlangıcı için çok da başarılı olmamıştır (Ünal, 2011, s. 244). Daha sonra 1858 yılında İstanbul'un Beyoğlu ve Galata semtlerini kapsayan Altıncı Daireyi Belediye kurulmuştur. Ayrıcalıklı bir bütçeye sahip olan Altıncı Daireyi Belediye ayrıcalıklı durumundan dolayı süre gelen başarılarını Cumhuriyet dönemine kadar devam ettirmiştir (Keleş, 2016, s. 156).

1869'da Dersaadet İdare -i Belediye Nizamnamesi çıkarılarak belediye örgütü Beyoğlu ve Galata dışında tüm İstanbul'a yaygınlaştırılmış ve İstanbul Şehreminliği Örgütü kurulmuştur (Keleş, 2016, s. 157). İstanbul Şehreminliği Örgütü iki düzeyli federatif bir niteliğe sahipti. Alt düzeyde Altıncı Daire modeline benzer şekilde, çeşitli yerel semtlerin yerel yönetiminden sorumlu 14 Daire bulunmaktaydı. Üst düzeyde ise; şehremini ve şehremaneti meclisinin yanında şehremininin başkanlığında 14 belediye dairesinin başkanlarından ve her biri meclis üyeleri arasından seçilip gönderilen üyelerden oluşan Cemiyet-i Umumiye vardı (Ünal, 2011, s. 244).

1877'de çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu eski belediye örgütünü olduğu gibi korumuştur. Ondaki farklı olarak İstanbul'daki 14 olan Belediye Dairesi sayısını 20'ye çıkarmıştır (Keleş, 2016, s. 157).

1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilayet Belediye Kanunu Türkiye'de ilk belediye teşkilat kanunu olup bazı değişikliklerle 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanununa kadar uygulanmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu 1922 tarihinde Dersaadet Belediyesi Hakkında Geçici Kanun ile İstanbul Belediye Dairelerini kaldırıp yerine belediye şubelerini kurmuştur. Şehir meclisi yerine de bir encümen

kurulması kararlaştırılmıştır. Şehremini yine atama yoluyla göreve gelecektir. Bu sistem 1930 yılına kadar sürmüştür. 1930 yılından beri yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanununun çıkmasıyla son bulmuştur (Keleş, 2016, s. 157).

Osmanlı belediyciliği bir özerklik ve yerel yönetim sistemine geçiş olmaktan ziyade şehrin bayındırlığı ve hizmetlerin yürütülmesine yönelik bir kurumlaşma olarak düşünülmüş ve uygulanmıştır. Merkezîyetçi devlet düşüncesi ve geleneğinin hüküm sürdüğü bir ortamda sadece düzenli kent hizmetlerinin yapılması için hizmet kuruluşu olarak kurulan belediyeler, yerel kominal özelliklere sahip olamamışlardır. Bu durumun günümüzde de fazla değişmeden varlığını sürdürdüğü söylenebilir(Ünal, 2011, s. 244).

Avrupa’da kentlerin ve taşrada yerel yönetime katılması süreci çok uzun bir zaman diliminde gerçekleşmiştir ve bu sürece sosyo-ekonomik alanda meydana gelen değişimlerinde etkisi olmuştur. Bu süreç Osmanlıda çok daha farklı olmuştur Osmanlı’da resmileşmiş bir yerel yönetim statüsü; 19. yüzyılda dış dünyaya açılması, kentlerin dışarıdan alınan göçlerle büyümesi, mali merkezîyetçiliğin oluşturulmak istenmesi, Avrupalı devletlerin daha rahat ticari faaliyette bulunmak istemesi ve özellikle azınlıkların siyasi katılım haklarını elde etmesi ve dış baskılar gibi nedenler sonucunda gerçekleşmiştir. Tanzimat Döneminde yerel yönetimlerle ilgili yapılan düzenlemeler yukardan aşağı doğru olmuş ve bu doğrultuda yerel halkın neredeyse hiçbir isteği olmamıştır. Avrupa’dan dönen Osmanlı yöneticileri için yönetimi modernleştirmek amacıyla Avrupa kentlerinde olan belediye örgütü gibi belediyeleri İstanbul ve diğer şehirlerde kurmak, bu kentlerde ulaşım, konut, sağlık sorunlarına çözüm getirmek oldukça önemliydi (Türkoğlu, 2009, s. 81-82).

2.2.2. Cumhuriyet Döneminde Belediyeler

Cumhuriyet dönemine bakıldığında, asırlardır varlığını devam ettiren bir sistemin aniden değişmesi mümkün olmadığından, yeni rejimin sosyal, siyasal ve kültürel açıdan çoğu kurumlarını Osmanlı merkezîyetçiliğinden devraldığı görülür. Buna bağlı olarak merkezîyetçilik açısından bakıldığında cumhuriyet dönemi için Osmanlının devamı olarak nitelendirmek ve günümüze kadar yerel yönetimlerde

merkeziyetçiliğin kırılması adına yapılan çalışmaların ‘iki ileri bir geri’ şeklinde ilerlediğini belirtmek yanlış olmayacaktır (Görmez, 2017, s. 25). Osmanlı döneminde yapılan kanuni düzenlemeler 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girinceye kadar var olmuştur (Türkoğlu, 2009, s. 82). Türkiye’de modern anlamda belediyciliğin temeli 1580 sayılı Belediye Kanunu’dur.1930 yılında çıkarılan bu kanun Türkiye belediyelerinin kurucu kanunu olarak kabul edilmektedir (Sakal, 2000, s. 125). 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu ile Cumhuriyet döneminde Türk belediyciliğinin temelleri atılmıştır (Çiçek, 2015, s. 28). Bu dönem yeni bir devletin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Kurtuluş Savaşı sonrası Türkiye, Osmanlı İmparatorluğundan 389 belediye devralmıştır. Bu belediyelerin 20 tanesinde düzenli içme suyu, 4 tanesinde elektrik tesisatı, 17 tanesinde mezbaha, 7 tanesinde spor alanı, 29’unda park bahçe, 90 tanesinde pazar yeri vardı. Dolayısıyla dönemin belediyeleri için; sağlam bir altyapısı olduğu söylenemez (Yörükoğlu, 2009, s. 8).

Cumhuriyet döneminde yerel yönetimler; farklı çalışmalara ve yasal düzenlemelere şahit olmuştur. Bu kurumların geçirdiği değişiklikler, yaşanan gelişim süreci büyük oranda Türkiye’nin batılılaşma süreci doğrultusundadır. Yeni savaştan çıkmış, sosyal ve ekonomik açıdan zor koşulların ve toplumsal çöküntülerin oldukça fazla bir biçimde yaşandığı ülkemizde her alanda olduğu gibi yerel yönetim alanında da hızlı gelişmeler yaşanmış ve reform çalışmaları hız kazanmıştır (Gürcüoğlu, 2007, s. 57).

Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yılları olan bu dönemde, savaşın yol açtığı yıkım ve bulaşıcı hastalıkların boyutları, sermaye birikimi ve yerli girişimciliğin olmayışı ve siyasi sistemi sağlamlaştırma ihtiyacı merkeziyetçiliği daha da güçlendirmiştir (Yörükoğlu,2009, s. 8).

Cumhuriyet döneminin ilk Anayasası, 1924 Anayasasınının 93. Maddesiyle(şehir, kasaba ve köyler hükmi şahsiyetle haizdir) yerel yönetimlerin tüzel kişiliğinin varlığını ortaya koymuştur. 1923-1930 yılları arası belediycilik açısından bir çeşit hazırlık dönemi olmuştur. Ancak Türk belediyciliği bu dönemde Osmanlının etkisinden kurtulamadığı için yapılan bu düzenlemelerde çok da bir başarı gösterememiştir (Bayrakçı, 2011, s. 93).

Bu dönemde Ankara Türkiye'nin başkenti olmuş, 1924 tarihli ve 417 sayılı Kanunla da şehrin adı Ankara Şehremanetine dönüşmüştür. Bu özel kanunla Ankara yeni bir yönetim şekline kavuşmuştur. Bu kanuna göre; Ankara İçişleri Bakanlığınca atanan bir şehreminin yönetiminde bir encümeni emanet ile 24 üyeli Cemiyet- i Umumiye- i Belediyeden oluşacak ve bütçe bu cemiyet tarafından yapılacak ve İçişleri Bakanlığının onayı ile kesinleşecektir. Zabıta hizmetleri polisler tarafından yapılacak, devlet tarafından atanan memur maaşları İçişleri Bakanlığı tarafından ödenecek geriye kalanları ise şehremaneti ödeyecektir (Yörükoğlu, 2009, s. 8).

3 Nisan 1930 tarihinde çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu bazı değişikliklerle Türk belediyeçiliğini 2004 yılına kadar getirmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle 1877 tarihli Vilayet ve Dersaadet Belediye Kanunları ile 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Kanunu yürürlükten kalkmıştır. 1580 sayılı Belediye Kanunu Osmanlı Belediyeçiliği ve on yıllık belediyeçilik deneyimi olmasına rağmen Fransız Belediyesi etkisinde kalınarak oluşturulmuştur (Bayrakçı, 2011, s. 94).

Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte, Türkiye'de nüfus artışı ve kentleşmeye bağlı olarak bazı dönemlerde belediye sayısı artmıştır. Özellikle 1950'li yıllarda çok partili hayata geçilmesi, tarımda makineleşmenin başlaması, sanayileşmenin artması, hızlı kentleşmenin hizmet ihtiyaçlarını arttırması ve nüfusu az olan yerlerin belediye kurma baskılarının artması gibi nedenlerle belediye sayıları oldukça artmıştır. Özellikle 1980'li yıllara gelindiğinde belediye sayısı artmıştır. 1927 yılında 460 olan belediye sayısı 2005 yılına gelindiğinde 3,225'e ulaşmıştır. Genel olarak 2000'li yıllarda Türkiye nüfusuna bakıldığında (67 milyon 803 bin 927) nüfusun % 79'u belediye sınırlarında yaşarken geriye kalan % 21'i ise belediye sınırları dışında, kırsal alanda yaşamaktadır (Türkoğlu, 2009, s. 84). Türkiye'de belediye yönetiminin etkili olduğu alanlar genellikle kentler olarak kabul edilmiş olup, kentlerde kırsal alanlardan daha fazla hizmetler verilmiştir. Buna bağlı olarak köy ve kırsal alanlarda imar ve bayındırlık, eğitim ile sağlık hizmetleri yetersiz kalmıştır. Bu da köylerden kente göçün itici sebepleri arasında yer almıştır (Toprak Karaman, 2017, s. 139).

Cumhuriyet döneminde belediyelerin özerkliği ve demokratik yerel yönetim adına yaşanan önemli gelişmeler 1945'ten sonra çok partili siyasal yaşama geçilmesiyle olmuştur. 1946 seçimlerinde muhalif partiden çoğunlukta olan belediye

yönetimleri ortaya çıkmıştır. 1961 Anayasası ile belediye başkanlığı seçimi konusunda değişikliğe gidilmiştir (Toksöz, Özgür, Ulusoy, Koç, Atar, Akalın, 2009). 1963 yılında 307 sayılı Kanunla 1580 sayılı Kanunda değişikliğe gidilerek, belediye başkanlarının halk tarafından seçilmesi hükmü getirilmiştir. Daha önce belediye başkanı; meclis tarafından kendi üyeleri arasından veya dışarıdan seçiliyordu. Yapılan bu değişiklikle hem yerel yönetimlerin demokratikliği açısından hem de yerel özerkliğin gelişmesi açısından atılan önemli bir adım olmuştur (Bayrakçı, 2011, s. 95). Belediyecilik tarihi açısından yaşanan diğer bir önemli gelişme ise; 1973 yerel seçimleri ile ilgilidir. Bu seçimlerde ilk kez muhalefet partisi başta İstanbul olmak üzere neredeyse bütün büyük şehirlerde belediye başkanlığını kazanmıştır. Bu durum yerel iktidar ile muhalefet arasında çatışmaya sebep olmuştur. Bu çatışmanın belediyecilik için pek çok olumlu tarafları olmuştur. Bunların en önemlisi de yerel özerkliğin gelişmesi alanında olmuştur (Toksöz, 2009, s. 38).

Cumhuriyet döneminde belediyelerle ilgili yapılan diğer bir değişiklik 03 Temmuz 2005 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun kabul edilmesidir. Bu dönemde yaşanan diğer bir gelişme ise Büyükşehir belediyelerinin kurulması olmuştur. 1950 yılından sonra ülkemizde yaşanan hızlı kentleşme süreci sonucunda, büyük kentlerde yaşayan nüfus hızla artmış ve bunun sonucunda kentlerde önemli sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yaşanan sorunların giderilmesine yönelik çabalar bu yerleşim birimlerinin yeniden teşkilatlanarak yönetilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Bayrakçı, 2011, 95). 12 Eylül 1980'den sonra 34 nolu Milli Güvenlik Konsey kararı ile bu sorunların giderilmesine yönelik ilk adımlar atılmıştır. 11 Aralık 1980 tarihli bu karara göre büyük kentlerin çevresindeki belediyelerin en kısa zamanda merkez belediyelere bağlanması öngörülmüştür. Daha sonra 1982 Anayasası yerel yönetimlerle ilgili 127. maddede "Kanun büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir" ifadesine yer vermiştir. Buna dayanılarak 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmıştır.

2.3. BELEDİYE ORGANLARI

Belediye organları; belediye başkanı, belediye encümeni ve belediye meclisi olmak üzere üç tanedir. Konuda bütünlük sağlamak amacıyla, tek tek bu organlar görev ve yetkileriyle birlikte açıklanmıştır.

2.3.1. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye yönetiminin en üst amiri ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir (5393 s. Belediye Kanunu. m. 37/1). Belediye yönetiminin yürütme organı niteliğindedir. Bu anlamda Türkiye’de güçlü başkan modeli uygulanmaktadır. Bu modele göre yürütmeye dayalı yetkiler belediye başkanında olması; belediye meclisi sınırlı yetkiye sahip iken belediye başkanı tüm kentsel faaliyetlere ilişkin güçlü bir yönetsel yetkiye sahiptir (Öztop ve Lamba, 2017, s. 242). Belediye başkanı; belediye sınırları içerisinde ikamet eden vatandaşlar tarafından (2972 s. K. m. 3). çoğunluk sistemiyle 5 yıl süreyle seçilir (2972 s. K. m. 2- m. 8). Belediye başkanı seçilme yeterliliği ise, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu. 11. Maddesinde olumsuzlukları taşımamak şartıyla on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanı seçilebilir. Belediye başkanlığına bağımsız olarak veya bir parti listesinden aday olunabilir (2972 s. K. m. 9). Belediye başkanının direkt vatandaşlar tarafından seçilmiş olması; onun belediye konumu açısından güçlü liderlik vasfını elde etmesini sağlamıştır. Belediye başkanının göreve getirilmesinde iki ayrı yöntem vardır. İlki seçimle iş başına gelmek, diğeri ise atama yoluyla iş başına gelmektir. Ülkemizde genel kural olarak; belediye başkanları seçimle iş başına gelirler (Bayrakçı, 2011, s. 107).

Her iki yöntemin kendine göre olumlu ve olumsuz yanları bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle atanmış bir belediye başkanının kendi belediye başkanlığı görevinin gerektirdiği deneyim, teknik bilgi ve yöneticilik vasıflarına sahip olabileceği gibi; düzenli görev süresi olmayan, vatandaşlara karşı değil de, kendisini atayanlara karşı hesap vermek zorunda kalan ve onların yönlendirmelerine duyarlı olan bir kişi olacaktır. Öte yandan seçimle göreve gelen belediye başkanı ise; gücünü halktan veya temsilcilerinden almış olduğu için siyasi açıdan güçlü bir konumda olacaktır; bununla beraber seçim, her zaman teknik açıdan yararlı ve gerekli bilgilere sahip kişilerin de seçileceği anlamına gelmeyebilir (Keleş, 2016, s. 278).

1982 Anayasası yerel yönetimlerle ilgili 127. maddesine göre “... karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan...” ibaresine göre; bir belediye başkanı görev başına atama yoluyla da gelebileceğini göstermektedir. Belediye başkanı sahip olduğu yürütme organı sıfatından dolayı,

atama yoluyla göreve gelmesi Anayasaya göre engel bir durum teşkil etmemektedir. Ancak bir belediye başkanının seçimle değil de atama yoluyla iş başına gelmesi demokratik yerel yönetim anlayışının tersi bir durumu ifade etmektedir ve belediyelerin özerkliğini azaltan bir unsurdur (Bayrakçı, 2011, s. 107).

Ülkemizde, 1963 yılına kadar; belediye meclisleri, belediye başkanlarını kendi üyeleri arasından veya dışarıdan seçiyordu. Ancak 19 Temmuz 1963 tarih ve 307 sayılı Kanunun çıkmasıyla birlikte artık belediye başkanları doğrudan halk tarafından seçilmiştir. Yerelde belediye başkanlarının halk tarafından seçilmesi yerel özerklik için olumlu bir gelişmedir. Halk tarafından seçilen bir başkanın sadece vatandaşa karşı sorumluluğu vardır. Atama yoluyla gelen bir başkan siyasi baskı altında rahat karar alamayabilir. Seçimle gelen bir başkan için durum böyle değildir. Seçimle geldiği için güçlü bir lider konumundadır ve sahip olduğu bu konum sebebi ile daha rahat kararlar alıp uygulayacaktır.

İzin hastalık veya görevi sebebiyle işinden uzak kalınması gereken zamanlarda kendisine vekalet etmek (görevi geçici olmak şartıyla) amacıyla belediye başkanı meclis üyelerinden birini başkan vekili olarak belirleyebilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple ölüm, istifa, tutuklama vb. gibi nedenlerden dolayı belediye başkanlığının boşalması halinde, vali tarafından belediye meclisi on gün içinde toplanır. Meclis birinci başkan vekili, onun olmaması halinde ikinci başkan vekili onunda olmaması halinde en yaşlı üye başkanlığında toplanır. Meclis üyeleri arasında gizli oyla seçim yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayının üçte ikisi aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk yeterlidir. Burada en çok oyu alan iki aday dördüncü kez oylamaya gider ve oyların eşit çıkması halinde kura çekilir. Yeni seçilmiş olan belediye başkanı görev süresi önceki başkanın görev süresiyle sınırlıdır. Sadece geriye kalan süreyi tamamlar. Başkan vekili yeni başkan seçilinceye ya da görevden uzaklaşmış olan başkan göreve gelene kadar görev yapar (5393 s. BK. m. 45).

2.3.1.1. Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri

Belediye başkanı, belediye tüzel kişiliğinin yürütme organıdır. Bu sebeple belediye başkanlarının tüm görev, yetki ve sorumlulukları sonuç itibarıyla

belediyelere verilmiş olan görevlerle, belediyelere verilmiş olan hak, yetki ve yükümlülüklerle ilgili bulunmaktadır (Türkoğlu, 2009, s. 89).

Belediye başkanının görevlerinin neler olduğuna 5393 sayılı Belediye Kanununda yer verilmiştir. Buna göre; belediye teşkilatının en üst amiri olarak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatini korumak, meclis ve encümenine başkanlık etmek, belediye personelini atamak, şartsız bağışları kabul etmek, belde halkının; huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürülere yönelik hizmetler yapmak ve benzeri görevleri bulunmaktadır.

Bununla birlikte; belediye başkanının belediye yönetiminin en üst amiri ve başında bulunduğu idarenin tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak pek çok yetki ve sorumlulukları da vardır. Belediye başkanları görevi başında olduğu müddetçe siyasi partilerin yönetim ve denetim alanlarında görev alamaz, profesyonel spor kulüplerinin başkanlığında ve yönetiminde bulunamazlar. Belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararını, gerekçesini de belirlemek şartıyla tekrar görüşülmek üzere beş gün içinde meclise geri gönderebilmekte aleyhine on gün içinde idari yargıya başvurabilmektedir (Türkoğlu, 2009, s. 89).

2.3.1.2. Belediye Başkanının Görevinin Sona Ermesi

Belediye başkanı seçilmek için bazı koşullara ihtiyaç vardır. Belediye başkanlığını sona erdiren nedenlere bakıldığında ise;

- Belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hallerinde kendiliğinden sona erer. Bu durumda idari ve yargısal herhangi bir karar alınmasına gerek yoktur. Bunun yanında normal görev süresi dolması halinde veya yeni seçimler yapılması halinde de belediye başkanının görevi kendiliğinden sona erer.
- Belediye başkanının seçilme yeterliliğini kaybetmesidir. 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Hakkında Kanunu'nun 9. maddesi ve bu madde ile atıf yapılan 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 11. maddesinin f bentlerinde belirtilen seçilme yeterliliğine ilişkin koşulların başkan seçildikten sonra kaybedilmesi halinde belediye başkanı başkanlıktan düşürülür.

- Mazeretsiz ve kesintisiz olarak 20 günden daha fazla görevini terk etmek ve bu durumun kaymakam ve vali tarafından belirlenmesi halinde, belediye başkanının görevine son verilir.
- Başkanın görevini sürdürmesine engel bir hastalık ya da sakatlığı olması halinde; gerekli sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi halinde belediye başkanının görevine son verilir.
- Belediye meclisinin dağılmasına sebep olacak eylem ve işlemlere katılması halinde belediye başkanlığı görevine son verilir.

Yukarıda sayılan nedenlerin olması halinde, belediye başkanının başkanlık görevinin son bulması; İçişleri Bakanlığının başvurusu üzerine, Danıştay'ın kararı ile gerçekleşir (5393 s. BK. m. 44).

Belediye başkanının görevinin son bulması, yukarıda belirtilen nedenlerin dışında; farklı olarak belediye başkanının yetersizlik durumunda (kararının verilmesi) vardır. Ya belediye meclis üyelerinin üçte biri oranındaki üyelerin imzasıyla gensoru önergesi gündeme alınır ve üç tam gün geçmeden konuşulmaz. Belediye başkanının görevlendirdiği kişinin açıklamalarının meclis tarafından dörtte üçü çoğunlukla yeterli görülmezse yetersizlik kararı verilir. Ya da belediye başkanının meclise önceki yıla ait faaliyet raporunun belediye meclisince dörtte üçü çoğunlukla yetersiz bulunması halidir. Bu durumda, başkan hakkında yetersizlik kararı verilir, yetersizlik kararını alan meclis oturumunun tutanakları meclis başkan vekili tarafından valiyeye gönderilir. Vali kendi görüşünü de dosyaya ekleyerek dosyayı Danıştay'a gönderir. Danıştay bir ay içerisinde kararını verir ve eğer yetersizlik kararı onaylanırsa, belediye başkanının başkanlık görevine son verilir.

2.3.2. Belediye Meclisi

Belediye meclisi; belediyenin karar organıdır (5393 s. BK. m. 17). Üyeleri 5 yılda bir nisbi temsil sistemiyle doğrudan halk tarafından seçilir. Belediye meclis üyelerinin sayısı, kentin büyüklüğüne, yani nüfusa göre değişir. Bu sayılar nüfusa göre 9-55 arasında değişir. Asıl üye kadar yedek üyede seçilir (2972 s. K. m. 5). Buna göre nüfusu:

- 10. 000'e kadar olan beldelerde 9

- 10.001'den 20.000'e kadar olan yerlerde 11
- 20.001'den 50.000'e kadar olan yerlerde 15
- 50.001'den 100.000'e kadar olan yerlerde 25
- 100.001'den 250.000'e kadar olan yerlerde 31
- 250.001'den 500.000'e kadar olan yerlerde 37
- 500.001'den 100.000'e kadar olan yerlerde 45
- 1.000.000'den fazla olan yerlerde ise 55 olarak hesaplanıp, asıl üyelik sayısı kadar yedek üyelik hesaplanmaktadır.

Belediye meclis üyeliğine seçilmek için bazı koşullar vardır. Bu koşullar; olumlu ve olumsuz koşullar olmak üzere ikiye ayrılır. Olumlu koşullar arasında; Türk vatandaşı olmak, Türkçe okuyup yazmak, 18 yaşını bitirmek, askerlik hizmetini yapmış olmak yer alırken; olumsuz koşullarında ise; kısıtlı olmamak, kamu hizmetlerinde yasaklı ve izinsiz olarak bir yabancı devletin resmi hizmetinde bulunmamak, ağır hapis gerektiren bir suçtan ya da hırsızlık, dolandırıcılık vb. suçlardan görevi kötüye kullanmak, taksirli suçlar dışında, 1 yıldan fazla hapis cezası ile hüküm giymiş olmak yer alır (Bayrakçı, 2011, s. 112).

Kanuna göre bazı görevlerin belediye meclis üyeliğiyle birleşmeyeceği belirtilmiştir. Milletvekilliği, il genel meclis üyeliği bu görevler arasında yer alır. Bu sıfatlardan herhangi birine sahip bir şahıs meclis üyeliği ya da belediye başkanlığına seçilmesi durumunda, 15 gün içerisinde hangisini seçtiğini bildirmemesi durumunda belediye başkanlığı veya meclis üyeliği görevini reddetmiş sayılır. Ayrıca bir belediye meclisi üyesi parlamento veya il genel meclisi üyeliğine seçilmesi durumunda 15 gün içerisinde tercihini yapmaması durumunda belediye meclisindeki görevinden ayrılmış kabul edilir (2972 s. K. m. 17).

Yüksek Seçim Kurulu ve İl Seçim Kurulu başkan ve üyeleriyle, İlçe Seçim Kurulu başkanları belediye meclisine seçilemezler. 19 Temmuz 1963 tarih, 307 sayılı Kanun belediye meclisine aday olmayacak kamu görevlileri hakkında, 25 Mayıs 1961 tarih, 306 sayılı Kanunun 17. maddesine atıfta bulunmakta ve buna göre; 'Devlet, katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyelerle ve bunlara bağlı daireler ve müesseseler ve ortaklarıyla kamu tüzel kişiliklerinde memurlar ve hizmetliler görevlerinden istifa etmedikçe belediye meclisine aday olamazlar.

Belediye başkanı, belediye meclis üyeleri milletvekilleri ve il genel meclisi üyeleri için böyle bir durum yoktur. Başka bir ifadeyle onlar istifa etmeden buldukları yerde adaylıklarını koyabilir ve seçilebilirler.

Belediye başkanı, meclis üyeleri; kendileri, ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları ve evlatlıklarıyla ilgili görüşülen toplantılara katılamazlar. Belediye meclis üyeliğini sona erdiren bazı durumlar vardır. Bunlar: İstifa ve ölüm halinde üyelik kendiliğinden son bulur. İstifa durumunda ise; belediye başkanına dilekçe verilir ve bu dilekçe başkan tarafından meclise sunulur. Özürsüz ve izinsiz olarak üst üste üç birleşim günü veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmaması durumunda üyeliğinin düşmesi, savunması alınarak, üye tamsayısının salt çoğunluk kararıyla olur. Meclis üyeliğine seçilme yeterliliğini kaybetmesi halinde valinin bildirmesiyle Danıştay tarafından belediye meclis üyeliğine son verilir (Bayrakçı, 2011, s. 114).

2.3.2.1. Belediye Meclisinin Görevleri

Belediyenin temelini oluşturan ve karar organı olan belediye meclisi almış olduğu kararlarla belediye yönetimini yönlendirmekte, hizmetlerin yürütülmesini takip etmekte, belediye çalışmalarını planlamakta ve belediye başkanı da dahil olmak üzere hem belediye çalışanlarını hem de belediye çalışmalarını denetleme görevi bulunmaktadır (Türkoğlu, 2009, s. 87).

Belediye meclisinin stratejik plan yapmak, bütçeyi ve kesin hesabı kabul etmek, belediyenin imar planını görüşüp karara bağlamak, onaylamak, borçlanmaya karar vermek, hizmetler için ücret transferi belirlemek, taşınmaz mal alımına, satımına karar vermek, işletme veya şirket kurmak, kadro ihdas etmek, sokaklara isim vermek, mahalle kurulmasına karar vermek gibi görev ve yetkileri vardır (BK. m. 18).

2.3.2.2. Belediye Meclisinin Karar ve Toplantıları

Belediye meclisleri 5393 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre; yerel seçim sonuçlarının ilanından sonraki ilk beş gün içerisinde belediye başkanı başkanlığında

toplanır. Belediye meclisleri bu toplantıda üyeleri oranında gizli oyla birinci ve ikinci başkan vekili en az iki katip üyeyi iki yıllık bir görev süresi için seçer.

Belediye meclisi kendisinin belirlediği bir ay hariç her ayın ilk haftası; daha önceden belirlenen gün ve olağan yerde toplanır. Ekim ayı toplantısı dönem başı toplantısı niteliğindedir. Bütçe görüşmelerinin olduğu toplantı 20 gün olup; diğer toplantı süreleri ise beş gündür. Daha önceden belirlenmiş toplantı yerinin değişmesi durumunda üyelere önceden haber verilir. Belediye başkanının belediye sınırları içerisinde belirlediği bir alanda toplantı yapılır. Toplantının yeri ve zamanı halka duyurulur. Bu toplantılar şeffaflığı sağlamak amacıyla halka açık bir şekilde yapılır. Ancak meclis başkanı ya da üyelere herhangi birinin talebi üzerine meclis kapalı oturum da yapabilir. Böyle toplantılarda karar toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla alınır. Görüşmeler tutanaklara geçilerek, başkan ve üyeler tarafından imzalanır (5393 s. BK. m.20). Toplantıların halka açık şekilde yapılması ve kararların vatandaşların huzurunda alınması demokratik yönetim anlayışının olmazsa olmazlarından. Kuşkusuz yönetimden haberdar olan vatandaşların yönetime katılımı daha aktif olacaktır. Bu durum yönetime dair sorunları azaltabileceği gibi özerk yerel yönetim için de olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Belediye meclisine belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanının katılmaması durumunda birinci başkan vekili, onunda katılmaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Belediye meclisinin gündemi, belediye başkanı tarafından belirlenir ve üyelere üç gün önceden bildirilir. Öneri toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kabul edilmesi durumunda gündeme alınır. 5393 sayılı Belediye Kanununun ilk çıktığı zamanlarda belediye meclislerinin olağanüstü toplanmaları mümkün değildi. Daha sonra 2007 yılında yapılan 5675 sayılı Kanunun 20. maddesi ile buna olanak sağlanmıştır. Buna göre; belediye başkanı acil durumlar olması halinde yılda üç defadan fazla olmamak şartıyla ve her toplantının da bir birleşimi geçmemesi koşuluyla belediye meclisini toplantıya çağırabilir. Bu toplantı çağırması ve gündem üyelere üç gün önceden haber verilir ve toplantıda sadece önceden belirlenmiş olan konu üzerinde konuşulur.

Belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararını tekrar görüşülmek üzere, gerekçesini de belirtmek koşuluyla beş gün içerisinde belediye meclisine geri

gönderebilir. Geri gönderilmeyen veya yeniden görüşülüp meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tekrar geçen karar kesinlik kazanır. Böyle bir durumda belediye başkanı on gün içinde idari yargıya başvurabilir. Kesinleşen karar yedi gün içinde en büyük mülki amirine gönderilir. En büyük mülki amirine gönderilmeyen karar yürürlüğe giremez (5393 s. BK. m. 23).

2.3.2.3. Belediye Meclisinin Görevinin Sona Ermesi

Belediye meclisinin görevinin son bulmasıyla ilgili düzenlemeler 5393 sayılı Kanunun 30-45 madde ile 2972 sayılı Kanunun 29 maddesinde yer alır. 5393 sayılı Kanuna göre belediye meclisi iki sebepten dolayı feshedilir. Bunlardan birincisi, kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye ve gecikmeye uğrattırsa; diğeri ise, belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasi konularda karar alacak olursa; İçişleri Bakanlığının bildirisi ve Danıştay kararıyla meclis feshedilir. İçişleri Bakanlığının gerekli görmesi durumunda meclisin feshine dair karar verilinceye kadar meclis toplantılarının ertelenmesini de ister. Danıştay bir ay içerisinde bu durumu karara bağlar.

Ayrıca belediye başkanlığının herhangi bir sebeple boşalması halinde ve yeni belediye başkanının veya başkan vekilinin 15 gün içerisinde seçilmemesi durumu vardı. Belediye meclisi tarafından seçimlerin 15 gün içerisinde tamamlanamaması durumunda meclisin feshine dair kararlar uygulanır (Bayrakçı, 2011, s. 119).

Belediye meclisinin; Danıştay tarafından dağıtılması ya da meclis toplantılarının ertelenmesi, meclis üye tamsayısının yarısından çoğunun tutuklanması, yedek üyelerin göreve çağırılmasından sonra meclis üye tamsayısının yarısından aşağı düşmesi, meclis üyelerinin geçici olarak görevden uzaklaştırılması durumunda meclis yeniden açılana değin meclis görevi belediye encümeninin kamu görevlisi olan üyeleri tarafından yapılır (Keleş, 2016, s. 276).

2.3.2.4. Belediye Meclisi Bilgi Edinme ve Denetim

Belediye meclisi bilgi edinme yolları kapsamında çalışma rapor tutanaklarının meclis tarafından değerlendirilmesi, denetim komisyonları tarafından yapılan denetim, soru, gensoru ve genel görüşme gibi araçları kullanır. Meclis

üyeleri, belediye başkanına, belediye işleriyle ilgili sözlü ve yazılı olarak soru sorabilir. Sorular bizzat başkanın kendisi ya da seçmiş olduğu bir kişi tarafından yazılı veya sözlü olarak cevaplandırılır. Meclis üyelerinin en az üçte biri belediye işleriyle alakalı bir konuda mecliste genel görüşme isteyebilir. Konu meclis tarafından kabul edildiği sürece gündeme alınır. Belediye başkanı tarafından meclise sunulan faaliyet raporundaki açıklamalar meclis üye tamsayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmemesi durumunda meclis başkanı tutanağı valiye gönderir. Vali dosyayı gerekçeli kararıyla birlikte Danıştay'a gönderir. Yetkisizlik kararı Danıştay tarafından onaylandığı takdirde belediye başkanının başkanlık görevi sona erer (5393 s. BK. m. 26).

Meclis üye tamsayısının en az üçte biri oranındaki üyelerinin imzasıyla belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verilebilir. Önerge üye tamsayısının salt çoğunluk kararına göre olur. Gensoru önergesinin karara bağlanmasında, başkanın yıllık faaliyet raporunun yetersiz bulunması halinde izlenmesi gereken yöntem uygulanır (5393 s. BK. m. 26 / 7).

Belediye meclisi çalışmalarını uzmanlık komisyonları yardımıyla yapar. Uzmanlık komisyonları her dönem başı toplantılarında meclis üyeleri arasından üç kişiden az beş kişiden fazla olmamak şartıyla seçilir. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'nin üzerinde olan belediyelerde komisyon kurulması zorunludur. Zorunlu olarak plan ve bütçe komisyonu ve imar komisyonu olmak üzere iki komisyon kurulur. Bu komisyonlar kendilerine verilen görevleri beş gün içerisinde bitirmek zorundadırlar ancak bu süre imar komisyonu için on gündür (Keleş, 2016, s. 272).

Komisyon belediye başkanı tarafından belediye binası içerisinde belirlenen yerde çalışır. Komisyonun görevi, belediyenin son yılda gelir gider ve hesap işlemlerini denetlemektir. Bu çalışmalarında kamu kuruluşları personelinin gerektiğinde uzman kişi ve kuruluşlardan yararlanır. Komisyon çalışmalarını şubat ayı sonuna kadar bitirir ve ilgili raporu izleyen ayın 15'ne kadar meclis başkanına sunar (Keleş, 2016, s. 273).

2.3.3. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında toplanır. Başka bir ifadeyle belediye encümeninin bir üyesi daima belediye başkanıdır. Üye sayısı beldenin büyüklüğüne göre değişir. İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'nin üzerinde belediye encümeni belediye başkanı dahil yedi kişiden oluşur. Üyelerden üçü, her yıl belediye meclisi tarafından kendi üyeleri arasında bir yıl için gizli oy ile seçilir. Diğer iki üye ise belediye başkanının belediye birim amirleri arasından belediye başkanı tarafından seçilir. Diğer belediyelerde ise, yani nüfusu 100.000'nin altında olan ve il belediyesi olmayan belediyelerde ise belediye encümeni, belediye başkanı dahil beş üyeden oluşur. Üyelerden ikisi, her yıl belediye meclisi tarafından kendi üyeleri arasında bir yıl için gizli oyla seçilir. Diğer bir üye ise belediye başkanı tarafından belediye birim amirleri arasından seçilir. Bir diğer üyede mali hizmetler birim amiridir (5393 s. BK. m. 33).

Belediye encümenine belediye başkanı başkanlık eder; başkanın olmadığı toplantılarda, başkanın görevlendirdiği başkan yardımcısı ya da encümen üyesi başkanlık eder (5393 s. BK. m. 33/2). Belediye encümeni haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir. Encümenin gündemi başkan tarafından belirlenir. Belediye başkanı tarafından uygun görülmeyen konular görüşülmez. Encümene havale edilen konular bir hafta içerisinde konuşularak karara bağlanır. Belediye encümeni üye tamsayısının çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verilir. Oyların eşit olması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk olarak kabul edilir. Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar (5393 s. BK. m. 35).

Belediye encümeninin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanununun 34. maddesinde belirtilmiştir. Encümen; stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabını inceleyip belediye meclisine görüş bildirme, öngörülmeyen giderler ödeneğinin nereye harcanacağını tespit etme, taşınmaz mal satımına süresi üç yıl geçmemek üzere kiraya verme gibi görevleri vardır.

2.4.BELEDİYELERİN MALİ YAPISI

Belediyelerin sahip olduğu mali kaynaklar; gelirleri, giderlerinin neler olduğu belediyelerin ne kadarına sahip olduğu ve kullanmada ne kadar söz sahibi olduğu kuşkusuz önemlidir. Mali açıdan dışa bağımlı bir belediye kendisine verilen görev ve sorumlulukları tam anlamıyla yerine getiremeyecek belki de tamamını yapamayacaktır. Yerel ekonomiye yardımcı olmak için yerel otorite önlemleriyle ilgili olarak eylem kapasitesi ve politika oluşturma bağımsızlığı arasındaki ilişki iyi analiz etmek gerekir (Hudson, 1993, s. 200). Başka bir ifadeyle belediyelerin sahip olduğu mali kaynakların mali özerklik kapsamında kullanabilmeleri önemlidir. Bu amaçla belediyelerin gelir, giderleri ve belediye bütçesi detaylı bir şekilde anlatıldı.

2.4.1. Belediye Gelirleri

2.4.1.1. Devlet Vergi Gelirlerinden Belediyelere Ayrılan Paylar

2380 sayılı (Belediyeler ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun) Kanun ile daha önceden belediyelerin bazı devlet vergilerinden aldıkları değişik orandaki payları kaldırılmıştır. Onun yerine her yıl genel bütçenin vergi gelirleri toplamı üzerinden, belediyelere % 5, il özel idarelerine ise % 1 oranında pay verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu payın miktarı, 1984'te 3004 sayılı Kanun ile % 10.3'e yükseltilmiş, 1985'te % 9.25 olmuş, 1994'te % 7.55'e inmiştir. Bu oran 4629 sayılı Kanunun 3. maddesi ile % 6 olmuştur. Kanuna eklenen geçici maddeyle 2003 yılı sonuna kadar bu oranın % 5 olarak uygulanması öngörülmüştü. Kanuna göre; bu orandaki payların, toplandıkları ayı izleyen ay sonuna kadar İller Bankası'nda İçişleri Bakanlığı emrinde ayrı ayrı hesaplarda toplanacağı belirtilmiştir. Belediye ve il özel idarelerine ait payların belediyelere ve illere nüfusuna göre dağıtımın planlanmasının İller Bankası tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır.

2380 sayılı Kanun, 02 Temmuz 2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yapılan bu düzenlemeyle büyükşehir dışında olan belediyelere genel bütçe vergi gelirinden % 1,5, büyükşehir ilçe belediyelerine %4.5 oranında pay ayrılmaktadır. Büyükşehir belediyelerine ise büyükşehir sınırları

içerisinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı olup toplamının %6'sı ile büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.

Genel olarak belediyelerin mali yapısına bakıldığında, genel bütçe vergi gelirleri payı % 76, kendi öz gelirleri payı ise % 24'tür. Görüldüğü üzere belediye gelirlerinin önemli bir kısmı genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından alınan paylardan sağlanmaktadır. Bu durum özellikle nüfusu çok fazla olmayan, yeterli kaynaklara sahip olmayan belediyeleri merkeze bağımlı bir hale getirmektedir. Buna bağlı olarak belediyeler büyük oranda merkezi yönetim tarafından alınan genel bütçe vergi gelirleri payına bağımlıdır. Özellikle son yıllarda belediyelere verilen genel bütçe vergi gelirlerindeki payların düşürülmesi, belediye sayılarındaki artış, belediye hizmetlerinde yaşanan artışlar belediyelerin etkin bir şekilde çalışmasını etkilemiştir. Yaşanan tüm bu olaylar neticesinde yerel yönetimlerin mali özerkliğini zedeleyici bir unsur olmuştur (Türkoğlu, 2009, s. 98).

5779 sayılı Kanun, denkleştirme ödeneği adı altında bir denkleştirme mekanizması kurmuştur. AYYÖŞ'un 9. maddesinin 5. fıkrasına göre yapılan bu düzeneğe göre kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının toplamının binde biri Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konur. Hazine ve Maliye Bakanlığı bu ödeneği mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit olmak şartıyla İller Bankası'nın hesabına yatırır. Bu ödeneğin % 60'ı nüfusu 5.000'e kadar olan belediyelere, % 40'ı nüfusu 5.0019.999 arasında olan belediyelere verilir.

2.4.1.2. Belediyelerin Öz Gelirleri

2.4.1.2.1. Emlak Vergisinden Elde Edilen Gelirler

Ülkemizde emlak vergisi, 1981 yılına değin merkezi idare tarafından toplanmış, 1981-1985 yıllarında il özel idareleri tarafından toplanmıştır. 1985 yılında 3239 sayılı Kanun ile 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılarak emlak vergisinin tarh ve tahakkuk işlemleri belediyelere bırakılmıştır. Emlak vergileri belediye gelirleri arasında önemli bir yere sahiptir (Bayrakçı, 2010, s. 141).

Emlak vergisi bina ve arazi vergisi olmak üzere iki çeşitten oluşur. Emlak vergisi gelirlerin beyan esasına göre tarh ve tahakkuk edilir. Bina vergisi; yapıldığı maddeye bakılmaksızın ister karada, ister denizde sabit inşaatın tümünü içerir. Bina vergisi oranı konutlarda binde bir konut dışı yapılarda ise binde ikidir. Arazi vergisi ise; belediye sınırları içerisinde belediye tarafından parsellenmiş olan alanı kapsar. Arazi vergisi oranı binde birdir. Bu oran arsalarda binde üçtür. Bu oranlar (Cumhurbaşkanlığı) tarafından yarısına kadar indirilebileceği gibi üç katına da çıkartılabilir (Bayrakçı, 2011, s. 129).

2.4.1.2.2. Vergiler

- *İlan ve reklam vergisi:* Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yapılan her türlü ilan ve reklamdaki alınan vergidir. İlan ve reklam vergisinin konusu iş yerine asılan levha ve yazılar, motorlu taşıtların dışına konulan, cadde ve sokaklara asılan ilan ve reklamlar ve bu amaçla dağıtılan takvim ve broşürler yer alır.

Her ne kadar kanunda belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın, ilan ve reklam vergisine tabi tutulacağı hususu açıklanmış olsa da bu durumun bazı muafiyet ve istisnaları da bulunmaktadır (Türkoğlu, 2009, s. 100).

İlan ve reklam, bizzat vergi yükümlüsü tarafından yapılıyorsa; vergi işi yapmadan önce; bir başkası tarafından yapılıyorsa, ilan ve reklamın yapıldığı ayı izleyen ayın 20. gününe kadar verilen bildirimde göre bu süre zarfında belediyeye ödenir (Keleş, 2016, s. 378).

- *Eğlence vergisi:* Belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde yer alan sinema, tiyatro, spor müsabakaları gibi yerler, biletle girilen yerler ile biletle bilet ile girilmesi zor olmayan diğer eğlence yerlerinden alınan vergilerdir (Bayrakçı, 2011, s. 130).

Genel ve katma bütçeli yönetimler, yerel yönetimler ve bunlar tarafından düzenlenen; kongre, konferans, fuar, festival, şenlik gibi eğlenceler eğlence vergisi dışında tutulurken; eğlence vergisi; biletle girilen eğlence yerlerinde bilet bedeli üzerinden biletle girilmesi zorunlu olmayan yerlerde(bar, pavyon, gece kulübü,

gazino, disko vb.) işin niteliğine göre, çalışılan her gün için belediye meclisi tarafından kanunlarda uygun görülen miktarda alınır. Biletli girilmesi zorunlu olmayan bu yerler her ay o aya ait vergi ayı izleyen 20. günün akşamına kadar belediyeye ödenir (Keleş, 2016, s. 380).

-*Haberleşme vergisi*: Bu verginin konusu, belediye sınırları ve mücavir alanları içindeki P.T.T İdaresince tahsil edilen tarafın, telefon, teleks gibi ücretlerdir. Haberleşme vergisi P.T.T. idaresinin toplamış olduğu ücretler üzerinden % 1 oranında alınır (Bayrakçı, 2010, s. 145).

- *Elektrik ve havagazı tüketim vergisi*: Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde, elektrik ve hava gaz tüketiminden alınan vergidir. Elektrik veya hava gazını dağıtan kuruluşlar satış bedeliyle birlikte verginin ilgili belediyeye yatırılmasından sorumludur. Kanunda belirtilmiş bazı yerler tüketilen elektrik ve hava gazı vergisinden muaf tutulmuştur(Türkoğlu, 2009, s. 102).

Bu vergi elektrik ve havagazı satış bedeli üzerinden % 5 oranında sanayi, taşıma işi yapan kurumlardan ve telefon, telgraf işlerinde tüketilen elektrikten % 1 alınmaktadır. Hastane, dispanser, klinik gibi sağlık hizmetlerinin sunulan yerlerde bu vergiden muaftır (Bayrakçı, 2010, s. 145).

-*Yangın sigorta vergisi*: Belediye sınırları ve mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılan yangın sigortaları nedeniyle alınan primler yangın sigortası vergisinin konusunu oluşturur (Türkoğlu, 2009, s. 102). Bu verginin mükellefi sigorta şirketleri olup, yangın sigortasının vergisinin oranı yapılan sigorta muamelesi üzerinden % 10 kadardır (Bayrakçı, 2010, s. 145).

- *Çevre temizlik vergisi*: Bu vergi belediye vergi gelirleri arasındaki en yeni vergidir. 1993 yılında 3914 sayılı Kanun ile Belediye Gelirleri Kanununun 44. maddesine eklenen yeni fıkra ile çevre temizlik vergisinin belediyeler tarafından alınması kabul edilmiştir.

2.5.TÜRKİYE’DE BELEDİYELERİN ÖZERKLİĞİ

5393 sayılı Belediye Kanununun 3. maddesinin (b) bendinde belediyenin idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olduğunu açıkça belirtmiş ve kabul etmiştir (Çağdaş, 2011, s. 410).

Türkiye’de yerel yönetim birimleri arasında yerel yönetim niteliği en fazla olan birim belediyelerdir. Belediyeler üstünde ciddi anlamda vesayet denetimi vardır. Bu denetimin derecesi il özel idarelerinde olan denetim kadar olmasa da bazı durumlarda yerel yönetimlerin özerkliğini etkileyecek seviyeye gelmiştir. Belediyeler özerklik ilkesi kapsamında değerlendirildiğinde; belediyeleri özerk olarak belirtmek zordur. Belediye kararlarının onaya tabi olması, organlarının tam bir serbesti içinde hareket edememesi ve kendi idaresini yapacak düzeyde yeterli mali kaynaklara sahip olamaması özerkliğini zedelemiştir (Coşkun, 1996, s. 45).

Yerel yönetimler içerisinde yer alan belediyeler; belde halkının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş idarelerdir. Karar ve yürütme organı yöre halkı tarafından seçilen özel bütçeleri ve personeli olan belediyeler, hem mevcut hizmetleri yapmaya çalışırken hem de artan kentsel taleplere cevap vermek zorunda kalmışlar. Belediyelerin söz konusu taleplere cevap verebilmeleri için belli bir serbesti içinde hareket etmesi gerekmektedir. Söz konusu serbestliği AYYÖŞ sağlamıştır(Alodalı, vd , 2007).

Geleneksel kamu yönetimi yapı itibariyle farklılık gösteren belediyeler, artık merkezi yönetimin bir uzantısı ya da onun takdiriyle oluşturulan bir örgüt olarak düşünülmemektedir. Düşüncedeki değişimin sebebi, kamu yönetiminde yeni anlayışlar, yapılan reform çalışmaları, kentleşme hızının artması, sosyal ve kültürel alandaki değişimler yeni bir belediye anlayışının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ortaya çıkan anlayışın yasalarla desteklenmesi gerekmektedir, aksi halde anlayış değişimi tek başına bir anlam ifade etmez. Nitekim 5393 sayılı Belediye Kanunu ile bu anlayış desteklenmiştir. Bu kanun yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin savunulması, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan bir Avrupa’nın kurulmasının temel koşulu olarak kısmen benimsenen AYYÖŞ 1 Nisan 1993 yılında 3723 sayılı Kanunla yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe girdiği tarih

itibariyle, belediyelerin mali, ekonomik ve idari anlamda hizmetlerini yapmaları bakımından atılan ciddi bir adımdır (Alodalı, vd , 2007).

Mali özerkliğin sağlanması dahilinde belediyeler yapacağı hizmetleri merkezin herhangi bir müdahalesi olmaksızın yerel halkın taleplerine göre belirleyecektir. Buna bağlı olarak vatandaşlar talepleri doğrultusunda hizmetleri yerine getiren ve sorumlulukları bilincinde olan bir belediye yönetimi sınırları içerisinde yaşamaya devam edecektir (Çelik, 2013, s. 23).

Yerel yönetimlerde özerklik için karar alma yetkisine sahip özerk organların varlığı tek başına yetmez. Yerel yönetimlerin aynı zamanda gerekli mali kaynaklar ve bu kaynakların oranlarını, miktarlarını belirleme yetkisinin de olması gerekir. Türkiye’de belediyeler ciddi mali sorunlarla karşı karşıyadır. Sürekli artan görev ve sorumluluğuna rağmen gelirlerinde herhangi bir değişim yaşanmaması belediyeleri mali anlamda zor durumda bırakmıştır (İnanç ve Ünal, 2007, s. 16). Belediyelerin mali açıdan güçlendirilip kendi kendine yetecek hale gelmesi üstünde uzun yıllardır tartışılmış ancak bir sonuca varılamamıştır. Belediyelerin kaynak yönünden merkeze bağlı olması onların özerk davranma istek ve kabiliyetini kısıtlamaktadır (Coşkun,1996, s. 45).

AYYÖŞ 9. maddesi “Yerel Makamların Mali Kaynakları” başlığını taşımaktadır. Buna göre yerel yönetimlere serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacak, ayrıca yerel yönetimlere sağlanan mali kaynaklar, kanunlarla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacak ve bu kaynakların bir bölümü yasal sınırları içinde oranlarını kendilerinin belirleyeceği yerel vergi ve harçlardan oluşacaktır (Ünal ve İnanç, 2007, s. 16).

Belediyelerin gelir kaynakları; genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, öz gelirler ve denkleştirme ödeneği olmak üzere üç kısımdan oluşur. Öz gelirler genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylardan her zaman daha az olmuştur. Başka bir ifadeyle yerel yönetimler gelir kaynakları açısından merkezi yönetime bağımlı hale gelmiştir. Merkezi yönetim, belediyelerin özgürce kullanabilecekleri gerekli kaynakları sağlamamıştır (Çelik, 2003, s. 24).

Yerel yönetimlerin mali kaynak kullanımı ve bu alanda hareket serbestliğinin kapsamlı hale getirilmesinin ilk şartı; yerel yönetimlerin yerel harcamaları etkili ve verimli bir şekilde belli plan, program ve hedeflere uyarak yapabileceklerine inanılması gerekir. Ülkemizde ilk olarak; bu güvenin oluşmasını sağlamak için yerel yönetimlere kendi kaynakları ile amaçlarını gerçekleştirme şansı verilmelidir (Ünal ve İnanç, 2007, s. 17).

2.6. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

Ülkemizde büyükşehir belediye yönetimi 1984 yılında ortaya çıkmıştır. Büyükşehir belediye yönetimi, kentleşme, çevre, alt yapı, konut gibi sorunlar sebebiyle yükleri önemli ölçüde artan büyük kentlerin sıkıntılarını hafifletmek amacıyla getirilen bir yönetim modelidir. Büyükşehir belediyesi modeli, kendine bağlı ilçelerin yerel özerkliklerini koruyup, halkın yönetime katılmasını sağlarken, büyükşehir alanında birbiriyle ilişkili çeşitli hizmet birimleri arasında koordinasyonu sağlamayı da hedeflemektedir (Eryılmaz ve Şen, 1994, s. 34).

1984 tarihli yasal düzenleme büyükşehir belediyelerine bundan sonra yapılacak yönetsel ve yasal düzenlemelerin önünü açmıştır (Çelikyay, 2017, s. 198). Türkiye'de büyükşehir belediye sistemi 1984 yılında 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş, daha sonra Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Geçici Maddelerin İlavesine Ait Kanun Teklifi ile gündeme gelen 3030 sayılı Kanun bu Kararnamenin yerini almıştır. Böylece Türk yerel yönetimler literatürüne farklı iki yeni söylem eklenmiştir: 'büyükşehir belediyesi' ve 'ilçe belediyesi'. Büyükşehir belediyeleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kabul edilinceye kadar 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa bağlı kalmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin uzun geçmişe ve geleneğe sahip olduğu söylenemez (Parlak ve Ökmen, 2010, s. 258).

Merkez ve çevre ilişkilerini belli bir uyum içerisinde bir arada sağlama ihtiyacı, bilhassa Türkiye'nin siyasi-idari yapılanmada örnek aldığı başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın birçok ülkesinde değişik adem-i merkeziyet modellerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Türkiye'de artan nüfus, sanayileşme ve bunun

neticesinde göçlere bağılı olarak kentlerde oluşan yığılma büyükşehir ve diğer kentlerde yaşayan nüfus artışına sebep olmuştur (Bozan, 2013, s. 91). Yaşanan hızlı kentleşme ve buna bağılı olarak ortaya çıkan sorunların bunda etkisi olmuştur. 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısını, hukuki durumlarını, görev ve yetkilerini düzenlemiştir. Kanun iki düzeyli bir yapıdan oluşmaktadır. Bu modelin; Tokyo, Londra gibi modellerden örnek alınarak oluşturulduğu belirtilmiştir. Her iki düzeyin kendine özgü geliri, yapılanması, görev ve yetki alanları vardır. Kanunda birbiriyle koordineli bir biçimde kent hizmetlerinin yürütölmesi hükmü bulunmaktadır. Ancak uygulamada, hükümde geçmekte olan uyum genelde sağılanmamış ve hizmetlerin sunumu konusunda sorunlar ortaya çıkmıştır. 2004’de 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmış ve eski kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yeni kanun ile büyükşehir ilçe belediyelerinin kurulması, görev ve yetkileri ve gelirleri yeniden düzenlenmiştir (Taş ve Altınbaş, 2013, s. 580). 21. Yüzyıl yerel yönetimler adına reform yılları olmuştur. Bu süreçte 2004 yılında BşB Kanunu, 2005 yılında 5393 sayılı BK ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunlarının çıkarılması, özellikle belediyelere idari ve mali özerklik tanınması hem yerel halkın katılımını artırıcı hem de güçlü belediyecilik adına atılmış önemli adımlardır (Özer, 2013, s. 104).

Sonraki başlık altında Türkiye’de büyükşehir belediyesi tarihsel süreçte, konunun daha iyi sunulabilmesi amacıyla, dört ayrı dönemde ele alınmıştır. İlk olarak; 1930-1960 arası dönem, 1960-1984 arası dönem, 1984-2012 arası dönem ve 2012 sonrası dönem şeklinde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.6.1. Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Tarihsel Süreci

Türkiye’de büyükşehir belediyesi genel hatları ile tarihsel süreçte 1980’li yıllarda yerel yönetim birimleri arasında somut olarak yer almaya başlamıştır. Aslında her ne kadar elle tutulur bir şeyler yapılmamış olsa da ilk kıvılcımlarının 1930’lara dayandığı söylenebilir. Dönemin büyükşehirleri için dönemin idarecileri tarafından farklı yöntemlerin uygulanmış olması aslında büyükşehir modelinin getirileceğinin ilk sinyallerini veriyordu. Nitekim öylede oldu. Köylerden özellikle büyük kentlere plansız ve yığın halinde yapılan göçler hem plansız kentleşmeye hem

de belediye hizmetlerinin yetersiz hale gelmesine neden olmuş ilerleyen dönemlerde de büyükşehir belediye model arayışlarına gidilmesine neden olmuştur.

1.6.1.1. 1930-1960 Yılları Arası Dönem

1930 yılında, 1580 sayılı Belediye Kanunu İstanbul için özel bir yönetim şekli getirmiştir. Bu kanuna göre, İstanbul belediyesi ile il özel idaresi birleştirilmiştir. Bu ortak yönetimin başında, İstanbul belediye başkanı görevini yapan ve merkezi yönetim tarafından atanan bir vali bulunmaktaydı. İstanbul ortak yönetiminin hem halk tarafından seçilen bir meclisi hem seçimle gelen hem de atanmış üyelerden oluşmuş bir encümene sahipti. Bu yönetim şekli 1956 yılına kadar sürmüştür(Keleş, 2016, s. 322).

Nitekim Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Kamu Yönetimi Araştırmasının Raporuna göre, 1950'li yıllarda artık kentler büyükşehir durumuna gelmeye başlamıştır. Buna göre 1580 sayılı Belediye Kanunu ile o yıllarda en fazla nüfusa sahip iki büyük kent olan Ankara ve İstanbul için ayrı yönetim modeli getirilmiştir. Buna göre; Ankara ve İstanbul belediye yardımcıları, belediye başkanlarının teklifi üzerine, İçişleri Bakanlığı tarafından atanmıştır. Aynı zamanda Kanununun 149. maddesi gereğince, il özel idaresi ile İstanbul belediyesi birleştirilmiştir. Bu durum 1954 yılına kadar sürmüş, İstanbul belediyesi ile İstanbul il özel idaresi ortak idare olarak yönetilmişlerdir (Kılınç, 2010, s. 70).

2. Dünya Savaşı'ndan sonra sanayileşmeden çok daha hızlı bir kentleşme sürecinin yaşanması, bir yandan ölçeğin plansız büyümesi, bir yandan da bu alanlarda nüfus yoğunluğuna sebep olmuştur. 1950'li yıllardan günümüze kadar kentlerde yaşayan nüfus, dünya genelinde toplam 3 kat artmıştır. Bu artış gelişmiş olan ülkelerde 2 kat iken, gelişmekte olan ülkelerde ise 4 kattır. Buna bağlı olarak; bu alanların hızla büyümesi ve nüfusunun artması yeni model arayışlarına gidilmesine sebep olmuştur(Bulut, vd , 2013).

Döneme (1930-1960 arası) genel itibariyle bakıldığında; büyükşehir belediye yönetimi adına çok fazla bir gelişme yaşandığı söylenemez. Ancak dönemin idarecilerinin büyük kentler için (Ankara, İstanbul) ayrı birer yönetim modelini

uygulamış olmaları, dönemin yöneticileri tarafından da büyük kentler için farklı bir yönetim modelinin getirilmesi gerektiğinin bilincinde olduklarını göstermektedir.

2.6.1.2. 1960 – 1984 Yılları Arası Dönemi

Türkiye’de 1960-1984 dönemi büyükşehir belediyeleri için arayış dönemi olmuştur. Büyükşehirlere yönelik yönetsel sorunlar için çözüm arayışı tartışmaları bu dönemde gündeme gelmiştir (Tanju, 2017, s. 231).

Türkiye’de büyükşehir sorunlarıyla ilgili tartışmalar 1960’lı yıllarda başlamıştır. Başta İstanbul olmak üzere büyükşehirlerinin sorunlarının; il merkezlerine yapılan göç, büyümeye bağlı kentleşme ve bundan kaynaklanan idari sorunların nasıl çözüme kavuşacağı hükümetlerin ilgilendiği bir konuydu. Göç ve göçe bağlı olarak gerçekleşen büyüme, merkez ilin etrafında yeni yerleşim alanlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunun sonucunda sosyo-ekonomik anlamda ‘bütünleşik’ idari anlamda ise ‘parçalı’ kentsel alanlar oluşturuyordu. Buda belediyeler ve köyler arasında; koordinasyon, planlama, hizmet etkinliği gibi bir takım sorunların oluşmasına sebep olmuştur. Bu sorunlarla alakalı çözüm arayışları 1982 Anayasasına kadar tartışıldığı söylenebilir (Arıkboğa, 2013, s. 52).

Hızlı kentleşmeye bağlı olarak; büyük kentlerin daha da büyümesi, belediye sınırları dışında düzensiz gelişmeye sebep olmuş ve böylece Türkiye’de büyükşehirlerin yönetiminde farklı modeller arama ihtiyacı hasıl olmuştur. Belediye sınırları dışında kalan bu alanların denetimi ve yaşanan gelişmeleri bir düzen altına alınması gerekiyordu. Bir yandan irili ufaklı farklı yerel yönetim birimleri arasında iş birliği kurulması bir yandan da kentler için imar planı hazırlamaktan sorumlu olan yerel yönetim organlarının yeniden ele alınıp güçlendirilmesi gerekmiştir. Büyükşehir belediyelerin sınırlarını ve dolayısıyla yetkilerini aşan imar ve planlama etkinlikleri ve bazı belediye hizmetleri belli bir plana bağlı kalarak düzenlemek, büyükşehir belediyesinin yaptığı işler (Ökmen ve Parlak, 2010, s. 253).

1961 Anayasası, birden fazla yerel yönetim birimini ele alan büyükşehir yönetimlerini oluşturulmasına uygun değildi. Bu sebeple, 1960-1980 yılları arasında bazı belediyeler görevlerini daha iyi yapabilmek amacıyla birlikler (hizmet birlikleri) kurma yoluna gitmişlerdir. Ancak bu hizmetler görevleri tek tek yerine getirdiği için

büyükşehir yönetimleri gibi değildir. Çünkü büyükşehirlerde kurulan özel yönetim modelleri büyükşehir alanındaki bütün kamu hizmetlerini yerine getirmekle yükümlüdür (Keleş, 2016, s. 323).

Bir yandan Osmanlıdan Cumhuriyet'e kadar varlığını devam ettiren kamu yönetimi genel sorunları, merkezi-yerel yönetim ilişkilerinin kapsadığı yerel yönetim sendromu; diğer taraftan sanayileşmeye bağlı olmayan bir kentleşme özellikle büyük kentlerin daha da büyümesi, coğrafi bölgeler arasında dengesizlik gibi sorunların varlığı 1980'li yıllarda büyükşehir yönetim modelleri ile ilgili yeni arayışlara gidilmesine sebep olmuştur (Ökmen ve Parlak, 2010, s. 253).

1980 darbesiyle gelen askeri yönetim, büyükşehir sorunları ve çözümüyle ilgili olarak, birleşme modelini uygulamıştır. Sadece İstanbul'da değil; Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Konya ve Eskişehir'de il merkezinde bulunan küçük belediyeler, il belediyesi ile birleştirilmiştir. Buna göre, 120'ye yakın belediye ve 150 civarında köyün tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Böylece il merkezinde parçalı yapı son bulmuştur. 1970'lerde kentlerde belediye yönetimi adına siyasetçilerin yapamadıklarını, askeri yönetim; farklı bir yöntem ve modelle (birleştirme) yapmıştır (Arıkboğa, 2013, s. 53).

2.6.1.3. 1984 – 2012 Yılları Arası Dönem

Türkiye tarihinde ilk defa 1982 Anayasasının 127. maddesinde “Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” hükmü yer almıştır. Son 25-30 yıl içinde büyükşehirlerde özel yönetimler oluşturulmasında atılan önemli bir adımdır. Daha önceleri bu şekilde bir yönetim oluşturulmasında yürürlükte olan Anayasa engeli vardı (Keleş, 2016, s. 326).

1982 Anayasası 127. maddesine (kanun büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir) göre sadece büyük şehirlerin kurulmasına olanak sağlamadı, bununla birlikte ülkemizde, zamanla yerel yönetim sistemlerinin köklü bir şekilde dönüştürecek uzun soluklu bir yola kapı açmış oldu. Buna bağlı olarak 1980'den sonra yerel yönetim sisteminde büyükşehir belediyeleri üzerinde değişiklik yapılmıştır (Arıkboğa, 2013, s. 55).

1983 yılında yeni hükümet kurulmasıyla; 2972 sayılı (18 Ocak 1984 tarihli Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun) yerel seçimlerle ilgili kanun çıkarmıştır. Buna göre, merkezin belediye sınırları içerisinde birden çok ilçe bulunan illerde, birer büyükşehir belediye meclisi ve ilçelerde birer ilçe belediye meclisinin oluşturulması ile ilgiliydi. 1984 yılında bu özelliklere sahip üç il vardı: Ankara, İstanbul ve İzmir. Bu iller sırayla; 5, 14 ve 3 ilçeye sahipti. Kanuna göre bu iller sınırları dahilinde birden çok ilçeye sahip olduklarından büyükşehir belediyesi statüsüne sahip olmuşlardır. Mart 1984'te Kanun Hükmünde Kararname ile konunun düzenlenmesine gidilmiştir ve 3030 sayılı Kanun 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu(10 Temmuz 2004) çıkarılıncaya kadar fazla bir değişikliğe uğramadan yürürlükte kalmıştır (Keleş, 2016, s. 326).

3030 sayılı Kanun ile büyükşehir belediye yönetim yapısı hukuki durumları, görev ve yetki durumları düzenlenmiştir. Kanuna dayanılarak, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere ikili bir yönetim yapısı oluşturulmuştur. Bu Kanuna göre; büyükşehir belediyesinin hukuki varlığının amacı; hizmetlerin planlı, programlı ve etkin bir şekilde yapılması olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu kanun büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyelerini; kuruluş, görev ve yetkilerini, merkezi yönetim ile diğer yerel yönetimlerin ilişkilerini düzenleme amacı taşıyordu(Tortop vd., 2006).

3030 sayılı Kanun 2004 yılında 5216 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır. 3030 sayılı Kanunla kurulan iki yapılı büyükşehir modeli devam etmiştir. 3030 sayılı Kanuna göre, büyükşehir belediyesi olmak için, yerleşim yerinin nüfusu 300.000'nin üzerinde ve büyükşehir sınırları dahilinde birden fazla ilçe olması gerekiyordu. Kanunun çıktığı dönemde bu şartı sadece İstanbul, Ankara ve İzmir sağlamaktaydı (Şengül, 2016, s. 126).

1984 yılından sonra büyükşehir belediyesi yönetimi hızla yayılmıştır. İlk kez 25 Mart 1984'te yapılan yerel seçimlerle üç büyük ilimiz büyükşehir belediyesi olmuştur. Daha sonra 19 Haziran 1986 yılında Resmi Gazete'de 3306 sayılı Kanunun yayınlanmasıyla Adana'da büyükşehir belediyesi kurulması kararlaştırıldı. Daha sonra çıkarılan Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle büyükşehir belediye yönetimi arttırılmıştır. Akabinde 18 Haziran 1987'de 3391 sayılı Kanunla Bursa, 20

Haziran 1987’de 3398 Sayılı Kanunla Gaziantep ve daha sonra 3399 sayılı Kanunla Konya ve Kayseri illerinde büyükşehir belediyesi kurulmuştur (Tortop vd. , 2006:).

Büyükşehir belediyelerine yönelik taleplerin artmasıyla 1993 yılında çıkarılan 504 sayılı KHK ile Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun illerinde büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Ayrıca bu KHK ile belediye sınırları dahilinde birden fazla ilçe olmayan iller için de farklı bir uygulamaya gidilmiştir. Buralarda ilçe oluşumu yerine alt kademe belediye uygulaması getirildi. Bunun amacı yeni ilçe oluşturmanın getireceği maliyetlerden kaçınmak idi (Şengül, 2016, s. 126).

5216 Büyükşehir Belediye Kanunu 10 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilip 23 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 7 bölümden 33 madde ve 4 geçici maddeden oluşur. Kanunun ilk bölümünde; kanunu amacı, kapsamı ve tanımlar yer alır (1-3 madde), ikinci bölümünde, büyükşehir belediyesinin kuruluşu ve sınırları (madde 4-6) bulunurken, son bölümde ise büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları (7-11 madde) yer alır. Dördüncü bölümde büyükşehir belediyelerinin organları (12-20 madde) ayrıntılarıyla düzenlenirken, beşinci bölümde büyükşehir belediyesinin teşkilatı ve personeli(21-22 madde), altıncı bölümde belediyenin bütçe, gelir ve giderleri(23-27 madde) ve son bölümde ise çeşitli hükümler (27-33) yer alır.

Bu Kanuna (5216 sayılı Kanun) göre; büyükşehir belediyesinin sınırları genişletilmiş, büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde yer alan bütün belde belediyeleri büyükşehir belediye sisteminin içine alınmış ve (burada amaç; belde belediyelerini büyükşehirin disiplinine tabi tutmak ve kentin imar bütünlüğünü sağlamaktı) ayrıca büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için 750 000 nüfus şartı vardı. Yapılan bu değişikliklerin temelinde; il merkezi ve etrafında yer alan yerleşim alanlarını bütünleştirmek, kentsel alanın idari bütünlüğünü sağlamaktı. Kanunla büyükşehir sınırlarının genişlemesine bağlı olarak bu sınırlar dahilinde yer alan tüm belediyeler olduğu gibi büyükşehir belediyesine “olduğu gibi” bağlanmıştır. Köyler hususunda köylerin tüzel kişiliğine dokunulmayıp, bazı hizmetler açısından büyükşehir belediyesine bağlanmıştır. Sınırların genişlemesine bağlı

olarak,büyükşehir belediyesinin bünyesinde barındırdığı alt kademe belediye sayısında oldukça artış yaşanmıştır. Büyükşehir belediye sisteminin bu kadar fazla belediye ile çalışması, koordinasyonu sağlaması ve etkili bir yönetim sağlaması zorlaşmıştır. Diğer taraftan yeni katılan belde belediyelerinin nüfus bakımından sayısı azdı. Her bir büyükşehir belediyesi az sayıda eski “büyük” belediye ve çok sayıda yeni “küçük”, belediye şeklinde yeni bir yapıya bürünmüştü. 2008 yılında yürürlüğe giren kanun; yeni reformlar yapmak ve 2004’teki yasal düzenlemenin eksikliklerini ortadan kaldırmayı hedefliyordu. Bu anlamda yaptığı çalışma; büyük ilçelerin bölünmesi veya küçük beldeleri birleştirerek yeni ilçeler kurdu. Bir çok ilk kademe belediyesi ise, ilçe belediyeleri içerisinde eritildi. Böylece büyükşehir belediyeleri alt kademede “ilçe belediyeleri” ve üst kademede “büyükşehir belediyeleri” statüsüne gelerek daha sade bir idari yapıya dönüştü. Bu düzenlemenin amacı sadece metropolitan alanlar değil aynı zamanda büyükşehir belediye sisteminin bütünlüğünü, uyumunu sağlamaktı. Bu modelde orman köyleri sadece büyükşehir belediyesi ile ilişkilendirilmiş, ilçe belediyeleri ile ilişkilendirilmemiştir. Bu sistemi hayata geçirmek çok da kolay olmamıştır. 2008’de yapılan bu değişiklik 2004’te yapılan değişikliklere kıyasla daha köklü ve çok daha zordu. 2008’de yapılan değişiklik ile; büyükşehir sınırları dahilinde yer alan belde, ilk kademe belediyesi uygulaması kaldırılmıştır. Buna bağlı olarak, yerleşim esası terk edilerek, ilçe temelinde bütünleştirmeler yapılmıştır (Arıkboğa, 2013, s. 59 – 63).

2.6.1.4. 2012 Sonrası Dönem

Türkiye’de 2012 yılında çok tartışılan bir konu vardı. Nitekim, dönemin Başbakanı olan Recep Tayyip Erdoğan 2011 milletvekili seçim mitinglerinde yaptığı konuşmalarıyla büyükşehir belediyelerine yönelik yeni bir modelin sinyalini veriyordu. Erdoğan bir yandan bitmek bilmeyen büyükşehirliere dönüşüm sorunlarına çözüm bulmak, bir yandan da 2004’te getirilmiş olan 750 bin nüfus eşiği şartını sağlamak için büyükşehir belediye sınırlarının il sınırlarına genişleteceğini, bütün belde ve köylerin de kaldırılacağını söylüyordu (Arıkboğa, 2013, s. 66).

2012 yılında 6360 sayılı Kanunla; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illeri olmak üzere 13 yeni büyükşehir belediyesi kuruldu. 6360 sayılı Kanunda 2013

yılında değişiklik yapılarak Ordu ili de büyükşehir belediyesi oldu. Böylece büyükşehir belediyesi sayısı 30'a ulaşmış oldu. Bu illerle birlikte daha önce büyükşehir belediyesi olan, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun illerine bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır (Şengül, 2016, s. 126).

6360 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce ve girdikten sonra bazı değişiklikler olmuştur. Bu değişiklikler; 6360 sayılı Kanun öncesi 16 olan büyükşehir belediye sayısı daha sonra 30'a, 143 büyükşehir ilçe belediye sayısı ise 591'a yükselmiştir. Bununla birlikte Kanun öncesi 65 olan il belediyesi 51'e, 749 olan ilçe belediyesi 400'e, 1.977 olan belde belediye sayısı 1.393'e, 81 olan il özel idaresi 51'e ve 34.339 olan köy idaresi ise 18.288'e düşmüştür (Gündoğdu, 2015, s. 129). Ayrıca 6360 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce Türkiye nüfusunun % 83'ü belediye sınırları içerisinde, % 17'i ise belediye sınırları dışında yaşarken 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra ülke nüfusunun % 92'si belediye sınırlarında, % 8'i ise köylerde yaşamaktadır (Yıldırım, vd , 2015).

6360 sayılı Kanun genel itibariyle yapılan değişikliğe baktığımız zaman; 13 ilde yeni büyükşehir belediyesi kuruldu, bütün büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırları oldu, 30 ildeki il özel idareleri kaldırıldı, yeni ilçeler kuruldu(13'ü merkez ilçe, 11'i büyükşehirde, 2'si Zonguldak'ta toplam 26 tane), büyükşehirlerdeki tüm ilçe belediyelerinin sınırı ilçe mülki sınırı oldu. Bu illerdeki bütün belde belediyeleri kaldırılmış ve bunlar bir belediyenin mahallesine dönüştürüldü. Bu illerdeki tüm köy yönetimleri kaldırılarak mahalleye dönüştü. Büyükşehir belediyesi dışındaki illerde nüfusu 2000'den az olan belde belediyeleri köye dönüştürüldü. Mülki idareye bağlı olarak 30 ilde Yatırım ve İzleme Koordinasyonu Başkanlığı kuruldu ve ayrıca yapılan bu değişikle Türkiye nüfusunun % 76'sı coğrafi alanın ise % 50'si büyükşehir belediye sınırlarına dahil olmuştur (Arıkboğa, 2013, s. 68).

6360 sayılı Kanunun getirdiği değişikliklerden; büyükşehir belediyesi kurulan illerde belde belediyeleri ve köyleri kaldırarak bağlı buldukları ilçelerin birer mahallesine dönüştürüldüğünü daha önceden değinilmişti. Buna bağlı olarak; nüfusu

500'ün altına düşmüş köy var ise mahalleler kaldırılıp, “nüfusu 500'ün altında olan yerleşim yerlerinde mahalle kurulamaz” hükmü getirilmiştir. Kanunun getirmiş olduğu diğer değişiklik il özel idareleri ile alakalıydı. Kanuna göre büyükşehir belediyesi kurulan illerde il özel idareleri kaldırılmış ve Türkiye’de il özel idareleri bakımından; il özel idaresi olan iller ve il özel idaresi olmayan iller olmak üzere ikili bir yapı ortaya çıkmıştı. Bu anlamda; il özel idaresi olmayan illerde il özel idarelerinin görev, yetki ve kaynakları farklı kurumlar arasında dağıtılmıştır. Büyükşehir belediyesi kurulan illerde; il özel idareleri yetkileri bakanlara, bağlı ve ilgili kuruluşlara, taşra teşkilatına, valiye, hazineye, büyükşehir belediyelerine, onların bağlı ve ilgili kuruluşlarına ve ilçe belediyelerine verilmiştir (Adıgüzel ve Tek, 2014, s. 80). Döneme genel itibariyle bakıldığında büyükşehir belediyesi sayısı arttığı görülmektedir. Özellikle büyük kentlere yapılan göçler, artan nüfus artışı belediye hizmetlerinin ihtiyaçlara cevap vermesinde bir takım güçlükler getirmiş ve belediye hizmetleri yetersiz kalmıştır. Bu anlamda yeni yönetim modeline geçilmesi elbette kaçınılmaz olmuştur.

2.6.2. Büyükşehir Belediyesi Tanımı

Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı Kanuna göre büyükşehir belediyesi: “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan yasalarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren yetkileri kullanan idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanır. İlçe belediyesi ise; büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan belediyelere ilçe belediyesi denir.

5216 sayılı Kanuna göre bir yerleşim biriminde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için; yerleşim biriminin il olması, en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesinden oluşması, nüfusunun 750.000’den fazla olması ve kanunla kurulması gerekir (Tortop, vd, 2006). Büyükşehir modeli için büyükşehir ilçe belediyeleri ile ilk kademe belediyeleri yer almıştır. İlk kademe belediyelerinin tümü daha sonra 22 Mart 2008 tarih 5747 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır (Kılınç, 2010, s. 73).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda büyükşehir belediyesi kuruluş kriteri büyükşehir sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyi de dikkate alınarak kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir. İlgili madde 6360 sayılı Kanun ile değiştirilerek fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmadan 750.000 nüfusa sahip şehirlerin büyükşehir kapsamına alınacağı belirtilmiştir. 5216 sayılı Kanundaki nüfus ölçütü, 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimleri ile birlikte 750.000 iken 6360 sayılı Kanun ile tüm il mülki sınırlarında 750.000 nüfusa sahip olmak yeterli görülmüştür (Yıldırım ve Belli, 2013, s. 103).

Kanun ile aynı zamanda nüfus yoğunluğu fazla olan İstanbul ve İzmit illerinin de il sınırları büyükşehir belediyesi kabul edilmiş, diğer büyükşehir sınırları için nüfus büyüklüğü ile birlikte coğrafi uzaklık esas alınmıştır. Kanuna göre vali binası merkez olmak kaydıyla; nüfusu 2 milyondan fazla olan şehirlerde 50 kilometre yarıçapındaki, nüfusu 1-2 milyon arası olan şehirlerde 30 kilometre ve nüfusu 1 milyondan daha az olan büyükşehirlerde 20 kilometre çapında yerleşim yerleri büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil edilmiştir (Kılınç, 2010, s. 74).

Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulmasında kentin demografik özelliklerinin yanında ayrıca kentin iktisadi, ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini de etkisi vardır. Nitekim, 5216 sayılı Kanuna ilişkin olarak 03/ Mart/ 2004 tarihinde hükümet tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanlığına sunulan tasarının genel gerekçesinde: 'Kentsel gelişme; doğurduğu sorunların yanında, kentsel toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel hayatında, alışkanlık ve davranış biçimleri ve düşünceleri üzerinde de çok önemli etkiler yaratmaktadır. Kentleşme özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında insan hayatını değiştiren ve toplumsal yapılar üzerinde önemli etkiler yapan başlıca sosyolojik değişimlerden biridir. Kent sadece konut, işyeri ve insanların yaşadığı bir alan değil, aynı zamanda politik, ekonomik, ve kültürel yaşamın merkezi olan ve bu faaliyetleri kontrol eden bir yerdir. Kent bir yenilik merkezidir. Dolayısıyla büyükşehir alanlarındaki sorunlara yönelik çözümler bu bütünlük içinde geliştirilmek zorundadır.' ifadelerine yer vermiştir (Gökmen ve Keser, 2012, s. 27). Aslında belediye ve kentleşme olgusunun bir birbiriyle ilgili

olduğunu belirtmiştir. Gerçekten de belediyelerin gelişimi ülkelerin (gelişmiş kentler) gelişmişlik düzeyi paralelinde ilerlemiştir. Gelişmiş ülkelerde güçlü bir belediye yapısına sahip iken az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler de aynı durumdan söz etmek pek mümkün değildir.

2.6.3. Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediyelerinde yerel kamu hizmetleri iki kısma ayrılmıştır. Bu hizmetlerin bir kısmı büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilirken, diğer bir kısmı da ilçe belediyeleri tarafından yerine getirilir (Keleş, 2016, s. 327).

2.6.3.1. Büyükşehir Belediyesinin Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediyelerinin görevleri, yerel hizmetler için yatırım ve finans sağlamak, planlama, yolların yapımı, bakım ve onarımı, çevrenin korunması, park ve dinlenme yerlerinin oluşturulması, ekonomik ve toplumsal hizmetlerin sağlanması gibi görevleri vardır. Parklar, spor salonları gibi hizmetlerin yerine getirilmesinde yerel yönetimlerin özel bir işlevi yoktur bu görevler belediyelerin sorumluluğundadır (Anwar, 2006, s. 64). Bu anlamda görev ve yetkileri 5216 sayılı Kanunun 7. maddesine göre;

- İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak, büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım izlencelerini ve bütçesini hazırlamak.
- Çevre düzeni planına uygun olarak, 1 / 5. 000 ile 1 / 25. 000 arasındaki her ölçekteki nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak.
- Yasaların büyükşehir belediyesine vermiş olduğu görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını ve imar uygulamalarını yapmak ve ruhsatlandırmak.
- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan, işletilen veya belediyenin sorumluluğu altında işletilecek yerlere ruhsat vermek ve bunları denetlemek.
- Borçlanmalara karar vermek.
- Büyükşehirin ana planını yapmak, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve gerekli eşgüdümü sağlamak; her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini belirlemek, durak ve park

yerlerini belirlemek ve işletmek, trafik düzenlemesinin gerektirdiği işleri yapmak.

- Meydanlar, bulvarlar, caddeler ve anayollar yapmak, yaptırmak ve bunların bakım ve onarımını sağlamak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların biçimini ve büyüklüklerini belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokağa isim ve numaralar vermek.
- Coğrafi ve kentsel bilgi sistemlerini kurmak.
- Birinci sınıf sağlığa aykırı kuruluşların izin belgelerini vermek ve bunları denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin çözümlenmelerini yapabilmek için laboratuvar kurmak.
- Belediye zabıta hizmetlerini yerine getirmek.
- Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu yerlere izin belgesi vermek.
- Gerektiğinde, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait, bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin bakım ve onarımını yapmak.
- Kültür ve doğa varlıkları ile tarihsel dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan alanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımlarını yapmak ve korunması olanağı bulunmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.
- Büyükşehir belediyesi sınırları içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek, kara ve denizdeki taksi ve servis araçları da dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bu amaçla gerekli baraj ve başka tesisler kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak sularını ya da arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.
- Mezarlık alanları belirlemek, mezarlıklar kurmak, işletmek, ölülerin gömülmesi ile alakalı hizmetleri yerine getirmek.
- Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek; kentin imar planında gösterilen yerlerde yapılacak özel hal ve mezbahalara izin belgesi vermek ve bunları denetlemek.

- İl çapında yapılacak planlar çerçevesinde, doğal afetlerle ilgili planları anakent ölçeğinde yapmak, gerektiğinde başka afet bölgelerine yardımda bulunmak; yangın söndürme ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini saptamak, konut, iş yeri, eğlence yeri ve sanayi kuruluşlarıyla kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler açısından desteklemek; bu konuda, gerekli izin belgelerini vermek.
- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık birimleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü toplumsal ve kültürel hizmetleri yürütmek, bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, bu hizmetlerin yürütülmesinde üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, öteki kamu kuruluşları ile iş birliği yapmak
- Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek.
- Afet riski taşıyan ve can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan yapıları boşaltmak ve yıkmak gibi görev ve yetkileri vardır.

2.6.3.2. İlçe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri

- Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görevler ile stratejik planı, yıllık hedefler, yatırım programlarını ve bütçeyi hazırlama dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak
  - Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.
  - Sıhhi iş yerlerini, 2. ve 3. sınıf gayri sıhhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.
  - Büyükşehir belediyesinin görev ve hizmet alanı dışında kalan hizmetlerden, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parklar yapmak.
  - Yaşlılar, engelliler, çocuklar, kadınlar ve gençlere yönelik toplumsal ve kültürel hizmetleri sunmak.
  - Mesleki eğitim ve beceri kursları açmak.

- Sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak.

- Kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetleri yapmak.

- Definle ilgili hizmetleri yürütmek.

Gerek 3030 sayılı Kanunda gerekse 5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetki paylaşımı sorunu net bir şekilde açıklığa kavuşturulamamıştır. Her iki kanuna göre de; büyükşehir belediyeleri öncelikli olup, büyükşehir belediyesine ait görev ve yetkiler sıralanmış ve liste dışında kalan görevlerin ilçe belediyelerine ait olduğu hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca 5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediyelerine verilen görevler ile 5393 sayılı Kanunla ilçe belediyelerine verilen görevler ciddi anlamda birbiriyle uyum sağlamamaktadır (Karasu, 2013, s. 494). Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetki paylaşımı konusu net bir şekilde belirlenmeli aksi halde hem kendi aralarında sorun yaşayacaklar hem de kentte yaşayan vatandaşlarda bu karmaşadan olumsuz bir şekilde etkileneceklerdir.

2.6.4. Büyükşehir Belediyesi Organları

Büyükşehir belediyesi; görev, yetki, sorumluluklar ve sahip olduğu organları itibariyle bir bütündür. Birbirinden bağımsız değildir. Bu anlamda büyükşehir belediyesinin sahip olduğu bir takım organlar vardır. Bunlar: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanı olmak üzere üç tanedir. Büyükşehir belediyesinin sahip olduğu organları daha iyi anlamak için bu organların tanımları, işleyişleri ve görevleri itibariyle detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

2.6.4.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır (5216 s. Büyükşehir Belediye Kanunu, m. 12). Meclis üyelerinin seçimi 2972 sayılı Kanuna göre yapılır. Büyükşehir belediye meclis üyeleri doğrudan seçmenler tarafından seçilmezler. Büyükşehir belediye meclisi ilçe belediyelerine entegre şekilde oluşur. Seçmenler şehir sınırları içindeki ilçe belediye meclis üyelerini seçer. Seçiliş sırasına

göre, her ilçe belediyesinin ilk beşte birine giren üyeler aynı zamanda büyükşehir belediye meclis üyeliği görevini de üstlenirler (2972 s. K. m. 6). Yedek üyelere aynı usulle hesaplanır. İlçe belediye başkanları kendi belediyesinde yürütme organı, meclis başkanlığı, encümen başkanlığı sıfatlarıyla beraber büyükşehir belediye meclis üyeliği sıfatını taşır. Büyükşehir belediye meclisinin başkanı büyükşehir belediye başkanıdır ve büyükşehir içindeki diğer ilçe belediye başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir (5216 s. BBK m. 12).

Büyükşehir belediye meclisinin başkanı büyükşehir belediye başkanıdır(5216 s. BBK, m. 12). Büyükşehir belediye meclisi beş yıl için oluşturulur. Meclis her ayın ikinci haftası daha önceden belirlenmiş olan yerde toplanır. Meclis kendisinin belirleyeceği zamanda bir ay tatil yapabilir. Daha önceden belirtilmiş olan toplantı yerinin değişmesi durumunda; üyelere haber verilerek belediye sınırları dahilinde meclis başkanının belirlemiş olduğu yerde toplantı yapılır. Toplantının yeri ve zamanı ayrıca belde halkına duyurulur. Daha önce Kasım ayı toplantıları dönem başı toplantısı olarak kabul edilirdi. Ancak 5393 sayılı Belediye Kanunu ile ortadan kaldırılmıştır. Bütçe görüşmelerine rastlayan toplantı süresi en çok 20 gün, diğer toplantı süresi ise en çok beş gündür (5216 s. BBK m. 13).

Mecliste olağan ve olağanüstü olmak üzere iki çeşit toplantı mevcuttur. Olağanüstü toplantının bazı şartları vardır. Her şeyden önce olağanüstü bir durumun olması gerekir. Toplantıya çağırma yetkisi büyükşehir belediye başkanındadır. Olağanüstü toplantı sayısı bir yılda en fazla üç kez yapılır. Olağanüstü toplantıların çağrı ve gündemi en az üç gün önceden belediye meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur. Konu açısından getirilen sınırlamaya göre, meclis yalnızca toplanmaya sebep olan olağanüstü durumu konuşur (Şengül, 2016, s. 138).

Büyükşehir belediye meclis kararlarının kesinleşmesi; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 14. maddesi büyükşehir belediyesi başkanına belediye meclis kararları üzerinde veto yetkisi tanımıştır. Büyükşehir belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü kararı gerekçesini belirtmek şartıyla yedi gün içerisinde tekrar görüşülmek üzere meclise gönderebilir. Meclise gönderilen kararların tekrar kabul edilebilmesi için üye tamsayısının salt çoğunluğu gerekmektedir. Buna bağlı olarak belediye başkanı hem meclisin aldığı kararların yürürlüğe girmesini geciktirmekte hem de

zorlaştırmaktadır (Gözler 2018, s. 281). Belediye başkanının yeniden görüşülmesini istemediği kararlar ile yeniden görüşülmesini istediği ve belediye meclisinin üye tamsayısı salt çoğunluğuyla kabul ettiği kararlar kesinleşir. Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe giremez. Başka bir ifadeyle belediye meclisinin kesinleşen kararlarının yürürlüğe girdiği en erken zaman dilimi mülki idare amirine (vali) ulaştığı andır (Gözler, 2018, s. 218). Kesinleşen belediye meclisi kararları ilgililere tebliğ edilip halka duyurulması gerekir. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içerisinde ilgili araçlarla halka duyurulur.

İlçe belediye meclislerinin bütçe ve imar dışındaki kararları gerekçeli belgeleriyle büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Başkan yedi gün içerisinde gerekçesini de belirterek, hukuka aykırı gördüğü kararın meclis tarafından yeniden görüşülmesini isteyebilir. Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararlarında direnmesi halinde karar kesinleşir. Kesinleşen karar yedi gün içerisinde büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Başkan kesinleşmiş olan karar için yönetsel yargıya başvurabilir. İlçe belediye meclisleri tarafından imarla alakalı alınan kararlar kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu açısından inceleyerek ya olduğu gibi ya da değiştirerek büyükşehir belediye başkanına gönderir(Keleş, 2016: 335).

Büyükşehir belediye meclisinin görev ve yetkileri, büyükşehir sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin büyükşehir belediyesine katılması konusunda 5393 sayılı Belediye Kanununa göre ilgili ilçe belediye meclisinin talebi üzerine katılma kararı alma, büyükşehir belediye sınırları il sınırı olan illerde, il çevre düzeni planını onaylamak, büyükşehir nazım imar planını onaylamak, meclis ihtisas komisyonunda görüşülen işleri karara bağlamak, raporları isteyenlere verilmesine ilişkin maliyet tespit etmek, büyükşehir belediye birimlerinin kurulması, kaldırılması, birleştirilmesine yönelik karar almak, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeleri yatırım ve hizmet arasında bütünlük sağlayacak şekilde aynen veya değiştirerek kabul etmek, yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde; meydan, bulvar, cadde, yol, park, spor ve kültürel tesislerin

büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esasları belirlemek, ilçe belediyelerine ait görevlerden bir veya bir kaçının bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak şartıyla ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyeleri tarafından yapılmasına karar vermek gibi görevleri vardır (5216 s. Büyükşehir Belediye Kanunu. m.28).

2.6.4.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni büyükşehir belediyesinin yürütme ve danışma organı görevini yerine getirir. Büyükşehir belediye encümeni 'büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl için birim amirleri arasından seçtiği beş üyeden oluşur. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder' (5216 s. BBK. m.16).

Büyükşehir belediye encümenin görev ve yetkileri kanunda (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu) belirtilmemiştir. Kanunun 28. maddesi 'belediye kanunun ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre, büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında uygulanır' ibaresine göre büyükşehir encümeninin büyükşehir ölçeğindeki işlerde belediye encümeninin görev ve yetkilerine sahip olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle encümenin başlıca görev ve yetkileri Belediye Kanununun 34. maddesinde sayılan görev ve yetkileridir. Buna göre; imar uygulamaları ve imar para cezaları ile ilgili karar almak, yıkım kararlarını vermek, gecekonduların tasfiyesi ve en az bedelin ödenmesine dair karar almak, hallerde yer tahsisi ve iptalleri ile ilgili karar vermek, dilencilik sureti ile elde edilen paranın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar vermek gibi görev ve yetkilere sahip olduğu söylenebilir.

2.6.4.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

5216 sayılı Kanununun 17. maddesine göre büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesinin başı, tüzel kişiliğinin temsilcisi ve yürütme organıdır. Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde ikamet eden vatandaşlar tarafından beş yıl süreyle seçilirler. Başkanın seçiminde seçim çevresi, büyükşehir belediye

sınırlarından oluşur (2972 s. K. 6360 Kanunda değişik 4.maddesi). Seçim sistemi tek turlu çoğunluk sistemidir (2972 s. K. m. 22). Seçilme yeterliliğine ilişkin şartlar ise diğer normal belediye başkanları gibidir.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri ise; belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye bütçesini hazırlamak ve uygulamak, büyükşehir belediye meclisine ve encümenine başkanlık etmek gibi görevleri bulunmaktadır (5216 s. K. m.18).

5216 sayılı Kanun büyükşehir kapsamındaki ilçe belediye başkanlarının büyükşehir başkan vekili olmasını yasaklamış, aynı kişi üzerinden iki yürütme görevinin birleşmesine izin vermemiştir, yürütme alanında olası görev birlikteliği kanunla yasaklamıştır. Büyükşehir belediye başkanı ve ilçe belediye başkanları için getirilen bir diğer yasak ise; görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev almamaları ve profesyonel spor kulüplerinin başkanlığı yapamamaları ve yönetimde bulunamamalarıdır. Büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay tarafından son verilir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 17. ve 18. maddelerine göre büyükşehir belediye başkanı aynı zamanda diğer belediye başkanlarına kanunda verilen görevlerle yükümlü olup ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyesi arasındaki hizmetlerin yürütülmesinden ve koordinasyonun sağlanmasından sorumludur. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesi organlarının karar uygulayıcısıdır. Büyükşehir belediyesi meclisince alınan kararlar belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı sadece onay mercii değildir. İsteddiği takdirde kararları tekrar görüşülmek üzere geri gönderebilir. Ayrıca büyükşehir belediye başkanı gerektiği takdirde görev veya yetkilerinin bir veya bir kaçını ilçe belediye başkanlarına geçici olmak kaydıyla devredebilir. Ayrıca belediye başkanları bulunduğu şehrin kentsel gelişmesiyle olduğu kadar, ülkenin ekonomik, sosyal-kültürel, yönetsel açıdan geliştirilmesi ve kalkınmasıyla da yakından ilgilidir. Bu amaçların gerçekleşmesi için hem belde halkının hem de merkezi idarenin

yararlandığı çift yönlü bir koordinasyonun sağlanması gerekir (Tarhan, 2013, s. 105 – 106).

Büyükşehir belediye başkanı hususunda yapılan bir diğer düzenleme, belediye başkan vekili belirlenmesiyle ilgili yapılan düzenlemedir. Bu Kanundaki usullere göre belirlenir. Ancak büyükşehir kapsamındaki ilçe belediye başkanları büyükşehir başkan vekili olamaz. 5393 sayılı Belediye Kanununun 40. maddesine göre, belediye başkanının; hastalık, izin veya herhangi bir sebepten ötürü görevi başında olmadığı durumlarda bu süre için, belediye meclis üyeleri arasından birini seçebilir. Böylece belediye başkanları başkan vekili seçmesinde yetkili kılınmıştır. Başkan vekili belediye başkanının tüm yetkilerine sahiptir. Yapılan bu düzenlemeyle büyükşehir belediye başkanı ile ilçe belediye başkanı aynı kişide olması engellenmiştir (Tarhan, 2013, s. 108).

Büyükşehir belediye başkanlığı görevinin sona ermesi 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine göre olur. Büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay tarafından son verilir (5216 s. BBK. m.19).

2.6.5. Büyükşehir Belediyelerinin Mali Yapısı

2.6.5.1. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

Büyükşehir belediyelerinin gelir kaynakları; genel bütçe vergi gelirlerinden büyükşehir belediyelerine aktarılan paydır. Bu pay ilk olarak 1981 tarih ve 2380 sayılı Kanun gereğince verilmiştir. 2 Temmuz 2008 tarih 5779 sayılı Kanunla bu kanun yürürlükten kaldırılmış ve yeni Kanun 2. maddesiyle pay oranlarında değişiklik yapmıştır. 2012 yılında yürürlüğe giren ve günümüzde de uygulanan 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay miktarını % 6'ya çıkarmıştır. Genel bütçe vergi gelirleri toplamı ile % 1.5'lik pay büyükşehir belediyeleri dışında olan belediyelere ayrılır. Geriye kalan % 4.5'lik pay ise büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan ilçe belediyelerine verilmektedir. Ayrıca 6360 sayılı Kanun, İstanbul ve Kocaeli dışında büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyelerinin ve bağlı yönetimlerinin yatırım bütçelerinin en az

onda birinin, on yıl süreyle belediye sınırları içine yeni alınan yerleşim yerlerinin alt hizmetleri için kullanma zorunluluğu getirmiştir.

- Belediye Gelirleri Kanuna göre, büyükşehir belediyesi tarafından toplanacak olan at yarışları da dahil olmak üzere ortak bahislerden elde edilen eğlence vergisinin % 20'i yarışların yapıldığı yerin belediyesi tarafından, %30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ilçe belediyeleri için ayrıldıktan sonra, geriye kalan % 50'i büyükşehir belediyesine verilir.
- Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil alanlar için toplanılacak olan belediye vergi, resim ve harçlar.
- Her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.
- Park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin, ilçe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılacak % 50'sinden sonra kalacak %50'si.
- Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması durumunda, belediye gelirleri kanununda belirtilen oran ve esaslara göre, yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma.
- Kira, faiz ve ceza gelirleri.
- Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.
- Büyükşehir belediyesinin ekonomik girişimlerinin safi hasılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan paylar.
- Taşınır ve taşınmaz mal gelirleri
- Şartlı ve şartsız bağışlar
- Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

Büyükşehir belediyesinin bir diğer gelir kaynağı ise; merkezi yönetim tarafından büyükşehir belediyelerine transfer sistemi ile aktarılan kaynaklardır. Büyükşehir belediye modeli ve aynı Kanun ile ortaya çıkmıştır. Türkiye'de transfer sistemi, merkezi yönetim tarafından, il özel idareleri, belediyeler ve büyükşehir belediyelerine aktarılan kaynaklar olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizde yerel yönetimlerin görev ve hizmetlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için sağlanan öz gelir kaynakları yeterli seviyede değildir. Bu sebeple transferler yerel yönetimler için temel finans kaynağı olarak görülmüştür. Transferlerin ülkemizde

merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki dikey eşitsizliği giderilmesinde önemli bir göreve sahip olduğu söylenebilir (Arıkboğa, 2015, s. 8 – 9).

Büyükşehir belediyelerinin transfer gelirlerine baktığımız zaman; koşula bağlı transfer ve koşulsuz transfer olmak üzere iki kısma ayırabiliriz. Büyükşehir belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, 5779 sayılı Kanununun 2. ve 5. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre Türkiye’de büyükşehir belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden iki şekilde pay verilmiştir. Bunlardan ilki, büyükşehir belediye sınırları içerisindeki genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylardır. Bu paylar Cumhurbaşkanlığı tarafından hesaplanıp, takip eden ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır. Bu nedenle bu paylar büyükşehir belediyesi tarafından maliye payı olarak da adlandırılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin aldıkları ikinci pay ise; büyükşehir belediye sınırları içerisindeki ilçe belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan payların % 30’udur. Bu payın dağılımı İller Bankası tarafından yapılmaktadır. İlçe belediye paylarından alınan bu paylar İller Bankası payı olarak da geçer(Arıkboğa, 2015, s. 13).

2.6.5.2. Büyükşehir Belediyelerinin Giderleri

Büyükşehir belediyeleri kendilerine verilmiş olan hizmetleri yerine getirmek amacıyla bir takım harcamalar yaparlar. Bu hizmetler için yapılan mal ve hizmetlere ilişkin yapılan giderler Büyükşehir Belediye Kanununun 24. maddesinde geçmektedir. Buna göre:

- Belediye hizmet binalarının ve tesislerinin yapım, bakım ve onarımı
- Belediye çalışanlarına ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek vb.
- İlçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapılacak yardımlar ve ortak proje giderleri.
- Altyapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- Kolluk ve yangın söndürme hizmetlerinin yürütülmesi için yapılan giderler.
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı ücretlerin ve öteki gelirlerin izlenmesi ve toplanması için yapılan giderler.

- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortak payları.
- Mezarlıkların kurulması, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
- Faiz ve borçlanmaya ilişkin ödemeler ve sigorta giderleri.
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak yardımlar.
- Dava giderleri.
- Temsil, tören ve ağırlama giderleri.
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.
- Yurt içinde ve yurt dışındaki kamusal, özel ve sivil toplum örgütleriyle yapılan ortak hizmet ve proje giderleri.
- Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlik giderleri.
- Kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleridir.

Büyükşehir belediyelerine yeni kanunla birlikte eski kanuna oranla çok daha fazla görev verilmiştir. Dolayısıyla bu görevleri yerine getirmek için bazı harcamalar yapar. Ancak büyükşehir belediyesinin yeterli gelir kaynaklarına sahip olması kadar bu kaynakların kamu yararını sağlamak amacıyla yerelin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanması ve yapılan bu giderlerin etkin bir şekilde denetlenmesi de önemlidir. Büyükşehir belediyelerinin giderleri, belediyelerin gider kalemleri gibi, cari harcamalar, yatırım harcamaları ve transfer harcamalarından oluşur. Cari harcamalar personel giderleri, yolluklar, hizmet alımları, demirbaş alımları ve diğer alımlar, transfer harcamaları iktisadi, sosyal ve mali transfer ve borç ödemelerinden oluşur (Türkoğlu, 2009, s. 130).

2.6.6. Büyükşehir Belediyelerinde İlçe Belediyelerinin Özerkliği

Bu başlıkta büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki özerklik bağlamında incelenmiştir. Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerinde denetim yetkileri, imar, bütçe, aralarındaki görev yetki ve paylaşımları ve büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkinin hukuki niteliği anlatılmıştır.

Özerklik konusu birinci bölümde ayrıntılı anlatıldığı için burada konu ile bütünlüğü sağlamak amacıyla kısaca bilgi verilmiştir.

Özerklik kavramı, kurumların kendilerine verilen görev ve sorumluluklarını kamu yararı doğrultusunda yerine getirmek için, kendi hizmetlerini düzenleme hakkı olarak tanımlanır. Bu anlamda özerk kuruluşlar, karar alma ve aldıkları kararları uygulama hakkına sahiptirler. Bu bağlamda özerklik, kanunların belirlediği sınırlar çerçevesinde bağımsız hareket etme anlamını taşımaktadır (Tortop, 1991, s. 18- 19). Tarihsel süreç bazında özerklik, yerel yönetimlerce merkezi yönetimden alınmış bir haktır (Alıcı, 2012, s.139). Merkezi yönetim ile arasındaki temel sorun, idarenin bütünlüğü bozulmaksızın yerel özerkliğin sağlanması ve dikey ilişkinin dengelenmesidir. Yerel yönetimlerin serbestçe yönetilmesi yerel özerklik ile alakalı olduğundan devlet ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin de uyumlu olması gerekmektedir (Şengül, 2016, s. 160). Buna göre yerel özerkliğin sağlanabilmesi için; yerel birimin, kanunlara uygun olarak organların halk tarafından seçilmesi, bu organların karar alma yetkisine sahip olması ve yeterli mali kaynaklara sahip olması gerekir (Alıcı, 2012, s. 139).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyesi arasındaki ilişkilere bakıldığında, ilçe belediye meclisleri tarafından imara ve bütçeye yönelik kararlarda büyükşehir belediyesinin bir vesayet makamı gibi davranmasını sağlayan bir düzenlemenin varlığı yerel özerklik ile uyumsuzdur. Ayrıca Ulaşım Koordinasyon Merkezi ve Alt Yapı Koordinasyon Merkezi gibi büyükşehir belediyesi ve merkezi yönetime ait kurumların temsilcileri karşısında, ilçe belediyelerinin sadece kendilerini ilgilendiren konularda katılması ve sonucunda alınan kararın ilçe belediyesi tarafından bağlayıcı olması yerel özerkliğe aykırı bir durumu ifade eder (Alıcı, 2012, s. 140).

Güçlü bir başkan-pasif meclis, güçlü büyükşehir belediyesi güçsüz ve denetim altında bulunan ilçe belediyeleri şeklindeki bir sistemin varlığı dikkate alındığında 'idari' ve 'mali' özerkliğin AYYÖŞ'ün belirlediği sınıra ulaşamadığı, içi doldurulmamış bir söylem olarak mevzuata girdiği söylenebilir. Bu söyleme bakılarak, büyükşehir belediyesinin asıl belediye ilçe belediyelerinin ikinci belediye olarak görülmesi, büyükşehir belediyesinin bir hayli güçlü konumda olması ilçe belediyelerinin idari ve mali kapasitesi ile yetki ve görev alanlarının bir hayli sınırlandırılmış olması, büyükşehir belediyesi sorunları arasında yer almıştır. Ayrıca ilgili mevzuat incelendiğinde büyükşehir belediye sistemi içerisindeki etkinliği

vatandaşa yakın hizmet birimi olan ilçe belediyeleri tarafından yerine getirilmesi gerekir. Ancak ilçe belediyeleri hizmet sunması bakımından gerekli yetki ve kaynağa sahip değildir. Buna bağlı olarak bazı faaliyetlerinde büyükşehir belediyesi denetimi altında görülmektedir (Alicı, 2012, s. 141- 142).

Genel olarak bakıldığında, güçsüz, zayıf, yeterli mali kaynağa sahip olmayan ilçe belediyeleri bazı mevcut faaliyetlerinde büyükşehir belediyesine bağlı hale gelecektir. Böyle bir durumun yaşanması hem yerel özerkliğe aykırı hem de ilçe belediyelerinin ikinci plana itilmesine neden olacaktır. Ayrıca güçlü bir yönetimin varlığından söz edebilmek için koordineli bir çalışmanın varlığına ihtiyaç vardır. Bir tarafta güçlü bir büyükşehir belediyesi diğer tarafta zayıf bir ilçe belediyesinin olması halinde güçlü bir yönetimin varlığından söz edilemez. Bu anlamda zayıf ilçe belediyesin güçlendirilmesi gerekir.

2.6.6.1. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerindeki Denetim Yetkileri

Başarılı bir yönetimin olmazsa olmazlarının başında denetim gelir. Yönetim kavramıyla bütünlük oluşturan, yönetimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Denetim, yönetimin istenilen şekilde yürütülmesine, daha önceden belirlenen hedefleri zamanında ve verimli bir şekilde yapılmasına katkı sağlar. Kurum tarafından yapılan işlerin, belli ilkelere uyum içerisinde olup olmadığını saptar ve yapılan kamu hizmetlerinin hukuk kuralları çerçevesinde yürütülmesini sağlar (Ekici ve Toker, 2005, s. 6). Yerel yönetimler üzerinde denetim önemlidir. Asıl konuya geçmeden önce, konuda sürekli bahsedilecek olan denetim çeşitlerinin tanımlarının açıklanması yerinde olacaktır.

Yönetsel denetim; yönetim kuruluşları tarafından yerel yönetimler üzerinde yapılan denetime yönetsel denetim denilir. Yerel yönetimlerin yetkilerini aşmayı önlemek amacıyla yapılır. Toplumların neredeyse tamamında merkezi yönetim ile yerel yönetimler birbirinden tamamen bağımsız değildir. Dolayısıyla merkezi yönetim ile yerel yönetim ayrılığından ziyade görev, yetki ve iş bölümü paylaşılması sonucu birbirini tamamlar. Yerel yönetimler bağımsız siyasal kuruluşlar değildir. Devlet yapısı içerisinde belli bir özerklikten yararlanan kuruluşlardır. Yönetsel

denetim çeşitleri iç ve dış denetim olmak üzere iki tanedir. İç denetim, ast-üst ilişkilerine bağlı olarak yapılan denetim türüdür. Hiyerarşik yapı içerisinde üst konumda bulunanlar tarafından astlarını denetlemeleri, yapılan eylem ve işlemlerini de kapsar. İç denetim yönetsel bir denetimdir. Yasal bir dayanağa ihtiyaç yoktur. İç denetimde hesapların, faaliyetlerin, iş ve işlemlerin ve buna dayanak olan kararların yerel yönetim birimleri tarafından tespit ve incelemeye tabi tutulmasıdır. Yeni Belediye Kanununa (6360 s. BBK.) göre, belediyelerde iç denetim, belediye başkanı veya görevlendireceği iç denetçiler tarafından yapılır. Buna göre denetimin amacı; faaliyet ve işlemlerinde hataların önlenmesi, daha önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek ve elde edilen sonuçları rapor haline getirip ilgililere duyurmaktır(Ekici ve Toker, 2005, s. 7).

Dış denetim ise; yönetim biriminin kendi tüzel kişiliği dışındaki makamlar tarafından denetlenmesidir. Bu denetim; idari vesayet, ikili görev yoluyla denetim, mali yardımlar yoluyla denetim ve düzenleme ve talimat verme yoluyla denetim şeklinde uygulanır (Ekici ve Toker, 2005, s. 8). İdari vesayet, genel anlamda merkezi yönetimin yerel yönetimin kararlarını ve faaliyetlerini denetleme yetkisidir. İdari vesayet, kamu düzenini, yurt bütünlüğünü sağlamak için kamu yararı amacıyla yasaların verdiği yetkiye dayanarak, merkezi yönetim örgütünün yerinden yönetim ve kamu hizmeti yönetimi tüzel kişilerinin; organları, işlemleri ve parasal kaynakları üzerindeki denetimidir (Yaylı, 2008, s. 3).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 27. maddesi; “büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanacağı” hüküm altına alınmıştır. İlçe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili herhangi bir sorun çıkması halinde büyükşehir belediye meclisine yönlendirici ve düzenleyici karar alma yetkisinin verileceği yine bu maddede geçmektedir. Buna göre büyükşehir belediyesinin ilçe belediyeleri arasında mevzuatta belirtilen konularda koordinasyonu sağlamak adına ilçe belediyeleri üzerinde kendine özgü bir denetim yetkisine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Böyle bir denetim yetkisine sahip olması; büyükşehir belediyeleriyle ilçe belediyelerinin eşit statüde olmadığını gösterir. Başka bir

ifadeyle ilçe belediyelerinin üzerinde merkezi idarenin ‘idari vesayet’ yetkisinin yanı sıra ilçe belediyelerine göre daha ‘merkez’ konumda olan büyükşehir belediyelerine ilçe belediyeleri üzerinde kullanılmak üzere bir çeşit idari vesayet yetkisi verilmiş bulunmaktadır (Alıcı, 2012, s. 40). Büyükşehir belediyeleri kendilerini ilçe belediyelerinin hamisi olarak görmektedir. Kamu yönetiminde sıkça karşılaşılan, iş birliğini dışlayan, merkezîyetçi, yetki ve kaynak paylaşımı konusunda isteksiz zihniyet büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyelerine karşı daha da baskıcı olmalarına neden olmuştur. Büyükşehir belediyeleri tarafından ilçe belediyeleri alt birim olarak görülmekte ve bu kurumların ayrı bir kurum kimliğine sahip oldukları unutulmaktadır. 5216 sayılı Kanunda geçtiği üzere, ilçe belediyeleri üzerinde denetimi değil koordinasyonu sağlar (Karasu, 2013, s. 493).

İdari vesayet ve dış idari denetim kavramları dışında bu denetim yetkisinin idari vesayet denetimine benzediği yönünde ortak görüşler mevcuttur. Kimi akademisyen; idari vesayet kavramının kamu tüzel kişilerinin denetlenmesinde kullanılan yerleşik bir kavram olması sebebiyle bu denetim ilişkisinin idari vesayet olarak adlandırılmasında bir sakınca görmezken; kimi de yine aynı şekilde büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında bu denetim ilişkisini ‘vesayet benzeri’ bir denetime benzetmektedir. Bir başkası da yine aynı şekilde söz konusu denetim yetkilerini belediyelerin ayrı tüzel kişiliklere sahip olması nedeniyle idari vesayete benzetmektedir. Görüldüğü gibi bir çok akademisyen söz konusu denetim yetkisini idari vesayete benzetmektedir. Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde belirli bir konuda sahip oldukları denetim yetkisinin tam olarak idari vesayet denetimi olmadığı, nev’i şahsına münhasır bir denetim olduğu söylenebilir (Alıcı, 2012, s. 47-48).

2.6.6.2. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar Denetimi

Büyükşehir belediyesinin 3030 sayılı Kanunda düzenlenen (6.madde) ilçe belediyelerinin, büyükşehir belediyesi tarafından hazırlanan nazım imar planına uygun olarak yapmak zorunda oldukları uygulama imar planını ve plan değişikliklerini aynen veya değiştirerek onaylama ve uygulamasını denetleme yetkisi 5216 sayılı Kanunda yer almaktadır.

5216 sayılı Kanun kapsamında vesayet yetkilerinden en önemlilerinden birisi de büyükşehir belediyelerinin imar denetim yetkisidir. 11. maddeye göre; büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Bu yetki, ilgili belediyeden her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi ve bunları incelemeyi içerir. İstenilmiş olan bu belgeler ve bilgiler en geç iki hafta içerisinde büyükşehir belediyesine verilmek zorundadır. İmar uygulamaları denetim aşamasında iken, büyükşehir belediyeleri kamu kurum ve kuruluşlarından ve üniversitelerden yararlanabilirler. Denetimler sonucunda belirlenen eksiklikler ve aykırılıkların giderilmesi için üç ay süre verilir. Bu süre bazında gerekenin yapılmaması halinde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir. İzinsiz veya izin belgesine aykırı olarak yapılmış olan yapılar, gerekli düzenlemeyi yapmak üzere belediyeye bildirilir. İmara aykırı uygulama üç ay içerisinde düzeltilmediği takdirde büyükşehir belediyesi, 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42. maddeleri uyarınca kendilerine verilen yetkileri kullanırlar. Bu yetkiler; süre vererek düzeltme, inşaatı durdurma, yıkmaya veya cezalandırmaya ilişkin yetkililerdir.

1996 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun Tasarısında büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imarla ilgili yaşanan ilişkilerde uygulamada sorunlara neden olan, imara aykırı işlemlerin giderilmesini zorlaştıran ve imar bütünlüğünü zedeleyen durumu şöyle açıklar: “Büyükşehir belediyelerinin, ilçe belediyelerinin imar uygulamalarının mevzuata uygunluğunu denetleme, kontrol etme bu işlemlere ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi isteme, usulsüz işlemler dolayısıyla ilgililer hakkında kanuni takibatta bulunma yetkileri bulunmasına rağmen denetim sırasında tespit edilen usulsüzlüklerin giderilmesi, imar mevzuatına aykırı iş ve işlemleri ortadan kalkması, geri alınması ve değiştirilmesini isteme yetkisi bulunmamaktadır”. Dolayısıyla 5216 sayılı Kanuna getirilen düzenlemelerde ilçe belediyelerinin imar ile ilgili kararları ve uygulamaları üzerinde hiyerarşik bir ilişki olarak nitelendirilebilecek düzeyde denetim yetkisi ile büyükşehir belediyelerinin mutlak belirleyiciliğinin imarla ilgili sorunları çözebileceği düşünülmekteydi (Erençin, 2005, s. 127). Ayrıca büyükşehir belediyelerinin kendi yetki alanlarında bulunan nazım imar planlarına, ilçe belediyelerini dahil etmeden ait ölçekli planlar yapması ve bunların hukuki süreçlerin devreye girmesi gibi olumsuz durumlar kentlerin gelişim

süreçleri üzerinde olumsuz etkiler yaşanmasına neden olmaktadır (Yemen, 2017, s. 151).

Büyükşehir belediyelerine verilmiş olan bu imar denetim yetkisi, birimler arasında koordinasyonu sağlamak ve yönetimde birliği sağlamaktan ziyade, bir hiyerarşik denetim niteliğindedir. Büyükşehir belediyelerine ilçe belediyeleri üzerinde, üstelik kentin geleceğini doğrudan etkileyen bir konuda çok ciddi bir vesayet yetkisi verilmiştir. Bu yetki yerel özerkliği zedeleyici niteliktedir(Karasu, 2013, s. 489).

İmar konusunda ilçe belediyelerini ikinci plana atan bu uygulama; yerine geri gönderme ve nitelikli çoğunlukla tekrar kabul mekanizmalarının da sisteme dahil edilmesi, ilçe belediyesinin imar planına ilişkin düzeltme işleminin yetkide ve usulde paralellik ilkesi gereği yine ilçe belediyeleri tarafından yerine getirilmesi önemlidir. Bu yönde bir uygulama özerklik söylemine de uygun olacaktır (Alıcı, 2013, s. 138).

5216 sayılı Kanunda 3030 sayılı Kanunun Altyapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerini düzenleyen hükümlerde ilçe belediye başkanlarının yalnızca kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde bu merkezlere üye olarak katılabileceği öngörülmüştür. Başka bir ifadeyle ilçe belediyeleri şehrin alt yapı ve ulaşım ile ilgili kararlarında yalnızca kendi belediyeleri ile ilgisi oranında söz sahibi olabilecektir. Bu durumun ciddi ölçüde bir katılım eksikliğine sebep olacağı unutulmamalıdır (Erençin, 2005, s. 128).

2.6.6.3. Büyükşehir Belediyelerinin İlçe Belediyeleri Üzerinde Bütçe Denetimi

5216 sayılı Kanunun 25. maddesine göre; büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisi tarafından yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak şekilde aynen veya değiştirilerek kabul edilir. Büyükşehir ilçe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe halinde basılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken; bütçe metnindeki yasa, tüzük ve yönetmeliklere aykırı maddeleri çıkarabilir, değiştirebilir, belediyelerin toplamaya yetkili olmadığı gelirleri çıkarabilir; yasal sınırlar üzerinde ya da altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlara çekebilir, kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekli olup da konulmamış ödeneği ekleyebilir, ortak yatırım izlencesine alınan yatırımlar için gerekli ödeneği ekleyebilir. Büyükşehir belediye meclisi tarafından ilçe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı 10 gün içinde Danıştay'a itiraz edilebilir. Bu tür itirazlar ise; Danıştay tarafından 30 gün içerisinde karara bağlanır.

5216 sayılı Kanunda, büyükşehir belediyesinin gelirlerini düzenleyen 23. maddesine göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden ilçe belediyelerine verilen paylardan Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek orandaki kısmının büyükşehir belediyesi için ayrılacağı öngörülmüştür. Ayrıca aynı madde de büyükşehir belediyesi tarafından tahsil edilen ve müşterek bahislerden gelen eğlence vergisinin % 50'nin büyükşehir belediyesine %20'sinin müşterek bahse konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine % 30'unda diğer ilçe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılacağı belirtilmiştir. Yine benzeri bir yaklaşım, otoparkların işletmesinde elde edilen gelirin % 50'si büyükşehir belediyesine, geriye kalan % 50'si ise nüfuslarına göre ilçe belediyeleri arasında paylaşılır.

2.6.6.4. Büyükşehir Belediyeleri ile İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetki Paylaşımı

Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında; görev ve yetki arasında belirsizlik, metropoliten olarak görülen kentsel alanlarda iki kademeli bir yönetim biçimi oluşturulmasında ortaya çıkabilecek sorunların başında yer alır. Özellikle büyükşehir belediyelerinin yetkilerinin geniş tutulması ve ilçe belediyeler üzerinde büyükşehir belediyesinin 'dış idari denetim' ya da 'iç idari vesayet' olarak adlandırılacak şekilde yetkilere sahip olması konunun önemini daha da arttırmaktadır (Erençin, 2005, s. 124).

Ne 3030 sayılı Kanun ne de 5216 sayılı Kanunda görev bölüşümü sorunu net bir şekilde çözüme kavuşturulmamıştır. Her iki kanunda da öncelikle büyükşehir belediyelerine ait görev ve yetkiler sıralanmış olup, bu liste dışında kalan görevlerin ilçe belediyelerine ait olduğu hükmü yer almıştır. Diğer taraftan da 5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediyelerine verilen görevler, 5393 sayılı Kanunla ilçe belediyelerine verilen görevlerle örtüşmektedir (Karasu, 2013, s. 494). Yapılan bu düzenlemeye rağmen iki tüzel kişilik arasındaki sorunları çözümünde yeterli olmamıştır (Alıcı ve Kızıboğa, 2017, s. 259). Bu anlamda bu iki tüzel kişilik arasındaki sorunların çözümü adına mevzutta görev ve yetkilerin açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

Büyükşehir sınırları içinde belediyeler arasında görev ve yetki paylaşımını düzenleyen 7. maddeye göre, büyükşehir belediyesinin stratejik planı, yıllık hedefleri, yatırım programını ve bütçeyi hazırlarken ilçe belediyelerinin görüşlerinin alınacağı öngörülmüştür. Bununla birlikte büyükşehir belediyelerine 5216 sayılı Kanun ile verilmiş olan görevlerinde bir kısmını, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve büyükşehir belediye başkanının uygun görmesi üzerine ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredecek veya onlarla birlikte yapacaktır (Erençin, 2005, s. 121).

5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan belediyeler arasında uyumu ve eş güdümü sağlamakta görevli kılınmış. Büyükşehir belediyesinin kendisine verilmiş görevleri, mali ve teknik imkanları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanları dikkate alarak, diğer belediyeler arasında yürütmek zorunda olduğu öngörülmüştür. Aynı düzenlemede, büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yürütülmesi sırasında ortaya çıkacak ihtilafların büyükşehir belediye encümeninin yönlendirici ve düzenleyici kararıyla giderilmeye çalışılacağı belirtilmiştir. 3030 sayılı Kanunda büyükşehir belediye meclisinin bu tip kararların ilgili belediyeleri bağlayıcı olduğu öngörülmüştür.

2.6.6.5. Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişkilerin Niteliği

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkilerin hukuki niteliği bakımından farklı yorumlar yapılmıştır. Kanun çerçevesinde bir kamu tüzel

kişiliği başka bir kamu tüzel kişiliği üzerinde daha baskın durumdadır. Büyükşehir belediyesi, ilçe belediyelerinin kararlarını onaylamakta veya uygulamayı denetlemektedir. Bu iki düzey arasındaki ilişkilerini hukuki niteliklerini açıklamada kimi hukukçular mahalli düzeyde vesayet tabiri kullanırken kimi hukukçular ise dış idari denetim olarak tanımlanmıştır (Şengül, 2016, s. 145).

Büyükşehir modelinde iki düzey arasındaki faaliyetleri, uyumu sağlama görevi büyükşehir belediyelerine bırakılmıştır. Planlama ve imar konularında görüldüğü üzere bu model büyükşehir belediyelerini esas alınmıştır. Metropolitan alanlarda hizmetin bölünmezliğini sağlama, hizmet maliyetlerini düşürme, hizmetler arasında bütünlük sağlama gibi konularda olası problem ve anlaşmazlıkların çözümünde kanun belirgin bir şekilde büyükşehir belediyelerini yetkili kılmıştır. Buna göre büyükşehir belediye meclisi ilçe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesinde ilgili ortaya çıkan sorunların çözümünde yetkilidir. Kanun çok geniş görev ve yetkileri büyükşehir belediyesine bırakırken büyükşehir belediyesinin uygun gördüğü kararları ilçe belediyelerine aktarabilmekte veya birlikte yapabilmektedir. Bu konuda ilçe belediyelerinin istekleri dikkate alınmamış olup büyükşehir belediye meclisinin vereceği karar yeterli görülmüştür (Şengül, 2016, s. 145).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkiler 5216 sayılı Kanununun 11., 7. ve 27. maddelerinde düzenlenmiştir. 5216 sayılı Kanununun 11. maddesi büyükşehir belediyesini ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemekte yetkilendirmektedir. Denetim yetkisi konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenilen belgeler en geç 15 gün içerisinde verilir. Yine 7.madde büyükşehir belediyelerinin içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları imar planını, bunda yapılacak değişikliği, parselizasyon planlarını ve imar planlarını aynen veya değiştirerek onaylamak, uygulamasını denetlemek ve bu planın uygulamaya girdiği tarih itibarıyla 1 yıl içinde yapılmaması durumunda bu planları yapmak veya yaptırmak görevi büyükşehir belediyesine verilmiştir. Görüldüğü üzere imarla ilgili tek yetkilinin büyükşehir belediyeleri olduğu açıktır (Özçelik, 2014, s. 1137).

5216 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesinin kendisine verilen görevleri büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmesini öngörmektedir. Büyükşehir belediyelerinin bu konuda dikkate alacağı bir takım ölçütler vardır. Bunlar, mali, teknik imkanlar, nüfus ve hizmet alanlarıdır. İlçe belediyelerinin görevlerini büyükşehir belediyesinin üstlenmesi veya her iki düzeyin ortaklaşa yapması mümkündür. Bunun için ilçe belediyesi hizmet bedelini karşılamalı, hizmetin görülmesi konusunda büyükşehir belediyesinden talepte bulunmalıdır. Bu hizmetlerin görülüp görülmeyeceği hususundaki karar büyükşehir belediye meclis tarafından belirlenir (Şengül, 2016, s. 145 – 146).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkinin önemli bir boyutunu siyaset oluşturur. Başka bir ifadeyle siyasi ilişkiler, belediye yönetiminin amaçlarını, hedeflerini ve sahip olduğu temel öğeleri yansıtır. Bu sebeple tekrar seçilme kaygısı ve oy alınan kesime pozitif görünebilme açısından belediye ve belediye arası ilişkilerde siyaset önemlidir. Bu süreç bazında politikaların saptanması ve hizmetlerin büyükşehir belediyelerinden ilçe belediyelerine sunulmasında siyasi ilişkilerin etkisinin olduğu ve farklı siyasi parti belediyeleri ile bu nedenle dönem dönem sorunlar yaşanmaktadır. Bunun yanında aynı partiden olan ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasında böyle sorunlar yaşanmamaktadır. Buna göre büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında sorunların önemli bir bölümü farklı siyasi partiden olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerinde, özellikle farklı siyasi partiler üzerinde bir vesayet makamı gibi donatılan yetkilere sahip olması iki tüzel kişilik arasında zaman zaman ciddi sorunların yaşanmasına sebebiyet vermektedir (Alıcı, 2012, s. 77).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde büyükşehir ilçe belediyelerinin özerkliği Şanlıurfa ilçe belediyeleri ölçeğinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda öncelikle Şanlıurfa'daki ilçe belediye meclis üyelerinin ilçelere göre dağılımı hakkında bilgi verilmekte, alan araştırması için hazırlanmış anket tekniği ile elde edilen bulgular ilçe belediyelerinin özerkliği açısından incelenmekte ve ilçe belediyelerinin büyükşehir belediyesi ile özerkliğine ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ/YÖNTEMİ

Çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci ve ikinci bölümde çalışmanın teori kısmı yer almaktadır. Bu bölümler literatür taranmasına dayanan kaynak derleme yönteminden yararlanılarak oluşturulmuş ve elde edilen bilgiler teorik çerçevede değerlendirilerek tartışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan alan çalışmasında araştırma yöntemlerinden biri olan “nicel araştırma” tekniğinden yararlanılmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler ve değerlendirmeler ışığında hazırlanan anket uygulanmıştır.

Çalışmanın kapsamında yer alan Şanlıurfa ilçeleri Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Eyyubiye, Halfeti, Haliliye, Harran, Hilvan, Karaköprü, Siverek, Suruç ve Viranşehir'de anket uygulaması yapılmıştır. Büyükşehir belediye meclis üyelerine ve ilçe belediye meclis üyelerine 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan Şanlıurfa büyükşehir belediyesi ve ilçe belediye meclis üyelerine özerklik bağlamında büyükşehir ve ilçe belediyeleri ilişkilerini tespiti yönelik sorular sorularak bu konuya üyelerin bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma amacına uygun olarak hazırlanan soruların, araştırmacı tarafından ilgililere dağıtılarak doldurulması şeklinde çalışma gerçekleşmiştir. Şanlıurfa büyükşehir belediye meclis üyeleri ile ilçe belediye meclis üyelerinin bulunduğu 13 ilçede anketler ilgili kişiler tarafından doldurularak anket işlemi sona ermiştir. Anket

işleminin sona ermesinin ardından anketler Statistical Package for Social Sciences ortamında veriler girilerek, soruların niteliğine göre çeşitli analizler yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN ve ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın ana evrenini Şanlıurfa ili ve Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Eyyubiye, Halfeti, Haliliye, Harran, Hilvan, Karaköprü, Siverek, Suruç ve Viranşehir olmak üzere 13 ilçesi oluşturmaktadır. Çalışmada üzerinde durulan önemli bir konu tüm ilçe belediyelerini kapsayan bir çalışma olması ve ilde farklı siyasi partilere mensup ilçe belediyelerinin bulunmasıdır. 6360 sayılı Kanunla büyükşehir statüsüne kavuşan Şanlıurfa ili, yaşanan bu değişimler neticesinde il dahilinde yeni 3 ilçe ile 13 ilçe belediyesine kavuşmuştur. Çalışmanın amacı 6360 sayılı Kanun çerçevesinde Şanlıurfa büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkileri özerklik açısından araştırmaktır.

Evren olarak 13 ilçede, büyükşehir belediye meclisi üyeleri ile ilçe belediye meclis üyeleri seçilmiştir. Evren olarak seçilen büyükşehir belediye meclis üyesi ve ilçe belediye meclis üyesi sayılarının toplamı 82'si büyükşehir belediye meclisi ve 256'sı da ilçe belediye meclis üyesi olmak üzere toplam 338 kişidir.

Öte yandan, örneklem büyüklüğünü belirlemek için; hedef kitledeki birey sayısı bilindiği için aşağıdaki formül uygulanarak örneklem saptanmıştır (Avşar, 2019, s.100):

$$n = N \cdot t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q$$

Formülde;

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeşiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

Veriler yerine yazıldığında;

İlçe belediye meclis üyeleri için

$$n = (268)(1.96)^2(0.50*0.50)/(0.05)^2(268-1)+(1.96)^2(0.50*0.50)= 185\text{kişi}$$

büyükşehir belediye meclis üyeleri için

$$n = (4688)(1.96)^2(0.50*0.50)/(0.05)^2(4688-1)+(1.96)^2(0.50*0.50)= 31\text{ kişi}$$

Bu hesaplama 0.05 örneklem hata oranında ve %95 güven seviyesinde hesaplanmıştır.

Yönteme göre, 13 ilçede ilçe belediye meclis üyesi için 185 kişi yeterli olmaktadır.

Örneklem olarak 338 kişiden 216 kişiye ulaşılmış yani bilimsel açıdan sayısal olarak ulaşılmaması hedeflenen kitleye ulaşılmış ve bu kitle anketleri cevaplamıştır.

Anket formları incelendiğinde 216 formun tam olarak geri döndüğü görülmüştür. Geri dönüşümü yeterli düzeyde olduğu için anketler değerlendirilmeye alınmış ve SPSS ortamında veriler girilerek, çeşitli analizler yapılmış ve sonuçları yorumlanmıştır.

3.3.BİLGİ TOPLAMA ARAÇLARI, ÖLÇME ARACININ HAZIRLANMASI ve GELİŞTİRİLMESİ

Çalışmada alan araştırması yapılan bu bölümde bilgi toplama aracı olarak “anket” yöntemi kullanılmıştır. Ankette çalışmanın amacının test edilmesi için ilgili sorular yer almaktadır. İlk olarak yerinden yönetim ve özerklik konuları ardından belediye yönetimi ve büyükşehir belediye yönetimi ve son olarak da ilçe belediyelerinin özerkliği detaylı bir şekilde incelenerek, kaynak taraması yapılarak teorik ve uygulamaya yönelik araştırmalar bitirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda sorular hazırlanmıştır. Anket sorularının, çalışmanın amacına uygun olmasının yanında, çalışma kapsamınca incelenen diğer bölümlere de uygun olarak hazırlanmasına ayrıca dikkat edilmiştir. Hazırlanan anket için konu ile ilgili uzman görüşlerine başvurulmuş, sahaya inilmeden önce anketle ilgili kişilerden bir kısmına uygulanarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.4. ÖLÇME ARACININ UYGULANMASI ve VERİLERİN TOPLANMASI

Anket hazırlama süreci üç aylık zaman sürecinde tamamlanmıştır. Bu sürecin ardından 2019 Ocak ve Şubat aylarında daha önceden belirlenmiş olan kişi sayısına araştırma örnekleminde yer alan anketler uygulanmıştır. Örneklem alanının 185 kişiden oluştuğu verilerin 185 artı 31 kişide fazladan yapılmıştır. 216 kişiden tam olarak toplanmıştır. Örneklem alanında Şanlıurfa ilinin tüm ilçeleri dahil edilmiştir. Ancak 2016 yılında Türkiye'nin bazı il ve ilçelerine kayyum belediye başkanı atanmış ve kayyum atanan yerlerde Şanlıurfa'nın bazı ilçeleri de yer almaktadır. Şanlıurfa'da kayyum atanan ilçeler: Suruç, Bozova, Halfeti ve Viranşehir'dir. Dolayısıyla bu ilçelerin özel durumundan dolayı bu ilçelerde anket uygulaması belediye meclisi üyesi sıfatı ile çalışan belediyenin kendi personeli ile yapılmıştır. Bu çalışma 2019 Ocak ve Şubat ayında yapılmıştır.

Toplamda 216 anket ile analizlere ve elde edilen bulguların yorumlanmasına başlanmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZ TEKNİĞİ

Uygulanan anketlerdeki verilerin analizinin bilgisayara aktarılması için anketler tek tek gözden geçirilmiş ve anketlere veri kodlama işlemi yapılmıştır. Veriler SPSS (25..0) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar tablolar halinde "bulgular" bölümünde sunulmuştur.

Araştırmada soruların analizinde çeşitli testler kullanılmıştır. Bu testleri şu şekilde ifade etmek mümkündür: Öncelikli olarak her ilçeye uygulanacak anket sayısı belirlenirken tabakalı örnekleme metodu kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme metodu, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılmakta olup, ana kütleliyi oluşturan birimlerin incelenecek özellikleri bakımından farklılık göstermesi durumunda benzer özelliklere sahip birimlerin "tabaka" adı verilen alt gruplarda toplandığı ve örneklemin, her tabakadan ayrı ayrı basit rassal örnekleme yöntemi ile seçilen örneklemlerin birleştirilmesiyle oluşturulduğu bir örnekleme yöntemidir. Her tabaka için birbirinden bağımsız tahminlerin yapılması gerektiğinde tabakalı örnekleme başvurulur.

Çalışma kapsamında ilçe belediye meclis üyeleri için iki ayrı örneklem tespit edilmiştir. Sonuç olarak her ilçe için iki ayrı örneklem belirlenmiştir. Sonrasında ilk

olarak frekans analizi yapılmış ve sorulara verilen cevaplar yüzdeler olarak tablo şeklinde çalışmada sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Yine çalışmada ki kare analizi yapılmıştır. Ki kare analizi iki faktör arasında istatistikî olarak bir ilişkinin var olup olmadığının tespiti için yapılan bir analizdir. Çalışma kapsamında bağımsız ki kare analizinin uygulanma sebebi ise değişkenlerin kategorik (veri tipi sayısal olmayan) olmasıdır.

Ki Kare analizinde (p) yani sig. değerine bakılmıştır. Şayet p değeri 0,05 den küçükse anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir. Ki Kare analizinde ise istatistikî açıdan ilişkinin var olup olmadığı açıklanmıştır. Anlamlı farklılık bulunanlar tablolar halinde bulgular kısmında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Yine anlamlı farklılık bulunamayanların da bu durumu belirtilmiş, analizlerin tablosuna yer verilmiş ve bu durum yorumlanmıştır.

3.6. BULGULAR: BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN İLÇE, SİYASİ PARTİ ve GÖREV DURUMU ile ÖZERKLİĞİ NASIL YORUMLADIKLARINA GÖRE Kİ KARE ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler SPSS for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar(sayı, yüzde) kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek için ki kare analizi uygulanmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımları

		N	%
Cinsiyet	Kadın	20	9,3
	Erkek	196	90,7
Hangi belediye meclisi üyesisiniz	Akçakale	25	11,6
	Birecik	14	6,5
	Bozova	12	5,6
	Ceylanpınar	22	10,2
	Eyyübiye	22	10,2
	Halfeti	9	4,2
	Haliliye	21	9,7
	Harran	14	6,5
	Hilvan	9	4,2
	Karaköprü	19	8,8
	Siverek	14	6,5
	Suruç	17	7,9
	Viranşehir	18	8,3

Mensubu olduğunuz siyasal parti	AK Parti	178	82,4
	CHP	0	0,0
	MHP	6	2,8
	HDP	29	13,4
	Saadet Partisi	0	0,0
	Diğer	3	1,4
Yaşınız	18-25	4	1,9
	25-30	26	12,0
	31-36	25	11,6
	37-42	37	17,1
	43-48	41	19,0
	49-54	33	15,3
	54 ve üstü	50	23,1
Medeni Haliniz	Evli	196	90,7
	Bekar	20	9,3
Göreviniz	Belediye Başkanı	1	0,5
	Belediye Meclis Üyesi	215	99,5
Eğitim Durumunuz	İlköğretim	56	25,9
	Lise ve dengi	68	31,5
	Ön Lisans	19	8,8
	Lisans	64	29,6
	Lisansüstü	9	4,2
Mesleğiniz	Esnaf	30	13,9
	Çiftçi	50	23,1
	İşçi	9	4,2
	Serbest meslek	40	18,5
	Emekli	16	7,4
	Yönetici	22	10,2
	Memur	24	11,1
	Diğer	25	11,6
	Toplam	216	100,0

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %9,3'ünün kadın, %90,7'sinin erkek olduğu görülmektedir. Ankete katılan toplam kişi sayısı açısından bakıldığında 216 kişiden 20'sinin kadın olduğu görülmektedir. İl genelinde nüfusun yarıya yakınının kadın nüfusundan oluştuğu Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden elde edilmiştir. Keza belediye meclisi üyelerinin büyük bir çoğunluğunun erkek nüfusunun oluşturduğu, kadın nüfusunun yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle erkek egemen bir meclis yapısı olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların hangi belediye meclisi üyesi olduğuna göre dağılımları incelendiğinde %11,6'sının Akçakale, %6,5'inin Birecik, %5,6'sının Bozova, %10,2'sinin Ceylanpınar, %10,2'sinin Eyyübiye, %4,2'sinin Halfeti,

%9,7'sinin Haliliye, %6,5'inin Harran, %4,2'sinin Hilvan, %8,8'inin Karaköprü, %6,5'inin Siverek, %7,9'unun Suruç, %8,3'ünün Viranşehir olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların mensubu olduğu siyasal partiye göre dağılımları incelendiğinde %82,4'ünün Adalet ve Kalkınma Partisi, %0,0'ının Cumhuriyet Halk Partisi, %2,8'inin Milliyetçi Hareket Partisi, %13,4'ünün Halkların Demokratik Partisi, %0,0'ının Saadet Partisi ve %1,4'ünün diğer siyasal partilere mensup olduğu tespit edilmiştir. Mensubu olunan siyasi partiye göre dağılımlarına bakıldığında il genelinin büyük bir çoğunluğunun AK Partiden olduğu görülmektedir. Ayrıca yine mensubu olunan siyasi partiye göre dağılımlarına bakıldığında il genelinde CHP'li üyelerin olmadığı, HDP dışında diğer siyasal partilerin de katılımlarının çok az olduğu tespit edilmiştir. Nitekim il genelinde AK partiden sonra HDP'li üyelerin diğer partilere oranla belli bir çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde %1,9'unun 18-25 yaş aralığında, %12,0'nin 25-30 yaş aralığında, %11,6'sının 31-36 yaş aralığında, %17,1'inin 37-42 yaş aralığında, %19,0'nin 43-48 yaş aralığında, %15,3'ünün 49-54 yaş aralığında, %23,1'inin 54 yaş ve üstünde olduğu görülmüştür. Buna göre ankete katılan ilçe belediye meclis üyelerinin 40 ile 50 yaş arasında yoğunluk kazandığı söylenebilir.

Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları incelendiğinde %90,7'sinin evli, %9,3'ünün bekâr olduğu tespit edilmiştir. Yine katılımcıların görevine göre dağılımlarına bakıldığında %0,5'inin belediye başkanı, %99,5'inin belediye meclis üyesi olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde %25,9'unun ilköğretim, %31,5'inin lise ve dengi, %8,8'inin önlisans, %29,6'sının lisans, %4,2'sinin ise lisansüstü olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılanlar eğitim durumlarına göre incelendiğinde, ankete katılan ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun lise ve dengi okullardan mezun olduğu görülmektedir. Ayrıca ilköğretim mezunlarının oranlarına bakıldığında % 25,9 olduğu görülmektedir. Bu oran azımsanmayacak niteliktedir. Buna göre lise ve dengi okullar kadar olmasa da ilköğretim mezunlarının da oldukça fazla olduğu söylenebilir. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde %13,9'unun esnaf, %23,1'inin çiftçi, %4,2'sinin işçi, %18,5'inin serbest meslek, %7,4'ünün emekli,

%10,2'sinin yönetici, %11,1 memur, %11,6'sının ise diğer meslek grubunda olduğu tespit edilmiştir. Genel anlamda bakıldığı zaman ankete katılanların çeşitli meslek gruplarından olduğu söylenebilmektedir. Özellikle esnaf, çiftçi ve serbest meslek gruplarının yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo: 2: Katılımcıların İfadelerine Verdiği Cevaplara Göre Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.	25	11,6	34	15,7	24	11,1	97	44,9	36	16,7
Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır.	19	8,8	51	23,6	42	19,4	69	31,9	35	16,2
Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.	26	12,0	49	22,7	57	26,4	48	22,2	36	16,7
Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.	45	20,8	61	28,2	40	18,5	55	25,5	15	6,9
İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.	32	14,8	62	28,7	43	19,9	62	28,7	17	7,9

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.	29	13,4	54	25,0	47	21,8	52	24,1	34	15,7
Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.	20	9,3	40	18,5	45	20,8	80	37,0	31	14,4
Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.	17	7,9	42	19,4	39	18,1	87	40,3	31	14,4
Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.	41	19,0	34	15,7	61	28,2	58	26,9	22	10,2
İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.	30	13,9	35	16,2	43	19,9	81	37,5	27	12,5
Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.	27	12,5	32	14,8	44	20,4	89	41,2	24	11,1
Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.	23	10,6	57	26,4	48	22,2	52	24,1	36	16,7
Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.	28	13,0	51	23,6	54	25,0	51	23,6	32	14,8

Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.	22	10,2	41	19,0	45	20,8	71	32,9	37	17,1
Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.	32	14,8	34	15,7	37	17,1	88	40,7	25	11,6
Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.	33	15,3	34	15,7	32	14,8	92	42,6	25	11,6
Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.	29	13,4	50	23,1	45	20,8	71	32,9	21	9,7
Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.	14	6,5	28	13,0	53	24,5	87	40,3	34	15,7
Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.	23	10,6	42	19,4	84	38,9	52	24,1	15	6,9
İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.	27	12,5	28	13,0	46	21,3	86	39,8	29	13,4
İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.	29	13,4	40	18,5	63	29,2	67	31,0	17	7,9

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.	30	13,9	39	18,1	56	25,9	66	30,6	25	11,6
İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.	36	16,7	43	19,9	52	24,1	60	27,8	25	11,6
Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.	32	14,8	38	17,6	28	13,0	94	43,5	24	11,1
Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.	36	16,7	63	29,2	45	20,8	52	24,1	20	9,3

Yukarıdaki Tablo 3.2.'de Şanlıurfa ilçe belediye meclis üyelerinin 25 farklı ifadeye katılım düzeyleri araştırılmış ve 25 soruya verilmiş olan cevaplara yüzdelerle analizi uygulanmıştır. Yine yukarıdaki tabloya göre,

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 11,6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si katılmıyorum, % 11,1’i kararsızım demeleri hem kendi ilçelerinin lehine olan işlerde ilçesi için çalışan üyeler olduğunu hem de ilçeleri dışında illerine de gerçek anlamda değer veren üyeler olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak geriye kalan % 44,9’u katılıyorum cevabını verirken, %16,7’si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi kendi ilçe çıkarlarını ön planda tuttuklarını göstermektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 8,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 23,6’sı katılmıyorum derken bu görüşü desteklemedikleri

görülmektedir. Oysa katılımcıların % 31,9'unun katılıyorum, %16,2'sinin de kesinlikle katılıyorum şeklinde fikir ortaya koyması bu görüşü desteklediklerini göstermektedir. Ayrıca katılımcıların % 19,4'ünün de bu konuda kararsız kaldıkları belirtilebilmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlandırmaktadır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımlarına incelendiğinde, % 12'si kesinlikle katılmıyorum, % 22,7'si katılmıyorum, % 26,ü kararsızım, % 22,2'si katılıyorum, % 16,7'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin kararlarına karışıp karışmadığı konusunda net bir fikir ortaya koyulamadığı söylenebilmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde % 20,8'i kesinlikle katılmıyorum, % 28,2'si katılmıyorum, % 18,5'i kararsızım, % 25,5'i katılıyorum, % 6,9'u kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre ankete katılan ilçe belediyelerinin bir kısmının büyükşehir belediye başkanının ilçe belediyeleri üzerinde vesayet yetkisi olmasını kabul etmedikleri görülmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 14,8'i kesinlikle katılmıyorum, % 28,7'si katılmıyorum, % 19,9'u kararsızım, % 28,7' katılıyorum, % 7,9'u da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre bu ifadeye katılan ve katılmayanlar eşit çıkmıştır. Çoğunluğun bir kısmı büyükşehirde vesayet yetkisinin olması ilçe belediyelerinin yanlış yapacağına savunurken diğer bir kısmı da tam tersi düşünceyi savunmuştur.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır”ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde,% 13,4'ü kesinlikle katılmıyorum, %25,0'i katılmıyorum, % 21,8'i kararsızım, %24,1'i katılıyorum, % 15,7'si kesinlikle katılıyorum cevabını verdiği görülmüştür. Buna göre büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkilerin net bir şekilde tanımlandığı ankete katılanlar

tarafından savunulmuştur. Verilen bu cevaba bakılarak ilçe belediyelerince görev ve yetki paylaşılması konusunda büyükşehir belediyesi ile sorun yaşamadığını çıkarımı yapılabilmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 9,3’ü kesinlikle katılmıyorum, %18,5’i katılmıyorum, % 20,8’i kararsızım, % 37,0’i katılıyorum, % 14, 4’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Görülen o ki ankete katılan katılımcılar büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkiyi bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast- üst ilişkisinin varlığından söz edilebilir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 7,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 19,4’ü katılmıyorum demesi büyükşehir belediyesinin imara ilişkin kararlarda ilçe belediyeleri üzerinde ast-üst ilişkisinin yaşanmadığını ortaya koymaktadır. Ancak % 40,3’ünün katılıyorum % 14,4’ünün ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi de tam tersi yönünde bir düşüncenin olduğunu göstermektedir. Yine ankete katılan katılımcıların % 18,1’i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde % 19,0’u kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si katılmıyorum, % 28,2’si kararsızım, % 26,9’u katılıyorum, %10,2’si de kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin imara ilişkin sorunlarının olmamasında ilişkilerinin ast-üst şeklinde olmasından kaynaklanması noktasında bir fikir birliğine varamadıkları görülmüştür.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 13,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 16,2’si katılmıyorum, % 19,9’ u kararsızım, %37,5’i katılıyorum, %12,5’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre

imara ilişkin kararların uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması, büyükşehir sınırlarında bütünlüğü sağlamaktadır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 12,5’i kesinlikle katılmıyorum, % 14,8’i katılmıyorum, % 20,4’ü kararsızım, % 41,2’si katılıyorum ve % 11,1’i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Verilen cevaplara bakıldığında büyükşehir belediye meclisinin ilçe belediye meclislerince alınan nazım imar planı üzerindeki bu yetkisinin yerinde bir uygulama olduğunu ortaya çıkarmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektir” ifadesine verdiği cevaplara dağılımlarına göre incelendiğinde, % 10,6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 26,4’ü katılmıyorum, % 22,2’si kararsızım, % 24,1’i katılıyorum, % 16,7’si de kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre, büyükşehir belediye meclislerinin ilçe belediye meclislerince alınan nazım imar planını denetleme yetkisinin olması ilçe belediyeleri için olumsuz bir durum olmadığı görüşünü ortaya çıkarmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 13,0’ü kesinlikle katılmıyorum, % 23,6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 25,0’i kararsızım, % 23,6’sı katılıyorum, % 14,8’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre ilçe belediyelerinin mali yönden büyükşehir belediye meclisine denetimi ile ilgili kesin bir görüşe sahip olmadıkları görülmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır” ifadesine

verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 10,2'si kesinlikle katılmıyorum, % 19,0'u katılmıyorum, % 20,8'i kararsızım, % 32,9'u katılıyorum, %17,1' kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediyesi tarafından ilçe belediyelerine yapılan mali yardımın bazı şartlara bağlı olması temelde ilçe belediyelerinin büyükşehir belediyesine karşı gücünü zayıflatacağı görüşü ortaya çıkmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 14,8'i kesinlikle katılmıyorum, % 15,7'si katılmıyorum, % 17,1'i kararsızım, %40,7'si katılıyorum, % 11,6'sı kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediye meclisinin karar alırken ilçe belediyelerinin görüşlerinin önemseydiği ortaya çıkmaktadır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 15,3'ü kesinlikle katılmıyorum, % 15,7'si katılmıyorum, % 14,8'i kararsızım, % 42,6'sı katılıyorum, % 11,6'sı da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediye meclisinin aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüşlerini önemseydiği/dikkate aldığı ortaya çıkmaktadır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 13,4'ü kesinlikle katılmıyorum, % 23,1'i katılmıyorum, % 20,8'i kararsızım, % 32,9'u katılıyorum, % 9,7'si de kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarda ilçe belediyelerinin çıkarlarını önemseydiği/dikkate aldığı ortaya çıkmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde meclisin kararlarında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasının gerekli ve yerinde buluyorum”ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 6,5'i kesinlikle katılmıyorum, % 13,0'ü katılmıyorum, % 24,5'i kararsızım, % 40,3'ü katılıyorum, % 15,7'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediye başkanının meclis kararlarının yeniden gözden geçirilmesini

istememesi durumunda meclisin kararlarında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duyulmasının yerinde bir karar olduğu ortaya çıkmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 10,6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 19,4’ü katılmıyorum, % 38,9’u kararsızım, % 24,1’i katılıyorum, % 6,9’u da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre ilçe belediye meclislerinin almış oldukları kararların yürürlüğe girebilme şartı olan büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılmış olması bunun neticesinde büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanmasını olumsuz etkilediği hususunda kesin bir görüşe sahip olmadıkları görülmüştür.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İlçe belediye meclislerinde kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 12,5’i kesinlikle katılmıyorum, %13,0’ü katılmıyorum, % 21,3’ü kararsızım, % 39,8’i katılıyorum, % 13,4’ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre, ilçe belediye meclislerince alınan kararların (imar ve bütçe haricinde) yürürlüğe girmesi hususunda mülki idare amirliğine gönderilmesi zorluğunun olması ilçe belediye meclisleri için olumsuz bir durum ya da bir baskı unsuru teşkil etmediği ortaya çıkmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 13,4’ü kesinlikle katılmıyorum, % 18,5’i katılmıyorum, % 29,2’si kararsızım, % 31,0’i katılıyorum, %7,9’u da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre ilçe belediye meclislerince alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girmesinin mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesinin daha doğru olacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Ancak bu konuda ankete katılan katılımcıların büyük bir oranının da kararsız olduğu görülmüştür.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girmesi daha doğrudur” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 13,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 18,1’i katılmıyorum, % 25,9’u kararsızım, % 30,6’sı katılıyorum, % 11,6’sı da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre İlçe belediye meclisleri tarafından alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girmesi görüşü ilçe belediye meclisi üyeleri tarafından doğru bir uygulama olarak görülmektedir.

İlçe belediye meclis üyelerinin “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların tümünün doğrudan yürürlüğe girmesi daha doğrudur” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, %16,7’si kesinlikle katılmıyorum, %19,9’u katılmıyorum, % 24,1’i kararsızım, % 27,8’i katılıyorum, % 11,6’sı da kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre ilçe belediye meclislerince alınan tüm kararların doğrudan hiçbir üst merciye danışılmadan yürürlüğe girmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Ancak bu konuda ankete katılan katılımcıların büyük bir oranının da kararsız olduğu görülmüştür.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 14,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 17,6’sı katılmıyorum, %13,0’ü kararsızım, % 43,5’i katılıyorum, % 11’1’i de kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre il genelinde bazı hizmetlerin büyükşehirde olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştiği görüşünü ortaya çıkarmıştır.

İlçe belediye meclis üyelerinin “Büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır” ifadesine verdiği cevaplara göre dağılımları incelendiğinde, % 16,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 29,2’si katılmıyorum, %20,8’i kararsızım, % 24,1’i katılıyorum, % 9,3’ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre büyükşehir belediyesinin il genelinde bazı hizmetlerden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesi hususunda bir engel teşkil etmediği görüşü ortaya çıkmıştır. Ancak bu konuda ankete katılan katılımcıların büyük bir oranının da farklı düşündüğü tespit edilmiştir. Katılımcıların %24,1’i büyükşehir belediyesinin il genelinde bazı

hizmetlerden sorumlu olmasının hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesi hususunda bir engel teşkil edeceğini savunmuştur.

3.6.1. İlçe Değişkenine Göre

Tablo 3: “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem De İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	1 (4,0)	1 (4,0)	0 (0,0)	23 (92,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	1 (7,1)	4 (28,6)	0 (0,0)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	0 (0,0)	2 (16,7)	1 (8,3)	6 (50,0)	3 (25,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	3 (13,6)	2 (9,1)	2 (9,1)	14 (63,6)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	5 (22,7)	3 (13,6)	4 (18,2)	8 (36,4)	22 (100,0)
Halfeti	2 (22,2)	0 (0,0)	1 (11,1)	4 (44,4)	2 (22,2)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	4 (19,0)	5 (23,8)	9 (42,9)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	1 (7,1)	3 (21,4)	0 (0,0)	6 (42,9)	4 (28,6)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	4 (44,4)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	4 (21,1)	2 (10,5)	9 (47,4)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	6 (42,9)	2 (14,3)	1 (7,1)	4 (28,6)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	2 (11,8)	6 (35,3)	5 (29,4)	2 (11,8)	17 (100,0)
Viranşehir	0 (0,0)	3 (16,7)	3 (16,7)	7 (38,9)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	25 (11,6)	34(15,7)	24 (11,1)	97 (44,9)	36 (16,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			94.980		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe değişkeni çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe

ıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde belediye meclis üyelerinin, % 11,6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si katılmıyorum, % 11,1’i kararsızım, % 44,9’ katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 16,7’si ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu çerçevede ilgili katılımcıların büyük bir bölümünün büyükşehir ile ilçe belediyeleri arasında çıkar atışması yaşanması halinde ilçe çıkarlarına öncelik vereceği anlaşılmaktadır. Ancak ankete katılan katılımcıların diğer yanıtları incelendiğinde aralarında farklı düşünenlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin Hilvan ve Siverek ilçelerinde katılımcıların büyük bir oranı bu görüşü desteklememektedirler.

Öte yandan da diğer ilçeler bazında değerlendirildiğinde ileci bir anlayışın benimsendiği ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle her bir ilçenin büyükşehir belediye meclisinde kendi ilçesini ilgilendiren konularla ilgili olduğu diğer ilçeleri ilgilendiren konularda ilgisiz kaldığı söylenebilir.

Tablo 4: “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katıyorum	Kesinlikle Katıyorum	Toplam
Akçakale	1 (4,0)	1 (4,0)	2 (8,0)	21 (84,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	0 (0,0)	2 (16,7)	3 (25,0)	4 (33,3)	3 (25,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	3 (13,6)	12 (54,5)	4 (18,2)	3 (13,6)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	3 (13,6)	3 (13,6)	7 (31,8)	7 (31,8)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	1 (11,1)	3 (33,3)	2 (22,2)	3 (33,3)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	6 (28,6)	4 (19,0)	3 (14,3)	4 (19,0)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	2 (22,2)	2 (22,2)	0 (0,0)	3 (33,3)	9 (100,0)
Karaköprü	1 (5,3)	5 (26,3)	4 (21,1)	5 (26,3)	4 (21,1)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	6 (42,9)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	5 (29,4)	5 (29,4)	4 (23,5)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	0 (0,0)	2 (11,1)	3 (16,7)	10 (55,6)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	19 (8,8)	51 (23,6)	42 (19,4)	69 (21,9)	35 (16,2)	216 (100,0)
	Viranşehir		Test Değeri		p değeri	
			94.980		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri

büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe kapsamında ankete katılanların ilgili soruya verdiği cevaplar incelendiğinde belediye meclis üyelerinin % 8,8’i kesinlikle katılmıyorum,% 23,6’sı katılmıyorum, % 19,4’ü kararsızım, % 21,9’u katılıyorum şeklinde cevap verirken % 16,2’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Buna göre büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine ilçe belediye başkanlarının sadece kendilerini ilgilendiren konularda katılıyor olması yönetimde bütünlüğü sağlamak adına yönetimi sınırladığı görüşüne katılmadıkları anlaşılmaktadır. Ancak ankete katılan katılımcıların diğer yanıtları incelendiğinde aralarında farklı düşünenlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin Birecik, Ceylanpınar, Haliliye ve Suruç ilçelerinde katılımcıların büyük bir oranı bu görüşü desteklememekte ve büyükşehirlerde alt yapı ve ulaşım koordinasyon merkezlerine büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmelerinin büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırladığını düşünmektedirler.

Tablo 5: “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	1 (4,0)	2 (8,0)	16 (64,0)	6 (24,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	4 (28,6)	3 (21,4)	0 (0,0)	5 (35,7)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	2 (16,7)	1 (8,3)	0 (0,0)	3 (25,0)	6 (50,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	15(68,2)	6 (27,3)	0 (0,0)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	6 (27,3)	4 (18,2)	5 (22,7)	4 (18,2)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	1 (11,1)	0 (0,0)	2 (22,2)	6 (66,7)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	8 (38,1)	4 (19,0)	5 (23,8)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3 (21,4)	8 (57,1)	2 (14,3)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	1 (11,1)	1 (11,1)	2 (22,2)	3 (33,3)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	3 (15,8)	2 (10,5)	8 (42,1)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	3 (21,4)	2 (14,3)	5 (35,7)	2 (14,3)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	3 (17,6)	2 (11,8)	6 (35,3)	6 (35,3)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	2 (11,1)	5 (27,8)	2 (11,1)	6 (33,3)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	26 (12,0)	49(22,7)	57 (26,4)	48 (22,2)	36 (16,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			124.257		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde belediye meclis üyelerinin, ankete katılanların % 12,0’si kesinlikle katılmıyorum, % 22,7’si katılmıyorum, % 26,4’ü kararsızım, %22,2’si katılıyorum şeklinde cevap verirken % 16,7’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu çerçevede ilgili katılımcıların büyük bir bölümü büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin serbestçe karar almalarını sınırlandırması hususunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Öte yandan bu ifadeye katılan ve katılmayanların oranına bakıldığında aralarında

farkın çok az olduğu görülmektedir. Kararsızların yanında ankete katılan büyük bir bölümü büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin kararlarını sınırladığını söylerken Birecik, Karaköprü, Bozova, Viranşehir ve Suruç gibi ilçeler diğer bir kısmı da tam tersi olduğunu söylemektedir. Örneğin Ceylanpınar, Eyyübiye, Haliliye ve Harran ilçe belediye meclis üyeleri büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamadığını savunmaktadır. Buna bakılarak büyükşehir belediyesinin, ilçe belediyelerinin serbest karar almasını sınırlandırması noktasında ilçeler bazında farklı görüşlerin olduğu görülmüştür.

Tablo 6: “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerindeki Vesayet Yetkisi Olmalıdır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	1 (4,0)	4 (16,0)	20 (80,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	5 (35,7)	4 (28,6)	0 (0,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	3 (25,0)	1 (8,3)	2 (16,7)	4 (33,3)	2 (16,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	1 (4,5)	20(90,9)	1 (4,5)	0 (0,0)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	5 (22,7)	5 (22,7)	8 (36,4)	3 (13,6)	1 (4,5)	22 (100,0)
Halfeti	3 (33,3)	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	1 (11,1)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	10(47,6)	3 (14,3)	3 (14,3)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	2 (14,3)	2 (14,3)	9 (64,3)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	5 (55,6)	3 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	9 (47,4)	3 (15,8)	4 (21,1)	2 (10,5)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	6 (42,9)	1 (7,1)	4 (28,6)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	4 (23,5)	7 (41,2)	3 (17,6)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	2 (11,1)	4 (22,2)	3 (16,7)	7 (38,9)	2 (11,1)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	45 (20,8)	61(28,2)	40 (18,5)	55 (25,5)	15 (6,9)	216(100,0)
Test Değeri					p değeri	
155.232					0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare

testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 20, 8'i kesinlikle katılmıyorum, % 28,2'si katılmıyorum, % 18,5'i kararsızım, % 25,5'i katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 6,9'u da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu çerçevede ankete katılanların büyük bir bölümünün büyükşehir belediye başkanının büyükşehir belediye meclisleri üzerinde vesayet yetkisinin olmasını istemediği görüşü ortaya çıkmıştır. Örneğin Birecik, Ceylanpınar, Halfeti, Haliliye, Hilvan ve Karaköprü ilçe belediye meclis üyeleri bu yönde düşünmektedir. Ancak katılımcıların büyük bir kısmı da büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olması gerektiği görüşünü savundukları görülmektedir. Örneğin Akçakale, Bozova, Harran ve Viranşehir bu yönde görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Tablo 7: “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	4 (16,0)	21 (84,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	5 (35,7)	5 (35,7)	2 (14,3)	1 (7,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Bozova	5 (41,7)	2 (16,7)	1 (8,3)	2 (16,7)	2 (16,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	19(86,4)	2 (9,1)	0 (0,0)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	5 (22,7)	4 (18,2)	6 (27,3)	6 (27,3)	1 (4,5)	22 (100,0)
Halfeti	1 (11,1)	3 (33,3)	2 (22,2)	1 (11,1)	2 (22,2)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	7 (33,3)	3 (14,3)	8 (38,1)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (21,4)	9 (64,3)	2 (14,3)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	4 (44,4)	0 (0,0)	1 (11,1)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	5 (26,3)	7 (36,8)	4 (21,1)	2 (10,5)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	3 (21,4)	2 (14,3)	6 (42,9)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	5 (29,4)	5 (29,4)	5 (29,4)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	1 (5,6)	4 (22,2)	5 (27,8)	5 (27,8)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	62(28,7)	43 (19,9)	62 (28,7)	17 (7,9)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			137.477		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde büyükşehir belediye meclis üyelerinin % 14,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 28, 7’si katılmıyorum, % 19,9’u kararsızım, % 28,7’si katılıyorum şeklinde cevaplarırken % 7,9’u da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu çerçevede ankete katılanlardan bu düşünceye katılan ve katılmayanlar noktasında oranların aynı çıktığı görülmüştür. Buna göre

ilçe belediyeleri üzerinde vesayet yetkisinin olması ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önleyeceğini düşünenlerin yanında Akçakale, Harran, Haliliye ve Suruç gibi ilçeler, vesayet yetkisinin varlığının ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önleyemeyeceğini görüşünü de savunanlar vardır. Örneğin bu görüşü savunanlar Ceylanpınar, Hilvan, Halfeti ve Karaköprü ilçeleridir. Görülen o ki vesayet varlığını ilçe belediyelerinin yanlış yapıp yapmayacağı konusu üzerinde bir fikir ayrılığı oluşturmaktadır. Bu fikir kimi ilçe belediye meclis üyeleri tarafından kabul edilirken kimileri tarafından kabul edilmemektedir.

Tablo 8: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında Görev ve Yetkiler Net Bir Şekilde Tanımlanmamıştır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	5 (20,0)	6 (24,0)	14 (56,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	5 (35,7)	1 (7,1)	3 (21,4)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	0 (0,0)	2 (16,7)	4 (33,3)	0 (0,0)	6 (50,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	11(50,0)	4 (18,2)	1 (4,5)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	4 (18,2)	2 (9,1)	4 (18,2)	9 (40,9)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (22,2)	3 (33,3)	4 (44,4)	9 (100,0)
Haliliye	6 (28,6)	5 (23,8)	6 (28,6)	2 (9,5)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (35,7)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	4 (44,4)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	4 (21,1)	6 (31,6)	2 (10,5)	6 (31,6)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	5 (35,7)	5 (35,7)	1 (7,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	5 (29,4)	5 (29,4)	5 (29,4)	2 (11,8)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	4 (22,2)	3 (16,7)	2 (11,1)	6 (33,3)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	54(25,0)	47 (21,8)	52 (24,1)	34 (15,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			101.678		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net

bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde, büyükşehir belediye meclis üyelerinin, % 13,4’ü kesinlikle katılmıyorum, % 25,0’ i katılmıyorum, % 21,8’i kararsızım, % 24,1’i katılıyorum şeklinde cevaplarken % 15,7’si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu çerçevede ankete katılanların büyük bir bölümünün büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkilerin net bir şekilde tanımlanmadığı görüşüne katılmamışlardır. Örneğin Birecik, Ceylanpınar, Hilvan ve Siverek ilçe belediye meclis üyeleri bu yönde görüş belirtmişlerdir. Ancak büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamış olduğu görüşüne katılan ilçeler de bulunmaktadır. Örneğin Akçakale, Eyyübiye, Harran, Bozova ve Halfeti ilçe belediye meclis üyeleri bu yönde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 9: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast-Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	25 (100,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	5 (35,7)	2 (14,3)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	2 (16,7)	1 (8,3)	1 (8,3)	5 (41,7)	3 (25,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	0 (0,0)	16 (72,7)	0 (0,0)	6 (27,3)	22 (100,0)
Eyyübiye	6 (27,3)	4 (18,2)	4 (18,2)	8 (36,4)	0 (0,0)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (11,1)	4 (44,4)	4 (44,4)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	6 (28,6)	4 (19,0)	7 (33,3)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	4 (28,6)	3 (21,4)	4 (28,6)	3 (21,4)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	4 (21,1)	2 (10,5)	9 (47,4)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	0 (0,0)	5 (35,7)	5 (35,7)	3 (21,4)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	3 (17,6)	4 (23,5)	7 (41,2)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	1 (5,6)	6 (33,3)	3 (16,7)	3 (16,7)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	20 (9,3)	40(18,5)	45 (20,8)	80 (37,0)	31 (14,4)	216(100,0)
				Test Değeri		p değeri
				143.661		0.000*

* $p < 0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde, büyükşehir belediye meclis üyelerinin, % 9,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 18,5’i katılmıyorum, % 20,8’i kararsızım, % 37,0’si katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 14,4’ü de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu çerçevede ankete katılanların büyük bir bölümünün büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında ilişkinin bir ast üst ilişkisi olarak nitelendirilebileceği ifadesine katıldıkları görülmektedir. Bu kapsamda Akçakale, Bozova, Halfeti ve Suruç ilçe belediye meclis üyeleri bu yönde görüş belirtmişlerdir. Ancak bu ilişkiyi bir ast üst ilişkisi olarak görmeyen ilçeler de bulunmaktadır. Örneğin Birecik, Viranşehir, Hilvan ve Eyyübiye bu ilçeler arasındadır.

Tablo 10: “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar İle İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast-Üst İlişkinin Varlığından Söz Edilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	20 (80,0)	5 (20,0)	25 (100,0)
Birecik	0 (0,0)	3 (21,4)	1 (7,1)	7 (50,0)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	1 (8,3)	1 (8,3)	2 (16,7)	3 (25,0)	5 (41,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	6 (27,3)	1 (4,5)	15 (68,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	1 (4,5)	4 (18,2)	5 (22,7)	11 (50,0)	1 (4,5)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	1 (11,1)	0 (0,0)	3 (33,3)	5 (55,6)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	10(47,6)	1 (4,8)	6 (28,6)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	8 (57,1)	2 (14,3)	4 (28,6)	0 (0,0)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	2 (22,2)	0 (0,0)	3 (33,3)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	0 (0,0)	5 (26,3)	3 (15,8)	8 (42,1)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	1 (7,1)	3 (21,4)	4 (28,6)	5 (35,7)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	1 (5,9)	3 (17,6)	8 (47,1)	3 (17,6)	17 (100,0)
Viranşehir	2 (11,1)	3 (16,7)	2 (11,1)	9 (50,0)	2 (11,1)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	17 (7,9)	42(19,4)	38 (17,6)	87 (40,3)	32 (14,8)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			141.532	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde büyükşehir ilçe belediye meclis üyelerinin,% 7,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 19,4’ü katılmıyorum, % 17,6’sı kararsızım, % 40,3’ü kesinlikle katılıyorum cevabını

verirken, % 14,8'i de kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin imara ilişkin kararların uygulanması açısından ilçe belediyeleri ile aralarında bir ast üst ilişkisinin varlığının söz edilebilir, ifadesine katıldıkları görülmektedir. Örneğin Akçakale, Eyyübiye, Viranşehir, Karaköprü, Suruç ve Halfeti bu yönde görüş belirtmişlerdir. Ancak Haliliye ve Harran ilçe belediye meclis üyeleri bu duruma katılmadıklarını belirtmiştir.

Ayrıca 5216 sayılı Kanunun 11.maddesine göre, büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin imara ilişkin kararlarının uygulama ve denetleme yetkisine sahiptir. Görülen o ki; kanunla büyükşehire verilen yetkiler planların bütünlüğünü sağlamak amacıyla verilmiş olsa da, ilçe belediyeleri ile arasında imara ilişkin kararlar ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkisine dönüşmüştür. Böyle bir durumun ilçe belediyeleri üzerinde karar alma sürecini de etkilemektedir. Büyükşehir tek yetkili haline getirilmiştir. Büyükşehir açısından böyle bir vesayet yetkisinin olması ilçe belediyelerinin özerklik alanlarını da daraltmaktadır.

Tablo 11: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast-Üst İlişkileri Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	20 (80,0)	5 (20,0)	25 (100,0)
Birecik	4 (28,6)	5 (35,7)	2 (14,3)	3 (21,4)	0 (0,0)	14 (100,0)
Bozova	9 (75,0)	1 (8,3)	0 (0,0)	1 (8,3)	1 (8,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	0 (0,0)	16 (72,7)	0 (0,0)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	4 (18,2)	6 (27,3)	7 (31,8)	2 (9,1)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (33,3)	1 (11,1)	5 (55,6)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	4 (19,0)	6 (28,6)	7 (33,3)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	1 (7,1)	1 (7,1)	8 (57,1)	4 (28,6)	0 (0,0)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	4 (44,4)	0 (0,0)	1 (11,1)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	6 (31,6)	6 (31,6)	2 (10,5)	4 (21,1)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	3 (21,4)	3 (21,4)	6 (42,9)	1 (7,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	2 (11,8)	8 (47,1)	6 (35,3)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	5 (27,8)	4 (22,2)	4 (22,2)	3 (16,7)	2 (11,1)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	41 (19,0)	34(15,7)	61 (28,2)	58 (36,9)	22 (10,2)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			162.130	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 19,0’u kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si katılmıyorum, % 28,2’si kararsızım, % 36,9’u katılıyorum şeklinde cevaplarken, %

10,2'si de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin kararların ast üst şeklinde olması imara yönelik sorunları ortadan kaldırılacağı görüşüne katıldıkları görülmektedir. Örneğin ilçeler bazında bakıldığında Akçakale, Halfeti ve Suruç belediye meclis üyeleri bu yönde görüş sunmuşlardır. Ancak bu konuda kararsız kalan ilçe belediye meclis üyelerinin de oranı yüksektir. Bu kapsamda Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyeleri, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracağı noktasında kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca 5216 sayılı Kanununun 11. maddesine göre imar uygulama ve planlama yetkisi büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Denetleme yetkisi, konu ile alakalı her türlü bilgi, belge istemeyi ve incelemeyi gerektirir. Buna göre istenilmesi halinde bu belgeler verilir. İlçe belediyelerinde denetlenmenin verdiği psikolojik baskı ile keyfi hareket etme engellenmiş olacak ve imara dair sorunların azaltmasına neden olacaktır. Denetimin hukuki kurallar çerçevesinde aşırıya kaçılmadan yapılması halinde, dolayısıyla büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara yönelik sorunları ortadan kaldırılacağı söylenebilir. Dolayısıyla alt üst ilişkisinden ziyade kanunların verdiği yetkiler çerçevesinde hareket edilerek sorunları çözümüne gidilmesi gerekir.

Tablo 12: “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (4,0)	18 (72,0)	6 (24,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	1 (7,1)	2 (14,3)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	4 (33,3)	3 (25,0)	1 (8,3)	3 (25,0)	1 (8,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	3 (13,6)	12 (54,5)	1 (4,5)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	2 (9,1)	4 (18,2)	11 (50,0)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	3 (33,3)	3 (33,3)	0 (0,0)	3 (33,3)	0 (0,0)	9 (100,0)
Haliliye	3 (14,3)	5 (23,8)	4 (19,0)	8 (38,1)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	4 (44,4)	3 (33,3)	0 (0,0)	1 (11,1)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	3 (15,8)	2 (10,5)	6 (31,6)	5 (26,3)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	5 (35,7)	4 (28,6)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	2 (11,8)	8 (47,1)	5 (29,4)	2 (11,8)	17 (100,0)
Viranşehir	2 (11,1)	6 (33,3)	2 (11,1)	7 (38,9)	1 (5,6)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	35(16,2)	43 (19,9)	81 (37,5)	27 (12,5)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			97.451		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 13,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 16,2’si katılmıyorum, % 19,9’u kararsızım, % 37,5’i katılıyorum şeklinde cevaplarırken, %12,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun imar uygulama ve denetleme yetkisinin

büyükşehirde olması büyükşehir sınırları dâhilinde bütünlüğü sağlamak açısından doğrudur ifadesine katıldıkları görülmektedir. Akçakale, Eyyübiye, Harran, Viranşehir ve Karaköprü ilçe belediye meclis üyeleri bu yönde düşünmektedir.

Ankete katılan katılımcıların diğer yanıtları incelendiğinde farklı görüş ayrılığı olduğu da görülmektedir. Örneğin Bozova, Halfeti ve Hilvan ilçe belediye meclis üyeleri imar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olmasının büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğru bir karar olmadığını savunmuşlardır.

Yine Kanuna göre (5216 s. K. m.11) imar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olmasının temelinde, imar planlarının uyum içerisinde yapılması ve plan yapımında çok başlılığı ortadan kaldırmaktır. Başka bir ifadeyle büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması amacı yer alır. Aşırı denetime gidilmeden denetlenmesi ve keyfi hareket etmeye müdahale edilmesi şartıyla büyükşehir sınırları dâhilinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.

Tablo 13: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen Veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	1 (4,0)	1 (4,0)	18 (72,0)	5 (20,5)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	2 (14,3)	4 (28,6)	5 (35,7)	1 (7,1)	14 (100,0)
Bozova	6 (50,0)	0 (0,0)	1 (8,3)	5 (41,7)	0 (0,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	10(45,5)	3 (13,6)	8 (36,4)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	2 (9,1)	7 (31,8)	8 (36,4)	2 (9,1)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (22,2)	3 (33,3)	4 (44,4)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	1 (4,8)	4 (19,0)	11 (52,4)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	4 (28,6)	3 (21,4)	7 (50,0)	0 (0,0)	14 (100,0)
Hilvan	5 (55,6)	4 (44,4)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	3 (15,8)	3 (15,8)	6 (13,6)	4 (21,1)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	6 (42,9)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	0 (0,0)	7 (41,2)	8 (47,1)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	1 (5,6)	4 (22,2)	3 (16,7)	7 (38,9)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	32(14,8)	44 (20,4)	89 (41,2)	24 (11,1)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			117.546	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 12,5'i kesinlikle katılmıyorum, % 14,8'i katılmıyorum, % 20,4'ü kararsızım, % 41,2'si katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 11,1' kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır ifadesine katıldıkları görölmektedir. Örneğin Akçakale, Birecik, Bozova, Haliliye, Harran, Suruç ve Halfeti bu yönde bir görüş sunmuşlardır. Öte yandan ankete katılan üyelerin yanıtları detaylı incelendiğinde aralarında farklı düşünenlerin de olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda Hilvan, Ceylanpınar ve Bozova ilçe belediye meclis üyeleri yerinde bir uygulama olarak görmemektedir.

Tablo 14: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	1 (84,0)	15(60,0)	4 (16,0)	4 (16,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	1 (7,1)	4 (28,6)	2 (14,3)	3 (21,4)	4 (28,6)	14 (100,0)
Bozova	1 (8,3)	0 (0,0)	1 (8,3)	3 (25,0)	7 (58,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	1 (4,5)	0 (0,0)	14 (63,6)	7 (31,8)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	4 (18,2)	6 (27,3)	7 (31,8)	5 (22,7)	0 (0,0)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	1 (11,1)	1 (11,1)	1 (11,1)	6 (66,7)	9 (100,0)
Haliliye	7 (33,3)	5 (23,8)	4 (19,0)	4 (19,0)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	7 (50,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	2 (14,3)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	4 (44,4)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (33,3)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	6 (31,6)	0 (0,0)	7 (36,8)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	2 (14,3)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	5 (29,4)	4 (23,5)	7 (41,2)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	0 (0,0)	3 (16,7)	6 (33,3)	3 (16,7)	6 (33,3)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	57(26,4)	48 (22,2)	52 (24,1)	36 (16,7)	216(100,0)
				Test Değeri		p değeri
				132.311		0.000*

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 10,6'sı kesinlikle katılmıyorum, % 26,4'ü katılmıyorum, % 22,2'si kararsızım, % 24,1'i katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 16,7'si kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından imara yönelik alınan kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından aynen veya incelenerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir ifadesine katılmadıkları görülmektedir. Örneğin bu görüşe Akçakale, Birecik, Haliliye, Harran ve Hilvan ilçe belediye meclis üyeleri katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak bu görüşe katılan ilçe belediye meclis üyelerinin oranı da azımsanmayacak kadar fazladır. Bu kapsamda Bozova, Ceylanpınar, Karaköprü, Siverek, Suruç ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyeleri de büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesinin büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana ittiğini savunmuştur.

Tablo 15: “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açından Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	2 (8,0)	19(76,0)	3 (12,0)	1 (4,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	3 (21,4)	3 (21,4)	5 (35,7)	1 (7,1)	14 (100,0)
Bozova	3 (25,0)	0 (0,0)	1 (8,3)	2 (16,7)	6 (50,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	0 (0,0)	13 (59,1)	3 (13,6)	6 (27,3)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	3 (13,6)	10 (0,0)	5 (22,7)	1 (4,5)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	4 (44,4)	2 (22,2)	3 (33,3)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	7 (33,3)	4 (19,0)	5 (23,8)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	4 (28,6)	5 (35,7)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	3 (33,3)	9 (100,0)
Karaköprü	5 (26,3)	6 (31,6)	0 (0,0)	7 (36,8)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	3 (21,4)	2 (14,3)	4 (28,6)	3 (21,4)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	3 (17,6)	7 (41,2)	4 (23,5)	2 (11,8)	17 (100,0)
Viranşehir	4 (22,2)	1 (5,6)	2 (11,1)	8 (44,4)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	28 (13,0)	51(23,6)	54 (25,0)	51 (23,6)	32 (14,8)	216(100,0)
Test Değeri					p değeri	
124.430					0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 13,0’ü kesinlikle katılmıyorum, % 23,6’sı katılmıyorum, % 25,0’i kararsızım, %23,6’sı katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 14,8’i kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete

katılanların büyük bir çoğunlunun, büyükşehir ilçe belediyelerinin mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi ilçe belediyelerinin mali olarak serbest hareket etmesini sınırlamaktadır ifadesi için net bir fikir beyan edememiştir. Öte yandan diğer yanıtlar incelendiğinde bu ifadeye katılan ve katılmayanların oranları (% 23,6) eşit çıkmıştır. Bu katılım azımsanmayacak nitelikte bir katılım olup genel itibariyle bakıldığında, büyükşehir belediye meclisinin mali açıdan denetlemesi büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Keza tabloya (tablo 15) bakıldığında ankete katılan ilçe belediye meclis üyelerinin görüşlerinin farklı olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 16: “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe	Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	2 (8,0)	16(64,0)	5 (20,0)	2 (8,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	1 (7,1)	3 (21,4)	1 (7,1)	7 (50,0)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	2 (16,7)	0 (0,0)	1 (8,3)	3 (25,0)	6 (50,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (9,1)	14 (63,6)	6 (27,3)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	7 (31,8)	7 (31,8)	3 (13,6)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	1 (11,1)	3 (33,3)	4 (44,4)	1 (11,1)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	6 (28,6)	6 (28,6)	4 (19,0)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (35,7)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Hilvan	4 (44,4)	2 (22,2)	0 (0,0)	1 (11,1)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	3 (15,8)	0 (0,0)	10 (52,6)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	2 (14,3)	5 (35,7)	4 (28,6)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	0 (0,0)	10 (58,8)	6 (35,3)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	2 (11,1)	2 (11,1)	3 (16,7)	6 (33,3)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	22 (10,2)	41(19,0)	45 (20,8)	71 (32,9)	37 (17,1)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			129.593		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 10,2’si kesinlikle katılmıyorum, % 19,0’u katılmıyorum, % 20,8’i kararsızım, % 32,9’u katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 17,1’i de kesinlikle katılıyorum şekline cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun, büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesine karşı zayıflatır ifadesine katıldığı görülmektedir. Öte yandan ankete katılan üyelerin cevapları incelendiğinde aralarında farklı görüşlerin de olduğu söylenebilmektedir. Örneğin yukarıdaki görüşe katılan Birecik, Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Karaköprü, Siverek ve Suruç gibi ilçe belediye meclis üyeleri olduğu gibi Akçakale, Eyyübiye, Harran ve Hilvan gibi ilçe belediye meclis üyeleri de yukarıdaki görüşü katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 17: “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	1 (4,0)	2 (8,0)	2 (8,0)	20 (80,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	6 (50,0)	0 (0,0)	3 (25,0)	3 (25,0)	0 (0,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	0 (0,0)	1 (4,5)	15 (68,2)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	0 (0,0)	6 (27,3)	8 (36,4)	5 (22,7)	22 (100,0)
Halfeti	2 (22,2)	1 (11,1)	4 (44,4)	2 (22,2)	0 (0,0)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	6 (28,6)	4 (19,0)	8 (38,1)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	1 (7,1)	8 (57,1)	4 (28,6)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	2 (22,2)	1 (11,1)	1 (11,1)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	4 (21,1)	7 (36,8)	2 (10,5)	5 (26,3)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	0 (0,0)	2 (14,3)	4 (28,6)	6 (42,9)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	4 (23,5)	6 (35,3)	5 (29,4)	2 (11,8)	17 (100,0)
Viranşehir	4 (22,2)	1 (5,6)	2 (11,1)	6 (33,3)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	34(15,7)	37 (17,1)	88 (40,7)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			117.483		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 14,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si katılmıyorum, %17,1’i kararsızım, % 40,7’si kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 11, 6’sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisinin karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır ifadesine katıldığı görülmektedir. Öte yandan ankete katılan üyelerin cevapları incelendiğinde

aralarında farklı bir görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin Akçakale, Ceylanpınar, Harran ve Siverek ilçe belediye meclis üyeleri büyükşehir belediye meclisinin karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate aldığını savunurken; Birecik, Karaköprü, Bozova ve Hilvan gibi ilçe belediye meclis üyeleri bu görüşe katılmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca Halfeti ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun da bu konuda kararsız kaldığı görülmüştür.

Tablo 18: “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	1 (4,0)	2 (8,0)	21 (84,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	7 (58,3)	0 (0,0)	2 (16,7)	3 (25,0)	0 (0,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	1 (4,5)	0 (0,0)	15 (68,2)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	4 (18,2)	1 (4,5)	5 (22,7)	9 (40,9)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	1 (11,1)	4 (44,4)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	9 (100,0)
Haliliye	3 (14,3)	5 (23,8)	4 (19,0)	8 (38,1)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	2 (14,3)	1 (7,1)	9 (64,3)	2 (14,3)	14 (100,0)
Hilvan	4 (44,4)	1 (11,1)	1 (11,1)	2 (22,2)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	5 (26,3)	3 (15,8)	5 (26,3)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	0 (0,0)	1 (7,1)	5 (35,7)	6 (42,9)	2 (14,3)	14 (100,0)
Suruç	0 (0,0)	4 (23,5)	5 (29,4)	5 (29,4)	3 (17,6)	17 (100,0)
Viranşehir	4 (22,2)	1 (5,6)	1 (5,6)	8 (44,4)	4 (22,2)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	33 (15,3)	34(15,7)	32 (14,8)	92 (42,6)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			113.637		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 15,3'ü kesinlikle katılmıyorum, % 15,7'si katılmıyorum, % 18,8'i kararsızım, % 42,8'i kesinlikle katılıyorum cevabını verirken, % 11,6'sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu büyükşehir belediye meclisinin almış olduğu kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır ifadesine katıldıkları görölmektedir. Bu kapsamda Akçakale, Bozova, Ceylanpınar, Eyyübiye, Harran, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan ankete katılan üyelerin cevapları incelendiğinde aralarında farklı görüş ayrılığına sahip olanların da olduğu saptanmıştır. Örneğin Birecik, Halfeti, Bozova ve Hilvan ilçe belediye meclis üyelerinin çoğunluğu Büyükşehir belediye meclisinin aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate almadığı yönünde görüş belirttikleri görölmüştür.

Görölen o ki hem ilçeler bazında yukarıdaki ifadeye bakış açısından hem de ilçelerin kendi içerisinde farklı görüşlerin olduğu saptanmıştır.

Tablo 19: “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararlarında İlçe Belediyelerinin Çıkarlarını Gözetir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	1 (4,0)	3 (12,0)	21 (84,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	0 (0,0)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	4 (33,3)	2 (16,7)	3 (25,0)	3 (25,0)	0 (0,0)	12 (100,0)
Ceylanpınar	6 (27,3)	2 (9,1)	13 (59,1)	1 (4,5)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	5 (22,7)	4 (18,2)	3 (13,6)	7 (31,8)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	5 (55,6)	2 (22,2)	1 (11,1)	1 (11,1)	9 (100,0)
Haliliye	1 (4,8)	8 (38,1)	2 (9,5)	8 (38,1)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3 (21,4)	1 (7,1)	8 (57,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	1 (11,1)	1 (11,1)	3 (33,3)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	4 (21,1)	9 (47,4)	0 (0,0)	3 (15,8)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	0 (0,0)	1 (7,1)	7 (50,0)	5 (35,7)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	5 (29,4)	7 (41,2)	4 (23,5)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	1 (5,6)	2 (11,1)	7 (38,9)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	50(23,1)	45 (20,8)	71 (32,9)	21 (9,7)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			139.447	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 13,4’ü kesinlikle katılmıyorum, % 23,1’ katılmıyorum, % 20,8’i kararsızım, % 32,9’u katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 9,7’si ise kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu büyükşehir belediyesinin aldığı kararlarda ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetdiği düşüncesine Akçakale, Harran ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Birecik, Halfeti ve Karaköprü ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Yine Ceylanpınar, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 20: “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstedğinde, Meclisin Kararında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli Ve Yerinde Buluyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	3 (12,0)	2 (8,0)	19 (76,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	0 (0,0)	4 (28,6)	3 (21,4)	3 (21,4)	4 (28,6)	14 (100,0)
Bozova	1 (8,3)	1 (8,3)	3 (25,0)	5 (41,7)	2 (16,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	1 (4,5)	0 (0,0)	15 (68,2)	6 (27,3)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	6 (27,3)	5 (22,7)	6 (27,3)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (33,3)	6 (66,7)	9 (100,0)
Haliliye	1 (4,8)	6 (28,6)	7 (33,3)	6 (28,6)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	6 (42,9)	6 (42,9)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	2 (10,5)	1 (5,3)	12 (63,2)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	3 (21,4)	2 (14,3)	6 (42,9)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	2 (11,8)	4 (23,5)	10 (58,8)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	1 (5,6)	0 (0,0)	4 (22,2)	7 (38,9)	6 (33,3)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	14 (6,5)	28(13,0)	53 (24,5)	87 (40,3)	34 (15,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			120.816		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare

testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 6,5’i kesinlikle katılmıyorum, % 13’ü katılmıyorum, % 24,5’i kararsızım, % 40,3’ü katılıyorum cevabını verirken, % 15,7’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu, büyükşehir belediye başkanı meclis kararlarını yeniden gözden geçirmesini istemesi halinde meclisin almış olduğu kararda direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluk olmasının yerinde olduğu ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde olduğu düşüncesine Akçakale, Bozova, Halfeti, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Hilvan, Eyyübiye ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Yine Ceylanpınar ve Harran ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 21: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermiştir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusunda zarar vermiştir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	22 (88,0)	2 (8,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	3 (21,4)	5 (35,7)	1 (7,1)	3 (21,4)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	1 (8,3)	0 (0,0)	4 (33,3)	6 (50,0)	1 (8,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	1 (4,5)	0 (0,0)	3 (13,6)	18 (81,8)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	5 (22,7)	6 (27,3)	7 (31,8)	4 (18,2)	0 (0,0)	22 (100,0)
Halfeti	1 (11,1)	2 (22,2)	4 (44,4)	1 (11,1)	1 (11,1)	9 (100,0)
Haliliye	0 (0,0)	6 (28,6)	8 (38,1)	5 (23,8)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	6 (42,9)	3 (21,4)	4 (28,6)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	3 (33,3)	1 (11,1)	1 (11,1)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	5 (26,3)	5 (26,3)	6 (31,6)	3 (15,8)	0 (0,0)	19 (100,0)
Siverek	1 (7,1)	4 (28,6)	8 (57,1)	1 (7,1)	0 (0,0)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	6 (35,3)	7 (41,2)	3 (17,6)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	4 (22,2)	7 (38,9)	2 (11,1)	2 (11,1)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	42(19,4)	84 (38,9)	52 (24,1)	15 (6,9)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			128.457		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusunda zarar vermiştir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusunda zarar vermiştir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 10,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %19,4'ü katılmıyorum, % 38,9'u kararsızım, % 24,1' katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 6,9'u da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu, ilçe belediye meclis kararlarının yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması hususuna zarar vermiştir ifadesi için kesin bir görüş beyan edemediği gibi farklı düşüncelerin de olduğu görülmüştür. Örneğin büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar verdiği düşüncesine Bozova ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken Birecik ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Ayrıca Akçakale, Halfeti, Harran, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 22: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	1 (4,0)	1 (4,0)	22 (88,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	2 (14,3)	1 (7,1)	6 (42,9)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	2 (16,7)	0 (0,0)	1 (8,3)	5 (41,7)	4 (33,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	0 (0,0)	2 (9,1)	14 (31,8)	3 (13,6)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	4 (18,2)	5 (22,7)	7 (31,8)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	0 (0,0)	4 (44,4)	3 (33,3)	2 (22,2)	9 (100,0)
Haliliye	3 (14,3)	5 (23,8)	6 (28,6)	5 (23,8)	2 (9,5)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	2 (14,3)	6 (42,9)	5 (35,7)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	3 (33,3)	0 (0,0)	1 (11,1)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	4 (21,1)	5 (26,3)	7 (36,8)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	1 (7,1)	3 (21,4)	8 (57,1)	1 (7,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	2 (11,8)	7 (41,2)	5 (29,4)	1 (5,9)	17 (100,0)
Viranşehir	4 (22,2)	3 (16,7)	4 (22,2)	4 (22,2)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	28(13,0)	46 (21,3)	86 (39,8)	29 (13,4)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			94.827	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 12,5' kesinlikle katılmıyorum, % 13,0'ü katılmıyorum, % 21,3'ü kararsızım, % 39,8'i katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 13,4'ü de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların (imar ve bütçe dışında) mülki idare amirine gönderilmesinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmamaktadır ifadesine katıldıkları görölmektedir. Öte yandan ankete katılan üyelerin cevaplarına bakıldığında aralarında farklı görüşlerin de görölmektedir. Örneğin ilçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığı düşüncesine Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Eyyübiye, Harran ve Karaköprü ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken Hilvan ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görölmüştür. Ayrıca Halfeti, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 23: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (12,0)	2 (88,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	6 (42,9)	2 (14,3)	1 (7,1)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	3 (25,0)	5 (41,7)	3 (25,0)	0 (0,0)	1 (8,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	6 (27,3)	0 (0,0)	11 (50,0)	5 (22,7)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	2 (9,1)	5 (22,7)	7 (31,8)	5 (22,7)	3 (13,6)	22 (100,0)
Halfeti	3 (33,3)	1 (11,1)	2 (22,2)	2 (22,2)	1 (11,1)	9 (100,0)
Haliliye	2 (9,5)	5 (23,8)	8 (38,1)	5 (23,8)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3 (21,4)	2 (14,3)	8 (57,1)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	1 (11,1)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	2 (10,5)	7 (36,8)	7 (36,8)	1 (5,3)	19 (100,0)
Siverek	1 (7,1)	1 (7,1)	7 (50,0)	2 (14,3)	3 (21,4)	14 (100,0)
Suruç	2 (11,8)	4 (23,5)	5 (29,4)	6 (35,3)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	5 (27,8)	4 (22,2)	4 (22,2)	2 (11,1)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	40(18,5)	63 (29,2)	67 (31,0)	17 (7,9)	216(100,0)
			Test Değeri	p değeri		
			104.442	0.000*		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, %13,4’ü kesinlikle katılmıyorum, % 18,5’i katılmıyorum, % 29,2’si kararsızım, % 31,0’i katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 7,9’u da

kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu ilçe belediye meclisinin imar ve bütçe dışındaki kararlarının yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi daha doğrudur ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesinin daha doğru bir karar olduğu düşüncesine Akçakale, Harran, Karaköprü ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Birecik, Bozova ve Hilvan ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Ayrıca Ceylanpınar ve Siverek ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 24: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe	İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Akçakale	0 (0,0)	3 (12,0)	11 (44,0)	11 (44,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	2 (14,3)	4 (28,6)	2 (14,3)	2 (14,3)	4 (28,6)	14 (100,0)
Bozova	1 (8,3)	3 (25,0)	1 (8,3)	3 (25,0)	4 (33,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (13,6)	18 (81,8)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	4 (18,2)	4 (18,2)	6 (27,3)	6 (27,3)	2 (9,1)	22 (100,0)
Halfeti	2 (22,2)	1 (11,1)	2 (22,2)	1 (11,1)	3 (33,3)	9 (100,0)
Haliliye	4 (19,0)	8 (38,1)	4 (19,0)	4 (19,0)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	6 (42,9)	6 (42,9)	1 (7,1)	14 (100,0)
Hilvan	1 (11,1)	2 (22,2)	1 (11,1)	1 (11,1)	4 (44,4)	9 (100,0)
Karaköprü	5 (26,3)	6 (31,6)	2 (10,5)	4 (21,1)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	2 (14,3)	1 (7,1)	9 (64,3)	2 (14,3)	0 (0,0)	14 (100,0)
Suruç	4 (23,5)	1 (5,9)	6 (35,3)	6 (35,3)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	5 (27,8)	5 (27,8)	3 (16,7)	2 (11,1)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	39(18,1)	56 (25,9)	66 (30,9)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			111.952		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 13,9’u kesinlikle katılmıyorum, %18,1’ katılmıyorum, % 25,9’u kararsızım, % 30,9’u katılıyorum şeklinde cevaplarırken, %11,6’sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu ilçe belediye meclis kararlarının imar ve bütçe haricindekilerin doğrudan yürürlüğe girmesi daha doğrudur ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğru bir karar olduğu düşüncesine Akçakale, Ceylanpınar, Harran ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Haliliye, Karaköprü ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Ayrıca Akçakale, Harran, Siverek ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 25: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	4 (16,0)	13 (52,0)	8 (32,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	5 (35,7)	4 (28,6)	1 (7,1)	2 (14,3)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	0 (0,0)	4 (33,3)	2 (16,7)	2 (16,7)	4 (33,3)	12 (100,0)
Ceylanpınar	1 (4,5)	0 (0,0)	0 (0,0)	21 (95,5)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	7 (31,8)	3 (13,6)	5 (22,7)	6 (27,3)	1 (4,5)	22 (100,0)
Halfeti	2 (22,2)	1 (11,1)	3 (33,3)	0 (0,0)	3 (33,3)	9 (100,0)
Haliliye	6 (28,6)	8 (38,1)	3 (14,3)	4 (19,0)	0 (0,0)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	3(21,4)	5 (35,7)	1 (7,1)	5 (35,7)	14 (100,0)
Hilvan	1 (11,1)	2 (22,2)	0 (0,0)	1 (11,1)	5 (55,6)	9 (100,0)
Karaköprü	5 (26,3)	6 (31,6)	2 (10,5)	4 (21,1)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	3 (21,4)	1 (7,1)	4 (28,6)	6 (42,9)	0 (0,0)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	4 (23,5)	9 (52,9)	3 (17,6)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	5 (27,8)	3 (16,7)	5 (27,8)	2 (11,1)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	43(19,9)	52 (24,1)	60 (27,8)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			154.060		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 16,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 19,9’u katılmıyorum, % 24,1’i kararsızım, % 27,8’i katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 11,6’sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun ilçe belediye meclis kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girmesi ifadesine katıldıkları görülmüştür. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin ilçe

belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğru bir karar olduğu düşüncesine Ceylanpınar ve Siverek ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Birecik, Karaköprü ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Ayrıca Akçakale, Halfeti, Harran, Suruç ve Viranşehir ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Tablo 26: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkân Verecektir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (8,0)	22 (88,0)	1 (4,0)	25 (100,0)
Birecik	4 (28,6)	6 (42,9)	1 (7,1)	1 (7,1)	2 (14,3)	14 (100,0)
Bozova	2 (16,7)	2 (16,7)	0 (0,0)	6 (50,0)	2 (16,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	5 (22,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	16 (72,7)	1 (4,5)	22 (100,0)
Eyyübiye	3 (13,6)	7 (31,8)	4 (18,2)	6 (27,3)	2 (9,1)	22 (100,0)
Halfeti	5 (55,6)	2 (22,2)	2 (22,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	9 (100,0)
Haliliye	3 (14,3)	5 (23,8)	2 (9,5)	10 (47,6)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	1 (7,1)	3 (21,4)	7 (50,0)	3 (21,4)	14 (100,0)
Hilvan	2 (22,2)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	3 (33,3)	9 (100,0)
Karaköprü	3 (15,8)	5 (26,3)	1 (5,3)	7 (36,8)	3 (15,8)	19 (100,0)
Siverek	1 (7,1)	0 (0,0)	7 (50,0)	3 (21,4)	3 (21,4)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	5 (29,4)	5 (29,4)	6 (35,3)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	3 (16,7)	3 (16,7)	1 (5,6)	8 (44,4)	3 (16,7)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	38(17,6)	28 (13,0)	94 (43,5)	24 (11,1)	216(100,0)
				Test Değeri		p değeri
				113.229		0.000*

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden

sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 14,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 17,6’sı katılmıyorum, % 13,0’ü kararsızım, % 43,5’i katılıyorum şeklinde cevap verirken, % 11, 1’ de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlere sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına olanak sağlayacaktır ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ancak oranların büyüklüğüne bakıldığında farklı görüşlerin de olduğu saptanmıştır. Örneğin büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân vereceği düşüncesine Akçakale, Bozova, Ceylanpınar, Haliliye, Viranşehir ve Harran ilçe belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğu katılırken; Birecik, Eyyübiye ve Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin ise büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmüştür. Ayrıca Halfeti, Harran ve Siverek ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu konuda kararsız kaldığı saptanmıştır.

Görülen o ki hem ilçeler bazında yukarıdaki ifadeye bakış açısından hem de ilçelerin kendi içerisinde farklı görüşlerin olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 27: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerinde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.						
İlçe	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Akçakale	10 (40,0)	3 (12,0)	4 (16,0)	8 (32,0)	0 (0,0)	25 (100,0)
Birecik	1 (7,1)	4 (28,6)	1 (7,1)	5 (35,7)	3 (21,4)	14 (100,0)
Bozova	0 (0,0)	5 (41,7)	2 (16,7)	3 (25,0)	2 (16,7)	12 (100,0)
Ceylanpınar	6 (27,3)	12 (54,5)	4 (18,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	22 (100,0)
Eyyübiye	6 (27,3)	4 (18,2)	5 (22,7)	7 (31,8)	0 (0,0)	22 (100,0)
Halfeti	0 (0,0)	2 (22,2)	2 (22,2)	1 (11,1)	4 (44,4)	9 (100,0)
Haliliye	3 (14,3)	8 (38,1)	3 (14,3)	6 (28,6)	1 (4,8)	21 (100,0)
Harran	0 (0,0)	0 (0,0)	5 (35,7)	9 (64,3)	0 (0,0)	14 (100,0)
Hilvan	3 (33,3)	2 (22,2)	0 (0,0)	2 (22,2)	2 (22,2)	9 (100,0)
Karaköprü	2 (10,5)	8 (42,1)	4 (21,1)	3 (15,8)	2 (10,5)	19 (100,0)
Siverek	3 (21,4)	3 (21,4)	5 (35,7)	2 (14,3)	1 (7,1)	14 (100,0)
Suruç	1 (5,9)	5 (29,4)	7 (41,2)	4 (23,5)	0 (0,0)	17 (100,0)
Viranşehir	1 (5,6)	7 (38,9)	3 (16,7)	2 (11,1)	5 (27,8)	18 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	63(29,2)	45 (20,8)	52 (24,1)	20 (9,3)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			101.839		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile ilçe değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

İlçe değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin % 16, 7’si kesinlikle katılmıyorum, % 29,2’si

katılmıyorum, % 20,8'i katılmıyorum, % 24,1'i katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 9,3'ü de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. İlçe kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerin yürütülmesinden sorulu olması hizmetlerin amacına uygun bir şekilde yapılmasına engel olacağı ifadesine katılmadığı görülmektedir. Örneğin Bozova, Haliliye, Ceylanpınar ve Karaköprü ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu bu şekilde düşünmektedir. Ancak tam tersi düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Örneğin Akçakale, Birecik, Halfeti, Harran ve Suruç ilçe belediye meclis üyeleri ise büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olmasının hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacağı düşüncesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca Suruç ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu da bu konuda kararsız olduğunu dile getirmiştir.

3.6.2. Siyasi Parti Değişkenine Göre

Tablo 28: “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem De İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir Ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	18 (10,1)	23(12,9)	22 (12,4)	82 (46,1)	33 (18,5)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	2 (33,3)	0 (0,0)	4 (66,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	7 (24,1)	9 (31,0)	2 (6,9)	8 (27,6)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	25 (11,6)	34(15,7)	24 (11,1)	97 (44,9)	36 (16,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			16.493		0.067	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik verecekleri düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle görülen o ki yukarıdaki ifadeye siyasi parti değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir.

Tablo 29: “Büyükşehirlerde Alt Yapı Ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	13 (7,3)	40(22,5)	35 (19,7)	60 (33,7)	30 (16,9)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	3 (50,0)	2 (33,3)	1 (16,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	6 (20,7)	8 (27,6)	4 (13,8)	7 (24,1)	4 (13,8)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	19 (8,8)	51(23,6)	42 (19,4)	69 (31,9)	35 (16,2)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			11.445		0.360	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların

görüülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırladığı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 30: “Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyelerinin Serbestçe Karar Almasını Sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	24 (13,5)	41(23,0)	44 (24,7)	40 (22,5)	29 (16,3)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	3 (50,0)	2 (33,3)	1 (16,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	1 (3,4)	5 (17,2)	10 (34,5)	6 (20,7)	7 (24,1)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	1 (33,3)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	26 (12,0)	49(22,7)	57 (26,4)	48 (22,2)	36 (16,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			9.874		0.541	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırladığı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılıp katılmama noktasında kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 31: “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerindeki Vesayet Yetkisi Olmalıdır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Siyasi parti	Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
AK Parti	38 (21,3)	49 (27,5)	34 (19,1)	46 (25,8)	11 (6,2)	178 (100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	3 (50,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	5 (17,2)	10 (34,5)	5 (17,2)	6 (20,7)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	2 (66,7)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	45 (20,8)	61 (28,2)	40 (18,5)	55 (25,5)	15 (6,9)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			9.084		0.648	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisinin olması gerektiği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılmadıkları tespit edilmiştir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye siyasi parti değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir.

Tablo 32: “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	28 (15,7)	48(27,0)	34 (19,1)	55 (30,9)	13 (7,3)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	3 (50,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	3 (10,3)	12(41,4)	7 (24,1)	4 (13,8)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	62(28,7)	43 (19,9)	62 (28,7)	17 (7,9)	216(100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				11.240	0.385	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlediği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılıp katılmama noktasındaki oranlarının eşit olduğu tespit edilmiştir. Yani görülen o ki yukarıdaki ifadeye siyasi parti değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemekte, eşit bir şekilde bu görüşe katılanlar olduğu gibi katılmayanlar da mevcuttur..

Tablo 33: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında Siyasi Parti ve Yetkiler Net Bir Şekilde Tanımlanmamıştır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında siyasi parti ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	23 (12,9)	45(25,3)	39 (21,9)	47 (26,4)	24 (13,5)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	1 (16,7)	1 (16,7)	3 (50,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	5 (17,2)	5 (17,2)	5 (17,2)	4 (13,8)	10 (34,5)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	3(100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	54(25,0)	47 (21,8)	52 (24,1)	34 (15,7)	216(100,0)
Test Değeri					p değeri	
16.322					0.062	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında siyasi parti ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında siyasi parti ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında siyasi parti ve yetkilerin net bir şekilde tanımlanmadığı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 34: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast-Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	18 (10,1)	33(18,5)	40 (22,5)	65 (36,5)	22 (12,4)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	4 (66,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	2 (6,9)	4 (13,8)	4 (13,8)	10 (34,5)	9 (31,0)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	2 (66,7)	0 (0,0)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	20 (9,3)	40(18,5)	45 (20,8)	80 (37,0)	31 (14,4)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			11.470		0.354	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebileceği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 35: “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar İle İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast-Üst İlişkinin Varlığından Söz Edilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
AK Parti	11 (6,2)	36(20,2)	35 (19,7)	72 (40,4)	24 (13,5)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	3 (50,0)	2 (33,3)	6 (100,0)
HDP	6 (20,7)	4 (13,8)	3 (10,3)	10 (34,5)	6 (20,7)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	0 (0,0)	2 (66,7)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	17 (7,9)	42(19,4)	38 (17,6)	87 (40,3)	32 (14,8)	216(100,0)
Test Değeri					p değeri	
12.324					0.278	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebileceği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 36: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast-Üst İlişkileri Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	30 (16,9)	27(15,2)	56 (31,5)	47 (26,4)	18 (10,1)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	3 (50,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	10 (34,5)	5 (17,2)	3 (10,3)	8 (27,6)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	41 (19,0)	34(15,7)	61 (28,2)	58 (26,9)	22 (10,2)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			13.868		0.164	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracığı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılıp katılmama noktasında kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 37: “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	23 (12,9)	26(14,6)	38 (21,3)	71 (39,9)	20 (11,2)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	3 (50,0)	3 (33,3)	6 (100,0)
HDP	7 (24,1)	7 (24,1)	4 (13,8)	6 (20,7)	5 (17,2)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	35(16,2)	43 (19,9)	81 (37,5)	27 (12,5)	216(100,0)
Test Değeri				p değeri		
13.439				0.190		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğru bir karar olduğu düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 38: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	23 (12,9)	29(16,3)	38 (21,3)	68 (38,2)	20 (11,2)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	3 (50,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	4 (13,8)	1 (3,4)	4 (13,8)	17 (58,6)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	32(14,8)	44 (20,4)	89 (41,2)	24 (11,1)	216(100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				9.420	0.575	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesinin yerinde bir uygulama olduğu

düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 39: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	21 (11,8)	45(25,3)	45 (25,3)	38 (21,3)	29 (16,3)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	5 (83,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	2 (6,9)	7 (24,1)	3 (10,3)	11 (37,9)	6 (20,7)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	57(26,4)	48 (22,2)	52 (24,1)	36 (16,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			18.441		0.056*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana ittiği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 40: “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açıdan Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	24 (13,5)	44(24,7)	48 (27,0)	44 (24,7)	18 (10,1)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	1 (16,7)	4 (66,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	3 (10,3)	2 (6,9)	6 (20,7)	5 (17,2)	13 (44,8)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	0 (0,0)	2 (66,7)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	28 (13,0)	51(23,6)	54 (25,0)	51 (23,6)	32 (14,8)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			36.849		0.000*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 13,5’i kesinlikle katılmıyorum, % 24,7’si katılmıyorum, % 27,0’si kararsızım, % 24,7’ si katılıyorum şeklinde cevaplarırken, %

10,1’de kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Siyasi parti kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket etmesini sınırlamaktadır ifadesi hakkında kesin bir görüş belirtmemişlerdir. Bu konuda net karara sahip olamadıkları görülmektedir. Öte yandan katılan ve katılmayanların oranına bakıldığında her ikisi de % 23,6 oranında olup eşit çıkmıştır. AK Parti, MHP, HDP ve diğer grubunda yer alan siyasi partiler bazında Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırladığı düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 41: “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	19 (10,7)	34(19,1)	40 (22,5)	59 (33,1)	26 (14,6)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	1 (16,7)	4 (66,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	2 (6,9)	3 (10,3)	5 (17,2)	10 (34,5)	9 (31,0)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (66,7)	1 (33,3)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	22 (10,2)	41(19,0)	45 (20,8)	71 (32,9)	37 (17,1)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			16.056		0.072	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe

belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacağı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 42: “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş Ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Siyasi parti	Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
AK Parti	22 (12,4)	29(16,3)	32 (18,0)	76 (42,7)	19 (10,7)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	5 (83,3)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	10 (34,5)	4 (13,8)	4 (13,8)	6 (20,7)	5 (17,2)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	34(15,7)	37 (17,1)	88 (40,7)	25 (11,6)	216(100,0)
				Test Değeri		p değeri
				17.412		0.044*

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 14,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 15,7’si

katılmıyorum, % 17,1'i kararsızım, % 40,7'si katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 11,6'sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Siyasi parti kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğu büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır ifadesine katıldığı görülmektedir. Büyükşehir belediyesi ile aynı siyasi partiden olan üyelerin yanında muhalefet parti üyelerinin de aynı fikirde olduğu görülürken farklı fikirlerin de olduğu saptanmıştır. AK Parti, MHP, HDP ve diğer siyasi partiler bazında büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate aldığı düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 43: “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	23 (12,9)	28(15,7)	28 (15,7)	80 (44,9)	19 (10,7)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	5 (83,3)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	10 (34,5)	5 (17,2)	3 (10,3)	6 (20,7)	5 (17,2)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	33 (15,3)	34(15,7)	32 (14,8)	92 (42,6)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			17.683		0.041*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 15,3'ü kesinlikle katılmıyorum, % 15,7'si

katılmıyorum, % 14,8'i kararsızım, % 42,6'sı katılıyorum şeklinde cevaplarırken, % 11,6'sı da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Siyasi parti kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisinin aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır ifadesine katıldıkları gibi katılmadıkları hatta kararsız kaldıkları da görülmektedir. AK Parti, MHP, HDP ve diğer siyasi partiler bazında büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate aldığı düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 44: “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararlarında İlçe Belediyelerinin Çıkarlarını Gözetir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Siyasi parti	Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
AK Parti	18 (10,1)	41(23,0)	42 (23,6)	61 (34,3)	16 (9,0)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	4 (66,7)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	11 (37,9)	7 (24,1)	2 (6,9)	5 (17,2)	4 (13,8)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	50(23,1)	45 (20,8)	71 (32,9)	21 (9,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			22.553		0.004*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, % 10,1'i kesinlikle katılmıyorum, % 23,0'ü katılmıyorum, % 23,6'sı kararsızım, % 34,3'ü katılıyorum şeklinde cevaplarırken, %

9,0'da da kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Siyasi parti kapsamında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir ifadesine katıldıkları gibi bazısının katılmadığı hatta kararsız kaldığı görülmektedir. AK Parti, MHP, HDP ve diğer siyasi partiler bazında büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetmediği düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 45: “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstedğinde, Meclisin Kararında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli Ve Yerinde Buluyorum.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	11 (6,2)	24(13,5)	48 (27,0)	65 (36,5)	30 (16,9)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	4 (66,7)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	3 (10,3)	2 (6,9)	4 (13,8)	17 (58,6)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	14 (6,5)	28(13,0)	53 (24,5)	87 (40,3)	34 (15,7)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			11.699		0.340	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.”

ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde olduğu düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 46: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermiştir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	19 (10,7)	31(17,4)	73 (41,0)	41 (23,0)	14 (7,9)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	1 (16,7)	1 (16,7)	4 (66,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	3 (10,3)	8 (27,6)	6 (20,7)	11 (37,9)	1 (3,4)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	2 (66,7)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	42(19,4)	84 (38,9)	52 (24,1)	15 (6,9)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			13.396		0.206	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir

genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar verdiği düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılıp katılmama noktasında kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 47: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Siyasi parti	İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	18 (10,1)	21(11,8)	38 (21,3)	78 (43,8)	23 (12,9)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	2 (33,3)	0 (0,0)	4 (66,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	9 (31,0)	3 (10,3)	7 (24,1)	4 (13,8)	6 (20,7)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	2 (66,7)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	28(13,0)	46 (21,3)	86 (39,8)	29 (13,4)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			25.495		0.001*	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki

idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğine ilçe belediye meclis üyelerinin ilçe belediye meclislerinin imar ve bütçe dışındaki kararlarının yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi zorunluluğunun olması ilçe belediyeleri üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığı görüşüne katıldıkları gibi bazı üyelerin de katılmadığı hatta bu konuda kararsız kaldığı görülmektedir. AK Parti, MHP, HDP ve diğer siyasi partiler bazında ilçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 48: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	18 (10,1)	37(20,8)	52 (29,2)	59 (33,1)	12 (6,7)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	0 (0,0)	4 (66,7)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	11 (37,9)	2 (6,9)	10 (34,5)	3 (10,3)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	40(18,5)	63 (29,2)	67 (31,0)	17 (7,9)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			27.630		0.000*	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi

uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin ilçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine belediye başkanına gönderilmesi daha doğrudur ifadesine katıldıkları gibi üyelerin büyük bir çoğunluğunun katılmadığı gibi bu konuda kararsız kaldıkları da görülmüştür. AK Parti, MHP, HDP ve diğer grubunda yer alan siyasi partiler bazında ilçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğru olduğu düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 49: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	28 (15,7)	28(15,7)	46 (25,8)	55 (30,9)	21 (11,8)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	4 (66,7)	1 (16,7)	1 (16,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	2 (6,9)	7 (24,1)	6 (20,7)	10 (34,5)	4 (13,8)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	39(18,1)	56 (25,9)	66 (30,6)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			13.786		0.168	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan

kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğru bir karar olduğu düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 50: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Siyasi parti	İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.					Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
AK Parti	29 (16,3)	33(18,5)	44 (24,7)	51 (28,7)	21 (11,8)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	4 (66,7)	1 (16,7)	1 (16,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	6 (20,7)	6 (20,7)	6 (20,7)	7 (24,1)	4 (13,8)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	1 (33,3)	0 (0,0)	1 (33,3)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	43(19,9)	52 (24,1)	60 (27,8)	25 (11,6)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			8.417		0.726	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesinin daha doğru bir karar olduğu düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 51: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı Ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkân Verecektir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	21 (11,8)	30(16,9)	22 (12,4)	84 (47,2)	21 (11,8)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	1 (16,7)	1 (16,7)	4 (66,7)	0 (0,0)	6 (100,0)
HDP	11 (37,9)	7 (24,1)	3 (10,3)	5 (17,2)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	0 (0,0)	2 (66,7)	1 (33,3)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	38(17,6)	28 (13,0)	94 (43,5)	24 (11,1)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			22.233		0.006*	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu görülmektedir (p<0.05).

Siyasi parti kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde, ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerden sorumlu olması genelinde hizmetlerin hızlı ve etkili olmasına olanak sağlayacaktır ifadesine katıldıkları gibi büyük bir çoğunluğun katılmadığı hatta kararsız kaldıkları görülmektedir. AK Parti, MHP, HDP ve diğer grubunda yer alan siyasi partiler bazında büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir

şekilde yapılmasına imkân vereceği düşüncesine verilen cevapların farklı olduğu saptanmıştır.

Tablo 52: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerinde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.						
Siyasi parti	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
AK Parti	27 (15,2)	52(29,2)	38 (21,3)	45 (25,3)	16 (9,0)	178(100,0)
CHP	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
MHP	0 (0,0)	2 (33,3)	2 (33,3)	1 (16,7)	1 (16,7)	6 (100,0)
HDP	9 (31,0)	7 (24,1)	4 (13,8)	6 (20,7)	3 (10,3)	29 (100,0)
Saadet Partisi	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Diğer	0 (0,0)	2 (66,7)	1 (33,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	63(29,2)	45 (20,8)	52 (24,1)	20 (9,3)	216(100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			9.397		0.602	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile siyasi parti değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacağı düşüncesine farklı partiler bazında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bu düşünceye katılmadıkları tespit edilmiştir.

3.6.3. Görev Değişkenine Göre

Tablo 53: “Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri Hem Büyükşehir Hem De İlçe Belediye Meclisi Üyesi Olduklarından, Büyükşehir ve İlçe Çıkarları Çatışmasında Kendi İlçe Çıkarlarına Öncelik Vereceklerdir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Belediye Başkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
Belediye Meclis Üyesi	24 (11,2)	34 (15,8)	24 (11,2)	97 (45,1)	36 (16,7)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	25 (11,6)	34 (15,7)	24 (11,1)	97 (44,9)	36 (16,7)	216 (100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				5.775	0.227	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun, hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olarak büyükşehir belediyesi ile çıkar çatışması yaşanması halinde kendi çıkarlarını koruyacağı ifadesine katıldıkları görülmektedir. Yani görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 54: “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Belediye Başkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
Belediye Meclis Üyesi	18 (8,4)	51 (23,7)	42 (19,5)	69 (32,1)	35 (16,3)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	19 (8,8)	51 (23,6)	42 (19,4)	69 (31,9)	35 (16,2)	216 (100,0)
			Test Değeri			p değeri
			6.002			0.088

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı Sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlarının Kendi Belediyelerini İlgilendiren Konuların Görüşülmesinde Üye Olarak Katılabilmeleri Büyükşehirlerde Bütünlüğün Sağlanması Açısından Yönetime Katılmayı

sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine büyükşehir ilçe belediyesinin sadece kendilerini ilgilendiren durumlarda katılabilmesi durumunun il genelinde yönetim sınırladığı ifadesine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 55: “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	26 (12,1)	49 (22,8)	56 (26,0)	48 (22,3)	36 (16,7)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	26 (12,0)	49 (22,7)	57 (26,4)	48 (22,2)	36 (16,7)	216 (100,0)
Test Değeri					p değeri	
3.560					1.000	

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir bölümünün büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin serbest karar almasını sınırladığı ifadesi hakkında kararsız kaldıkları görülmektedir.

Tablo 56: “Büyükşehir Belediye Başkanının Büyükşehir İlçe Belediye Meclis Kararları Üzerindeki Vesayet Yetkisi Olmalıdır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	45 (20,9)	60 (27,9)	40 (18,6)	55 (25,6)	15 (7,0)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	45 (20,8)	61 (28,2)	40 (18,5)	55 (25,5)	15 (25,5)	216 (100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				3.750	1.000	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerinde vesayet yetkisinin olması ifadesine katılmadığı görülmektedir.

Tablo 57: “İlçe Belediyeleri Üzerinde Büyükşehir Belediyesinin Vesayet Yetkisi Olması Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Yanlış Yapmasını Önlemektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	31 (14,4)	62 (28,8)	43 (20,0)	62 (28,8)	17 (7,9)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	62 (28,7)	43 (19,9)	62 (28,7)	17 (7,9)	216 (100,0)
					Test Değeri	p değeri
					5.048	0.227

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun ilçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisinin olması ilçe belediyelerinin yanlış yapmasına engel olacaktır ifadesi hakkında iki kısma ayrılmış durumdadırlar. Bir kısmı bu ifadeye katılırken bir kısmı da katılmamaktadır. Anlaşılan bu konu hakkında görev değişkeni baz alındığında ciddi görüş ayrılığı yaşanmaktadır.

Tablo 58: “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	29 (13,5)	54 (25,1)	47 (21,9)	51 (23,7)	34 (15,8)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	54 (25,0)	47 (21,8)	52 (24,1)	34 (15,7)	216 (100,0)
Test Değeri					p değeri	
3.707					0.750	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunlunun büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır ifadesine katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 59: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişki; Bir Ast-Üst İlişkisi Olarak Nitelendirilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe lediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	20 (9,3)	39 (18,1)	45 (20,9)	80 (37,2)	31 (14,4)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	20 (9,3)	40 (18,5)	45 (20,8)	80 (37,0)	31 (14,4)	216 (100,0)
Test Değeri					p değeri	
4.609					0.421	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 60: “Büyükşehir Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyeleri Üzerinde İmar İle İlgili Kararları ve Uygulamaları Açısından Bir Ast-Üst İlişkinin Varlığından Söz Edilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından sözedilebilir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	17 (7,9)	42 (19,5)	38 (17,7)	86 (40,0)	31 (14,4)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	17 (7,9)	42 (19,4)	38 (17,6)	87 (40,3)	31 (14,4)	216 (100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				6.796	1.000	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ile belediyeleri üzerinde imara yönelik kararların uygulanması açısından bir ast-üst ilişkisinin varlığından söz edilebilir ifadesine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 61: “Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında İmara İlişkin Uygulamalara Yönelik Kararların Ast-Üst İlişkileri Biçiminde Olması İmara İlişkin Sorunları Ortadan Kaldıracaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	41 (19,1)	33 (15,3)	61 (28,4)	58 (27,0)	22 (10,2)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	41 (19,0)	34 (15,7)	61 (28,2)	58 (26,9)	22 (10,2)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.739		0.259	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki imara yönelik kararların ast-üst şeklinde olması imara yönelik sorunları ortadan kaldıracaktır ifadesi için belli bir görüş beyan edememiş ve kararsız kaldıklarını dile getirmişlerdir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 62: “İmar Uygulama ve Denetleme Yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde Olması Büyükşehir Sınırları İçerisinde Bütünlüğü Sağlaması Açısından Doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	30 (14,0)	34 (15,8)	43 (20,0)	81 (37,7)	27 (12,6)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	35 (16,2)	43 (19,9)	81 (37,5)	27 (12,5)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.775		0.426	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun imar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehirde olmasının büyükşehir sınırları dahilinde bütünlüğü sağlayacaktır ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 63: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Yerinde Bir Uygulamadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek Kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	27 (12,6)	32 (14,9)	44 (20,5)	88 (40,9)	24 (11,2)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	32 (14,8)	44 (20,4)	89 (41,2)	24 (11,1)	216 (100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				3.104	1.000	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclislerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imar ile ilgili kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından aynen veya değiştirilerek kabul edilmesinin yerinde bir uygulama olduğu görüşüne katıldıkları görülmektedir.

Tablo 64: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclisleri Tarafından Alınan İmara İlişkin Kararların Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Nazım İmar Plânına Uygunluğu Yönünden İncelenerek Aynen veya Değiştirilerek Kabul Edilmesi Büyükşehir İlçe Belediyelerini İkinci Plana İtmektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek Kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	23 (10,7)	57 (26,5)	48 (22,3)	51 (23,7)	36 (16,7)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	57 (26,4)	48 (22,2)	52 (24,1)	36 (16,7)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			3.807		0.736	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun ilçe belediye meclislerince alınan imara yönelik kararların nazım imar planına uygunluğu açısından değerlendirilerek aynen veya değiştirilmesi şeklinde kabul edilmesinin ilçe belediyelerinin ikinci plana

atılacağı ifadesine katılmadıkları görülmüştür. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye göre değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 65: “Büyükşehir İlçe Belediyelerinin, Mali Açından Büyükşehir Belediye Meclisi Tarafından Denetlenmesi Mali Olarak Serbest Hareket Edebilmesini Sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	28 (13,0)	50 (23,3)	54 (25,1)	51 (23,7)	32 (14,9)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	28 (13,0)	51 (23,6)	54 (25,0)	51 (23,6)	32 (14,8)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			3.780		0.750	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlamaktadır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisinin ilçe belediyelerini mali açıdan denetlemesi onların mali anlamda serbest hareket etmesini sınırlayacaktır ifadesine kesin bir görüş beyan edememişlerdir. Öte yandan bu ifadeye katılan ve katılmayanların oranına bakıldığında ise, katılan ve katılmayan oranının eşit çıktığı görülmektedir.

Tablo 66: “Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir İlçe Belediyelerine Mali Yardımının Bazı Şartlara Bağlı Olması Mali Olarak Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Elini Büyükşehir Belediyesi Karşısında Zayıflatacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.						
Görev	Kesimlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsız	Katılıyor	Kesimlikle Katılıyor	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	22 (10,2)	41 (19,1)	45 (20,9)	70 (32,6)	37 (17,2)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	22 (10,2)	41 (19,0)	45 (20,8)	71 (32,9)	37 (17,1)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			3.284		1.000	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımın bazı şartlara bağlı olması durumuna ilçe belediyelerini büyükşehir belediyesine karşı mali açıdan zayıf duruma getireceği ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 67: “Büyükşehir Belediye Meclisi Karar Alırken İlçe Belediyelerinin Görüş Ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	32 (14,9)	33 (15,3)	37 (17,2)	88 (40,9)	25 (11,6)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	34 (15,7)	37 (17,1)	88 (40,7)	25 (11,6)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.942		0.421	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 68: “Büyükşehir Belediye Meclisi Aldığı Kararları Uygularken İlçe Belediyelerinin Görüş Ve Taleplerini Dikkate Alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	33 (15,3)	33 (15,3)	32 (14,9)	92 (42,8)	25 (11,6)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	33 (15,3)	34 (15,7)	32 (14,8)	92 (42,6)	25 (11,6)	216 (100,0)
				Test Değeri	p değeri	
				5.012	0.574	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediye meclisinin aldığı kararları uygularken ilçe belediye meclislerinin görüş ve taleplerini dikkate alır görüşüne katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 69: “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	28 (13,0)	50 (23,3)	45 (20,9)	71 (33,0)	21 (9,8)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	50 (23,1)	45 (20,8)	71 (32,9)	21 (9,7)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			5.166		0.231	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesi karar alırken ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir ifadesine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 70: “Büyükşehir Belediye Başkanı Meclisin Kararlarını Yeniden Gözden Geçirmesini İstedğinde, Meclisin Kararında Direnebilmesi İçin Daha Büyük Bir Çoğunluğa İhtiyaç Duymasını Gerekli Ve Yerinde Buluyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	14 (6,5)	28 (13,0)	53 (24,7)	86 (40,0)	34 (15,8)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	14 (6,5)	28 (13,0)	53 (24,5)	87 (40,3)	34 (15,7)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			3.428		1.000	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir bölümünün büyükşehir belediye başkanının meclisin kararlarını yeniden gözden geçirilmesini istemesi halinde meclisin kararlarında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duyulması gerekli olduğu görüşüne katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye göre görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 71: “Büyükşehir İlçe Belediye Meclislerinin Aldığı Kararların Yürürlüğe Girebilmesi İçin Büyükşehir Belediye Başkanına Gönderilmesi Uygulamasının Kaldırılması Büyükşehir Genelinde Birlikteliğin Sağlanması Konusuna Zarar Vermiştir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	23 (10,7)	42 (19,5)	84 (39,1)	51 (23,7)	15 (7,0)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	23 (10,6)	42 (19,4)	84 (38,9)	52 (24,1)	15 (6,9)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.428		0.611	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir ilçe belediye meclislerinin almış olduğu kararlarının yürürlüğe girme şartı olan büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması il genelinde birlikteliğin sağlanması konusunda zarar vermiştir ifadesi ile net bir görüş beyan edememiş ve kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 72: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amirine Gönderilmesi Mecburiyetinin Meclis Üzerinde Herhangi Bir Baskı Oluşturmadığını Düşünüyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Belediye Başkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
Belediye Meclis Üyesi	26 (12,1)	28 (13,0)	46 (21,4)	86 (40,0)	29 (13,5)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	27 (12,5)	28 (13,0)	46 (21,3)	86 (39,8)	29 (13,4)	216 (100,0)
					Test Değeri	p değeri
					5.424	0.125

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir bölümünün ilçe belediye meclislerinde alınan kararların imar ve bütçe dışındakiler yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığı ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir.

Tablo 73: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının (İmar ve Bütçe Hariç) Yürürlüğe Girebilmesi İçin Mülki İdare Amiri Yerine Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	28 (13,0)	40 (18,6)	63 (29,3)	67 (31,2)	17 (7,9)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	29 (13,4)	40 (18,5)	63 (29,2)	67 (31,0)	17 (7,9)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			5.322		0.213	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların (imar ve bütçe hariç) mülki idare amirine gönderilmesi yerine büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi daha doğru olu ifadesine katıldıkları görülmüştür. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir. Ayrıca bu ifade bir önceki soruyla kıyaslandığında ilçe belediyeleri, almış oldukları kararların mülki idare amirine gidilmesinin kendileri için sorun oluşturmayacağını bununla birlikte mülki idare yerine büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasını daha doğru buldukları söylenebilir.

Tablo 74: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararların (İmar ve Bütçe Hariç) Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	29 (13,5)	39 (18,1)	56 (26,0)	66 (30,7)	25 (11,6)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	30 (13,9)	39 (18,1)	56 (25,9)	66 (30,6)	25 (11,6)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.993		0.255	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin, ilçe belediye meclislerinin (imar ve bütçe) dışındaki kararların doğrudan yürürlüğe girmesi doğrudur ifadesine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 75: “İlçe Belediye Meclislerinde Alınan Kararlarının Tümünün Doğrudan Yürürlüğe Girebilmesi Daha Doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	35 (16,3)	43 (20,0)	52 (24,2)	60 (27,9)	25 (11,6)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	43 (19,9)	52 (24,1)	60 (27,8)	25 (11,6)	216 (100,0)
Test Değeri					p değeri	
4.518					0.282	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin ilçe belediye meclisinin aldığı kararların doğrudan yürürlüğe girmesi doğrudur ifadesine katıldıkları görülmektedir. Görülen o ki yukarıdaki ifadeye görev değişkeni baz alınarak verilen cevaplar büyük farklılıklar göstermemektedir

Tablo 76: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Hızlı Ve Etkili Bir Şekilde Yapılmasına İmkân Verecektir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	31 (14,4)	38 (17,7)	28 (13,0)	94 (43,7)	24 (11,2)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	32 (14,8)	38 (17,6)	28 (13,0)	94 (43,5)	24 (11,1)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			5.206		0.389	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması, il genelinde hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına olanak sağlayacağı görüşüne katıldıkları görülmektedir.

Tablo 77: “Büyükşehir Belediyesinin İl Genelinde Birtakım Hizmetlerin Yürütülmesinden Sorumlu Olması Hizmetlerin Yerinde ve Amacına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirilmesine Engel Olacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişki

Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.						
Görev	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
BelediyeBaşkanı	1 (100,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (100,0)
BelediyeMeclisÜyesi	35 (16,3)	63 (29,3)	45 (20,9)	52 (24,2)	20 (9,3)	215 (100,0)
Toplam (Yüzde)	36 (16,7)	63 (29,2)	45 (20,8)	52 (24,1)	20 (9,3)	216 (100,0)
			Test Değeri		p değeri	
			4.647		0.259	

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek için çapraz tablo ile ki kare testi uygulanmıştır. Ki kare sonucunda, “Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.” ifadesi ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Görev değişkeni kapsamında ilgili soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilçe belediye meclis üyelerinin büyükşehir belediyesinin il genelinde bir takım hizmetlerden sorumlu olması hizmetlerin amacına uygun bir şekilde yapılmasına engel olacaktır ifadesine katılmadıkları görülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1982 Anayasası 123. maddesinde idarenin kuruluşu merkezden yönetim ve yerinden yönetim esasına dayandığı belirtilmektedir. Anayasa idareyi kuruluş ve görevleri ile bir bütün olarak tanımlar. Yönetimde birliği ve bütünlüğü savunmuştur. Türkiye’de yönetim şekline bakıldığında merkezi yönetimin ağır bastığı söylenebilir. Osmanlıdan miras alınan bu yönetim şekli, fazla bir değişikliğe uğramadan Tanzimat’a ve oradan Cumhuriyet dönemine geçilerek günümüze kadar ulaşmıştır. Türkiye’de yerel yönetimlerin varlığının gelişmesi Batılı ülkelere oranla oldukça geç olmuştur. Batılı ülkelerde yerel yönetimler tüzel kişiliklerini kazanana kadar toplumun talebi ile var olurken, Türkiye’de hükümet eliyle olmuştur.

Bir ülkenin yönetim yapısını anlamak için o ülkenin sahip olduğu değerlere, ülkenin ideolojisine, toplumun benimsemiş olduğu yaşayış biçimine bakmak gerekir. Türkiye’de yerel yönetimlerin kanun çıkarma yetkisi yoktur. Merkezi hükümetin çıkardığı kanunlara tabidir. Cumhuriyet döneminde benimsenen merkezi yapı, dönemin koşullarına bağlı olarak toplumun modernleşmesi ve hızlı dönüşüm için gereklidir. Zamanla yaşanan gelişmelere bağlı olarak yönetimde merkezi yönetim kadar yerel yönetimlerin önemli olduğu gerçeği benimsenmiştir.

Küreselleşme, bilgi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler demokratikleşme hareketlerinin gelişmesi yerel yönetimlerin önemini daha da ortaya çıkarmıştır. Dünyada yaşanan bu gelişmeler neticesinde yapılan KAYA ve MEHTAP araştırmaları sonucunda Türkiye’de yerel yönetimlerin olması gereken seviyede olmadığını görülmüştür. Yerel yönetimlerin özerkliğinin sağlanması, şartlarının daha iyileştirilmesi adına Türkiye’nin Avrupa Yerel Yönetimler Şartı’nı imzalamış olması bu anlamda önemli bir gelişmedir. Yerel yönetimleri ciddi anlamda rahatlamasını sağlayan bu Şarta Türkiye tarafından bazı maddelerine çekince koyulmuştur. Özellikle yerel yönetimlere mali özerklik sağlayan maddelere çekince koyması bu anlamda yerel yönetimleri merkezi yönetime karşı elini zayıflatıcı niteliktedir. Yerel yönetimlerin çok daha iyi ve kaliteli hizmetleri sunabilmesi için Şarta konan çekinceler kaldırılmalıdır.

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşan illerden bir tanesi de Şanlıurfa ilidir. Bu anlamda çalışma alanı olarak seçilmesi uygun görülmüştür. Bu çalışma, büyükşehir ilçe belediyelerinin özerkliğini Şanlıurfa ilçe belediyeleri örneği adı altında Şanlıurfa bazında ve ilçe belediyelerinin özerkliği özelinde ele almıştır. İlçe belediyelerinin özerkliğini ölçmeye yönelik olarak anket soruları hazırlanmıştır. Buna göre ilçe belediye meclis üyeleriyle hem yapılan anket hem de birebir yapılan görüşmeler neticesinde büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan sorunlar ele alınmıştır. İlçe belediye meclis üyeleri ile yapılan anketin yanı sıra ek olarak ilçe belediye meclis üyeleri büyükşehir belediyesi ile ilgili:

- Büyükşehir belediyesinin tüm ilçe belediyelerine eşit mesafede yaklaşmasını,
- Herkesin uzman olduğu alanda çalışmasını,
- İl genelinde bir takım hizmetlerin büyükşehir belediyesinde olması hizmette yakınlık ilkesiyle uyuşmadığı gerekçesiyle bir takım hizmetlerin kendilerinde olmasını talep etmektedirler. Her ne kadar ankette bu soru için sorun teşkil etmediklerini bildirseler de gerçekte sorunlar yaşanmaktadır.
- Aynı şekilde imar uygulama ve denetleme yetkisi için de geçerlidir.
- Hizmet sunumu aşamasında büyükşehir belediyesi iş bölümü çerçevesinde koordineli olarak çalışmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Şanlıurfa ili genel itibariyle farklı kültürleri bir arada barındıran bir ildir. Buna bağlı olarak ilçelerin sahip oldukları farklılıklar sebebiyle beklediği hizmetler de farklılık göstermektedir. Şanlıurfa'nın sahip olduğu ilçeler sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan birbirinden oldukça farklıdır. Bu anlamda ilçeler arasında uçurum vardır. Büyükşehir belediyesinin tüm ilçe belediyelerine eşit mesafede davranması doğru bir tespit olmakla birlikte sorunun çözümü için yeterli değildir. Gerçek anlamda bir eşitliğin sağlanması için adaletli davranılması gerekmektedir. Merkez ilçeler için yöre halkının deyimi ile “en lüks ilçe” olan Karaköprü ilçesinde elit kesim ikamet ederken yine merkezde bulunan diğer bir ilçe olan Eyyübiye ilçesi için tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Bu durum çevre ilçeler içinde geçerlidir.

İlçeler arasında böyle bir uçurum olması haliyle beklentilerinde aksaklıklar yaşanmasına sebep olacaktır. Büyükşehir belediyesinin zayıf olan ilçe belediyesine öncelik vererek diğer ilçe belediyelerine arasındaki uçurumu kapatmaya çalışmalıdır. Ayrıca AYYÖŞ gereği zayıf olan yerel yönetim birimi güçlendirilmeli maddesine dayanarak büyükşehir belediyesi zayıf olan ilçe belediyesine öncelik vererek ilçelere adaletli yaklaşmalı, bu sayede hem ilçeler arasında oluşan sosyal, ekonomik, kültürel farklılıklar azalmış olacak hem de ilçe belediyelerine eşit mesafede yaklaşmış olacak böylelikle ilçe belediyeleri ile aralarında sorunlar yaşanmayacaktır. Burada önemli olan bir başka husus büyükşehir belediye başkanının işini profesyonel bir şekilde yapabilmesi durumudur. İli çok iyi tanıyan ilin sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerin iyi bilen insanların ne tür hizmetlere ihtiyacı olduğunu bilmesi büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında sorun yaşanmasını da azaltacaktır. Öte yandan büyükşehir belediye başkanı ilçe belediyelerinin mensubu olduğu siyasi parti farkı gözetmeksizin tüm ilçe belediyelerine eşit mesafede yaklaşmalıdır. Aynı şekilde büyükşehir belediye başkanının ilçe belediye başkanı ile arasında kişisel husumet olması halinde böyle bir durumun varlığının büyükşehir ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkilerin zedelenmesine izin vermemelidir. Şanlıurfa ilinde bulunan ilçelerin büyük bir çoğunluğunun büyükşehir belediyesi ile aynı siyasi parti mensubu üyesi olmaları sebebiyle siyasi partiye yönelik bu tarz sorunlar çok yaşanmamaktadır.

Büyükşehirlerde Alt Yapı Ulaşım ve Koordinasyon Merkezlerine büyükşehir ilçe belediye başkanlarının sadece kendi belediyelerini ilgilendiren konularda katılmaları büyükşehir genelinde yönetime katılmayı sınırlamakla beraber diğer ilçe belediye başkanlarının da yönetime katılmasını engelleyecektir.

İlçe belediyelerinin kendilerine verilen görev ve yetkileri, hizmetleri verimli bir şekilde sunabilmeleri için ilçe belediye meclislerinin aldığı kararlar üzerinde vesayet yetkisi olmamalıdır. Kaldı ki ilçe belediyelerinin bir konu hakkında almış oldukları kararlar üzerinde vesayet yetkisinin varlığı ilçe belediyelerinin özerkliği adına zedeleyici bir unsurdur. Yapılan araştırmalar neticesinde büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetki paylaşımının net olması hususunda her ne kadar ankette görev ve yetkilerin net tanımlandığını sonucuna varılsa da yapılan

görüşmelerde bu konuda büyükşehir belediyesi ile sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Özellikle büyükşehir belediyesine uzak mesafede olan ilçeler bu hizmetlerin sunumunda uzaklığa bağlı olarak gecikmeler yaşandığını belirtmiştir. Bu konuda hizmete yakınlık gereğince, hizmet sunumunun daha verimli ve daha kaliteli yapılması adına büyükşehir belediyesi kendisine uzak mesafede olan ilçe belediyelerine yapılacak olan hizmetin sunumuna yönelik olarak yetki vermelidir.

İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması, kentin planlaması, kentte bütünlüğün sağlanması, kaynak ve zaman israfı gibi olumsuz durumları ortadan kaldıracaktır. Nitekim yapılan araştırmada da ilçe belediyeleri bu konuda imar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Buna ek olarak ilçe belediyeleri imar gibi kentin geleceğini inşa eden önemli bir konuda, tüm yetkilerin büyükşehir belediyesinde olmasında kendilerinin geri planda kaldığını belirtmişlerdir. Kaldı ki ilçe belediyelerinin kendi ihtiyaçlarına yönelik olarak imar ve planlama konusunda, söz sahibi olmak istemektedirler. İlçe belediyeleri ilçenin bizzat ihtiyaçlarının belirlenmesinde büyükşehir belediyesine göre daha çok bilgi ve tecrübe sahibidir. İmar uygulama ve denetlenmesi, aslında büyükşehir belediyesinin hukuki denetimi altında olması, zaten ilçe belediyelerinin keyfi hareket etmesini, kaynak ve zaman israfını engelleyecektir. Bu anlamda yetkinin bir bölümünün ilçe belediyelerinde olması, imara yönelik ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyesi arasında yaşanan sorunları azaltacaktır.

Büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olarak yapılması, ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyelerine karşı zayıflatacaktır. İlçe belediyelerine mali yardımın şarta bağlı olarak yapılması AYYÖŞ' a aykırı bir durumdur. Kaldı ki AYYÖŞ zayıf olan yerel yönetim birimine şarta bağlı olmadan mali yardımın yapılmasını öngörür. Böylece zayıf olan yerel yönetim birimi güçlü olan diğer yönetim birimleriyle aynı duruma gelir. İlçe belediyeleri yerinden yönetim adına ilçede vatandaşların ihtiyaçları doğrultusunda hizmet sunmakla görevlidir. Şarta bağlı bir yardım durumunda öncelikli amacın dışına çıkılacağı gibi ilçede vatandaşlar tarafından ciddi anlamda eleştiriye maruz kalabiliyorlar. Mali özerklik ile uyuşmayan bir durumdur. İlçe belediyelerine

yardımın şartsız olarak verilmesi gerekir. Bu anlamda ilçe belediyeleri kendi ihtiyaçları doğrultusunda herhangi bir baskı olmadan kaynakları ihtiyaçları doğrultusunda gerektiği gibi kullanabilmelidir. İlçe belediye meclisleri aldıkları kararlarda, mülki idare amirine gönderilmesinde meclis kararları üzerinde herhangi bir baskı oluşturmayacağını bununla beraber mülki idare göndermek yerine alınan kararların büyükşehir belediyesine gönderilmesinin daha doğru olacağını savunmuşlardır.

Sonuç olarak büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkilerin özerklik temelli gelişmesi gerekir. Yapılan araştırma sonucunda ilçe belediye meclis üyeleri belirli sınırlar içerisinde büyükşehir belediyesinin kendilerine çok fazla müdahale etmemeleri doğrultusunda isteklerini dile getirmişlerdir.

KAYNAKÇA

Alodalı, M.F.B.,Özcan, L., Çelik, F. ve Usta, S. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de belediyelerde özerklik. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi İdari Bilimler Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, 1 – 11.

Akdemir, T., Ulusoy A. (2009). Yerel yönetimler ve mali özerklik: Türkiye ve OECD ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (21), 259 – 287.

Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten geleceğe büyükşehir belediye modeli. *Yerel politikalar*,(1), 48 -96.

Adıgüzel, Ş., Tek, M. (2014). 6360 sayılı yasa ve Türkiye’nin büyükşehir belediyesi sisteminde değişimi: Hatay örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 23(3). 73 – 102.

Arıkboğa, Ü. (2015). Türkiye’de büyükşehir belediyesi transfer sistemi ve 6360 sayılı Kanunun etkileri. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Dergisi*. 37 (2), 1 – 30.

Alıcı, O. V. (2012). Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerindeki denetim yetkisinin kavramsal açıdan değerlendirilmesi. *Yerel PolitikalarDergisi*,(2), 38 – 52.

Alıcı, O. V. (2013).Büyükşehir ilçe belediyelerini idari ve mali özerkliği. *Yerel Politikalar Dergisi*, (3), 127 – 152.

Arslan, C. (2009).*Türkiye’de yerel yönetimler ve 2004 sonrası yerel yönetim reformu*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Akyol, İ. T. (2012). *Türkiye’de yerel yönetimlerin ortaya çıkış sürecinin günümüz yerel yönetim sistemi üzerine etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.

Alıcı, O.V., Özaslankızılboğa, R. (2017). İki Kademeli Büyükşehir Yönetim Sisteminin Yargı Kararları Kapsamında İncelenmesi. M. Güler ve A. M. Turan.(Ed.), *Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar* (ss. 225 – 267). Ed. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Alıcı, O. V. (2012). *Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Avşar, Y. (2019). *Türkiye’de 6360 sayılı Yasa kapsamında mahalle ve köy yönetiminde yaşanan değişim ve dönüşüm*, Kahramanmaraş Sütçü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kahramanmaraş.

Bayrakçı, E.(2012). *Yerel yönetimler maliyesi*. Konya: Dizgi Yayınları.

Bayrakçı, E. (2011). *Yerel yönetimler*. Konya: Dizgi Yayınları.

Beyazyıldız, O. (2010). *Türkiye’de yerel yönetimler ve demokratikleşme sürecine etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Belli, A., Yıldırım, U. (2013). Büyükşehir Belediyesi Yönetim Modelinin Metropolitan Alan Kavramı Açısından Değerlendirilmesi. Y. Bulut, V. Eren, S. Karakaya ve A. Aydın, (Ed.), *Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler ve kentsel politikalar* (ss. 112 – 120). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bozan, M. (2013). Mahalli İdarelerin Tevhidine Yönelik Bir Adım: Yeni Büyükşehir Belediyeleri. Y. Bulut, V. Eren, S. Karakaya ve A. Aydın, (Ed.), *Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler ve kentsel politikalar* (ss. 85 – 96). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bütün Sula, M. Ş. (2017). *Avrupa yerel yönetimler yerindelik ilkesi çerçevesinde Türkiye’de yerel yönetimler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Bulut, Y., Karakaya S., Aydın, A. ve Tamer, M. (2013). Büyükşehir Yönetimlerinde Ölçeğin Yerel Temsil Üzerindeki Etkisi: Hatay’da Bir Uygulama. Y. Bulut, V. Eren,

S. Karakaya ve A. Aydın, (Ed.),*Kuramdan uygulamaya yerel yönetimlerde kentsel politikalar* (ss. 151 – 164). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Can, H. H. (2013). Türkiye Mahalli İdarelerinin Avrupa Yerel Yönetimler Şartına Uyumu. A. Mengi, T. Çınar, Ç. Giray Özgül (Der.),*Beşinci ulusal yerel yönetimler sempozyumu* (ss. 97 – 116). Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.

Coşkun, B. (1996). Türkiye’de idari vesayet denetimi ve yerel yönetimlerin özerkliği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5 (3), 35 – 47.

Çağdaş, T. (2011). Türkiye’de yerel yönetimlerde idari özerklik. *Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 30 (1), 391 – 416.

Çelik, A.(2013). Yerel özerklik açısından 5393 sayılı Belediye Kanununun genel bir değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 17 – 28.

Çelik, V., Çelik, F. ve Usta, S. (2008). Yerel demokrasi ve yerel özerklik ilişkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 87 – 104.

Çelikyay Hamza, H. (2017). Değişen Büyükşehir Yönetim Sisteminin Bursa İlçe Belediyeleri Üzerinden Analizi. M. Güler ve A. M. Turan (Ed.).*Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar* (ss. 197 – 214). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Çevikbaş, R. (2012). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de uygulanabilirliği. *Türk İdare Dergisi*, (475), 33 - 62.

Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 53 – 64.

Çiçek, Y. (2015). *Temsil ve katılıma ilişkin kent konseyi ve belediye meclis üyelerinin yaklaşımı: GAP bölgesi örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kahramanmaraş.

Çiftçi, D. (2008). *Yerel yönetimler ve kültür*,(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Çukurçayır, M. A. (2006).*Siyasal katıma ve yerel demokrasi*. Konya: Çizgi Yayınları.

Efe, S. ve Gül, H. (2017). 6360 Sonrası Büyükşehir Belediye Modeli ile Hollanda Ranstad Karşılaştırması. M. Güler ve A.M. Turan, (Ed),*Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 165 – 181). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Egeli, H., Diril, F. (2012). Türkiye’de yerel yönetimlerde mali özerklik ve vergilendirme yetkisi. *Sayıştay Dergisi*.(84), 25 – 44.

Ekici, B., Toker, M.C. (2005). Avrupa’da ve ülkemizde yerel yönetimlerin denetimi ve etkinliği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 14(1), 5 – 28.

Ekinci, E. (2013). *Türkiye’de 2004 sonrası yerel yönetim reformu: eleştirel bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Erençin, A. (2005). Büyükşehirlerde belediyeler arası ilişkilerin yenilenen yapısı. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 121 – 131.

Erbay, Y. (2017).Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Geleceğini Şekillendiren 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Yasası. M. Güler ve A.M. Turan, (Ed),*Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar* (ss. 127 – 138). İstanbul Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Ertan, B., Ertan, K. (2013). Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Yerel Özerklik. A. Mengi, T. Çınar ve C. G. Özgül, (Der.). *Beşinci ulusal yerel yönetimler sempozyumu* (ss. 293 – 324). Ankara: Türkiye Belediye Birliği Yayınları.

Ertan, B. (2017). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. M. Güler ve A.M, Turan, (Ed.),*Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 86-95). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Eryılmaz, B., Şen, L.M. (1994). 2000’li yıllara doğru Türkiye’de yerel yönetimler. *Müsiad Araştırma Raporu*.5.

Görmez, K. (2017). Yerel Yönetimlerin Geleceği. M. Güler ve A. M. Turan, (Ed.).*Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 24 – 29). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Gözler, K. (2018). *Mahalli idareler hukukuna giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayınları.

Gözler, K. (2018). *Türkiye'nin yerel yönetim yapısı*. Bursa: Ekin Basım Yayınları.

Gündoğdu, G. H. (2015). 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ve kamu personelinin durumu. *Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 127 – 138.

Gürcüoğlu, M.F. (2007). *Demokratikleşme sürecine katkı sağlayan bir araç olarak yerel basının yerel yönetim meclisleri bağlamında kamuoyunu bilgilendirme düzeyi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Eskişehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.

Hudson, C. (1993). *Against all odds. Local economic development policies and local government autonomy in Sweden and Britain*. Sweden: Department of Political University of Science.

İnanç, H., Ünal, F. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1 – 24.

İşçioğlu, D.(2017). KKTC'de Yerel Yönetim Politikaları ve Katılım. M.Güler ve A.M. Turan, (Ed).*Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 48 -57). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

İnci, H. (2007). *Yerel yönetimler yasasındaki değişikliklerin yönetim ve organizasyon yapısı üzerindeki etkileri: Edirne belediyesi örnek olayı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Trakya.

Kalko, Ü. (2010). *Avrupa Birliğine uyum sürecinin Türkiye'de yerel yönetimlere yansımaları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Karaarslan, M. (2007). *Türkiye’de yerel yönetimler reformu bağlamında yerelyönetimlerin özerkliği ve denetimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Karasu, M. A. (2013).Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Özerklik Sorunu. A. Mengi, T. Çınar ve C. G.Özgül, (Der.),*Beşinci Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*. (s. 475 -502). Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.

Kaya, S. (2013). *Türkiye’de yerel yönetim politikaları ve mevcut bazı siyasipartilerin yerel yönetim yaklaşımları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Keleş, R. (2016). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keser, A., Gökmen, Y.(2012). Büyükşehir belediyelerinin kuruluş sürecini analizi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 21 (1), 17 – 42.

Kılınç, G. (2010). Çeyrek asırlık bir tecrübe: büyükşehir belediyelerinin yapılanması ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 19 (1), 67 – 89.

Kestane, D. (1996). İller bankası ve yerel yönetimlerle ilişkileri.*Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu*. Ankara.

Kızılboğa, R., Alıcı, O.V. (2014). Kalkınma planlarında yerel yönetimler ve yapılan reformlar çerçevesinde mukayesesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 315 -342.

Koç, F. (2015). *Türkiye’ de yerel yönetimlerde yerel özerklik ve idari vesayet*(Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Malatya.

Küçük, H., Alan, Ç. (2017). Avrupa Yerel Özerklik Şartı Bağlamında Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik. M. Güler ve A.M.Tufan, (E.d).*Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (ss. 25 -43).İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Meriç, O. (1992). Yerel yönetimlerin özerkliği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 1 (2) , 57 – 60.

Muratoğlu, T. (2011). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türk Hukuku. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. 69 (1 -2), 773 –776.

Ökmen, M., Parlak, B. (2010).*Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler ilkeler yaklaşımlar ve mevzuat*. Bursa: Alfa Yayınları.

Özçelik, Y. (2014). Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkiler.*Türkiye Adalet Akademi Dergisi*, 19 (5), 117 – 142.

Özer, M.A. (2013). Yerel Yönetimler Reformunda Reform: 6360 Sayılı Kanunun Düşündürdükleri Yerel Politikalar. M. Güler ve A.M. Turan, (Ed), *Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar*, (ss .97 – 126). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Öztop, S. (2017). Meclis Yönetici Modelinin Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinde Uygulanabilirliği. M. Güler ve A.M. Turan, (Ed),*Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar*, (ss. 239 – 254). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Öztürk, M. (2018). *Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı’nın idari ve mali özerklik açısından incelenmesi: Türkiye örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Trabzon.

Piriler, O., Tortop, N. ve Başsoy, A. (1995).*Belediyeler ve idari vesayet*. Ankara: Türk Belediyecilik Derneği.

Sakal, M. (2000). Türkiye’de yerel yönetimlerde yeniden yapılandırma sorunu: tarihsel perspektiften bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 5 (1), 119 – 140.

Selçuk, H. (2014). *Yerel yönetimler ve idari vesayet*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.

Sezer, Ö. (2008). *Küreselleşme sürecinde Türkiye’de yerel yönetimlerin yapısal ve işlevsel dönüşümü*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Shah, A. (2006). *Local governance in developing countries*. Washington, D.C. : The World Bank.

Şat, N. (2013). Küreselleşen Yerel Yönetimlerde Özerklik Etkisi. A. Mengi, T. Çınar ve C. G. Özgül (Der.), *Beşinci ulusal yerel yönetimler sempozyumu*, (ss. 561 – 582). Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.

Şengül, R. (2016). *Yerel yönetimler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Tarhan, E. (2013). Büyükşehir belediyelerinde belediye başkanının yetkileri: Fransa (Paris), İngiltere (Londra) ve Türkiye karşılaştırmalı analizi. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 2 (2), 101 – 120.

Taş, İ. E., Altınbaş, S. (2013). Büyükşehir Belediyelerine İlişkin Yeni Düzenlemenin Yerelleşmeye Etkileri. Y. Bulut, V. Eren, S. Karakaya ve A. Aydın,(Ed.). *Kuramdan uygulamaya yerel yönetimlerle kentsel politikalar*, (ss. 579 -587). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tortop, N. (1996). Yerel yönetimler ve mali özerklik. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(5), 3 – 13.

Tortop, N. (1991). *Mahalli idareler*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları.

Türkoğlu, İ. (2009). *Türkiye’de belediyelerde mali özerklik ve belediye başkanlarının mali özerklik algılaması*. Ankara: İvme Yayınları.

Toksöz, F. Özgür, A.E., Ulucay, Ö., Koç, L. Atar, G. Ve Akalın, N. (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri: Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*. Tesev Yayınları.

Toprak Karaman, Z. (2017). Yerel Yönetimler Önemi ve Geleceği. M. Güler ve M.A. Turan (Ed), *Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar*, (ss. 139 – 142). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Tanju A. İ. (2017). 6360 Sayılı Kanun ve Siyasi Partilerin Mülki İdare Sınırı Tutumları Üzerine Bir Değerlendirme, M. Güler ve A.M. Turan (Ed), *Belediyelerin*

geleceği ve yeni yaklaşımlar, (ss.230 – 238). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Ünal, F. (2011). Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye'de yerel yönetimlerin yasal ve yapısal dönüşümü,.*Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (30). 241 – 247.

Yaylı, H., Kavruk, H. (2008). 2004 Belediye reform çalışmalarında idari vesayete ilişkin düzenlemelerin değerlendirilmesi ve bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 10 (3). 1 – 31.

Yavuzdoğan, S.(2006). 5393 sayılı Belediye Kanunu üzerine birkaç not. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 10 (1- 2). 203 – 214.

Yemen, A. (2017). Büyükşehir Belediyelerinin Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme M .Güler ve M.Turan,(Ed). *.Belediyelerin geleceği ve yeni yaklaşımlar*. (ss. 143 - 164). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.

Yıldırım, U., Gül, Z. Ve Akın, S. (2015). İl mülki sınırı büyükşehir belediye modelinin getirdiği yenilikler. *Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 10 (2). 205 – 229.

Yörükoğlu, F. (2009). Türk belediyeciliğinin gelişim süreci. *Mevzuat Dergisi*,(135),-.

EKLER LİSTESİ

Ek – 1. BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ: ŞANLIURFA İLÇE BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

(ANKET FORMU)

Sayın Belediye Meclis Üyesi,

Bu anket, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda yürütülen "Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Özerkliği: Şanlıurfa İlçe Belediyeleri Örneği" adlı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Anketten elde edilen veriler, bilimsel araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Ankete katılanlardan kimlikleri ile ilgili herhangi bir bilgi istenmemektedir. Soruları samimi ve içtenlikle cevapladığınız ve katıldığınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Harran Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi
ABD

Adile TAŞ
Harran Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

A.DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1.Cinsiyetiniz? ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Doğum Yeriniz?..... (mahalle olarak belirtiniz)

3. Hangi İlçe Belediye Meclisi Üyesisiniz? ( ) Akçakale ( ) Birecik ( ) Bozova ( ) Ceylanpınar ( ) Eyyübiye
( ) Halfeti ( ) Haliliye ( ) Harran ( ) Hilvan ( ) Karaköprü ( ) Siverek ( ) Suruç ( ) Viranşehir

4. Mensubu Olduğunuz Siyasi Parti Hangisidir?

( ) AK Parti ( ) CHP ( ) MHP ( ) HDP ( ) Saadet Partisi ( ) Diğer (Lütfen belirtiniz).....

5. Yaşınız? ( ) 18- 25 ( ) 25-30 ( ) 31-36 ( ) 37-42 ( ) 43-48 ( ) 49-54 ( ) 54 ve üzeri

6. Medeni Haliniz?( ) Evli ( ) Bekâr ( ) Diğer (Belirtiniz).....

7. Göreviniz: ( ) Belediye Başkanı ( ) Belediye Meclis Üyesi

8. Eğitim Durumunuz?( ) İlköğretim ( ) Lise ve dengi ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

9. Mesleğiniz? ( ) Esnaf ( ) Çiftçi ( ) Ev Hanımı ( ) İşçi ( ) Serbest Meslek ( ) Emekli ( ) Yönetici ( ) Diğer (Lütfen belirtiniz).....

B. İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİNE YÖNELİK SORULAR

1.Aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi belirten sütuna (x) işareti koyunuz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Büyükşehir belediye meclisi üyeleri hem büyükşehir hem de ilçe belediye meclisi üyesi olduklarından, büyükşehir ve ilçe çıkarları çatışmasında kendi ilçe çıkarlarına öncelik vereceklerdir.					
2.Büyükşehirlerde Alt Yapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine Büyükşehir ilçe belediye başkanlarının kendi belediyelerini ilgilendiren konuların görüşülmesinde üye olarak katılabilmeleri büyükşehirlerde bütünlüğün sağlanması açısından yönetime katılmayı sınırlandırmaktadır.					
3. Büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin serbestçe karar almasını sınırlandırmaktadır.					
4. Büyükşehir belediye başkanının büyükşehir ilçe belediye meclis kararları üzerindeki vesayet yetkisi olmalıdır.					
5. İlçe belediyeleri üzerinde büyükşehir belediyesinin vesayet yetkisi olması büyükşehir ilçe belediyelerinin yanlış yapmasını önlemektedir.					
6.Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında görev ve yetkiler net bir şekilde tanımlanmamıştır.					
7. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişki; bir ast-üst ilişkisi olarak nitelendirilebilir.					
8.Büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde imar ile ilgili kararları ve uygulamaları açısından bir ast-üst ilişkinin varlığından söz edilebilir.					
9. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında imara ilişkin uygulamalara yönelik kararların ast-üst ilişkileri biçiminde olması imara ilişkin sorunları ortadan kaldıracaktır.					
10. İmar uygulama ve denetleme yetkisinin büyükşehir belediyesinde olması büyükşehir sınırları içerisinde bütünlüğü sağlaması açısından doğrudur.					
11. Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi yerinde bir uygulamadır.					
12. Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edilmesi büyükşehir ilçe belediyelerini ikinci plana itmektedir.					
13. Büyükşehir ilçe belediyelerinin, mali açıdan büyükşehir belediye meclisi tarafından denetlenmesi mali olarak serbest hareket edebilmesini sınırlandırmaktadır.					
14. Büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyelerine mali yardımının bazı şartlara bağlı olması mali olarak büyükşehir ilçe belediyelerinin elini büyükşehir belediyesi karşısında zayıflatacaktır.					
15. Büyükşehir belediye meclisi karar alırken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.					
16.Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararları uygularken ilçe belediyelerinin görüş ve taleplerini dikkate alır.					
17.Büyükşehir belediye meclisi aldığı kararlarında ilçe belediyelerinin çıkarlarını gözetir.					

18.Büyükşehir belediye başkanı meclisin kararlarını yeniden gözden geçirmesini istediğinde, meclisin kararında direnebilmesi için daha büyük bir çoğunluğa ihtiyaç duymasını gerekli ve yerinde buluyorum.					
19.Büyükşehir ilçe belediye meclislerinin aldığı kararların yürürlüğe girebilmesi için büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi uygulamasının kaldırılması büyükşehir genelinde birlikteliğin sağlanması konusuna zarar vermiştir.					
20.İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amirine gönderilmesi mecburiyetinin meclis üzerinde herhangi bir baskı oluşturmadığını düşünüyorum.					
21.İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının (imar ve bütçe hariç) yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri yerine büyükşehir belediyesine gönderilmesi daha doğrudur.					
22.İlçe belediye meclislerinde alınan kararların (imar ve bütçe hariç) doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.					
23.İlçe belediye meclislerinde alınan kararlarının tümünün doğrudan yürürlüğe girebilmesi daha doğrudur.					
24.Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasına imkân verecektir.					
25.Büyükşehir belediyesinin il genelinde birtakım hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu olması hizmetlerin yerinde ve amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesine engel olacaktır.					

C. BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİNİN ÖZERKLİĞİ HAKKINDA DÜŞÜNCELER

1. Büyükşehir ilçe belediyelerinde mahalli ve müşterek olan hizmetler için karar alınması ve uygulanması noktasında sorunlar yaşanmakta mıdır? Eğer yaşanmakta ise sizce bu sorunlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Bu sorunların çözümü için önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Konu ile ilgili söylemek istediğiniz başka bir şey varsa, lütfen belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

